

Marjo Alanen & Tiina Hautaluoma

”Mukavia, mutta hieman arkoja”

Turvapaikanhakijat nuorten silmin

Opinnäytetyö

Kevät 2017

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Marjo Alanen ja Tiina Hautaluoma

Työn nimi: ”Mukavia, mutta hieman arkoja” Turvapaikanhakijat nuorten silmin

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2017

Sivumäärä: 87

Liitteiden lukumäärä: 1

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, mitä Kanta-Kauhavan yläkoulun 9.luokkalaiset nuoret ajattelevat turvapaikanhakijoista ja millä tavalla turvapaikanhakijoiden tulo Kauhavalle on muuttanut heidän elämäänsä. Tutkimus toteutettiin laadullisena ja aineisto kerättiin avoimia kysymyksiä sisältävällä kyselylomakkeella. Kyselylomakkeeseen vastasi 30 Kanta-Kauhavan yläkoulussa 9.luokalla opiskelevaa nuorta. Tutkimustulosten analysointi sisältää myös määrällisiä elementtejä.

Teoriaosuudessa käsitellään maahanmuuttoa ja maahanmuuttopolitiikka sekä avataan maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä, kuten turvapaikanhakija, maahanmuuttaja ja vastaanottokeskus. Teoriaosuudessa avataan myös monikulttuurisuuden käsitettä yleisesti sekä tuodaan esille monikulttuurisuutta nuoren näkökulmasta. Lisäksi opinnäytetyön teoriaosuudessa kerrotaan nuoren kehityksen ja kasvun aikana tapahtuvista muutoksista, kuten identiteetin muodostumisesta ja nuoren ajattelun kehittymisestä sekä median vaikutuksista nuoren ajatteluun ja arvomaailman muodostumiseen.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että suurin osa tutkimukseen osallistuvista nuorista ajattelee myönteisesti turvapaikanhakijoista. Nuoret pitävät tärkeänä, että turvapaikanhakijat noudattavat Suomen lakia ja että he oppisivat suomalaisia tapoja. Pääpiirteissään nuoret kuitenkin kunnioittavat turvapaikanhakijoiden kulttuureja. Nuoret ajattelivat myös, että osa turvapaikanhakijoista saattaa käyttää hyväksi Suomen sosiaalipalvelujärjestelmää. Muutoksena elämäänsä nuoret kokevat turvapaikanhakijoiden näkymisen katukuvassa, koulutilojen vaihtumisen ja rajoituksia ilalla liikkumisessa, pukeutumisessa ja kulkuneuvoilla kulkemisessa koulun tilojen välillä sekä joillekin nuorille turvapaikanhakijoiden tuleminen on aiheuttanut pelkoa. Osalle nuorista turvapaikanhakijoiden tulo ei ole tuonut mitään muutoksia elämään.

Avainsanat: nuori, turvapaikanhakija, vastaanottokeskus, maahanmuuttaja, monikulttuurisuus, maahanmuutto

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Work

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Marjo Alanen and Tiina Hautaluoma

Title of thesis: 'Nice, but a bit shy' – Asylum Seekers as Seen by Young People

Supervisor(s): Mirva Siltakorpi

Year: 2017

Number of pages: 87

Number of appendices: 1

The purpose of this thesis was to study what the 9th-grade young people in Kanta-Kauhava think of asylum seekers, and in which way asylum-seekers' arrival to Kauhava changed their lives. This study was executed as a qualitative research and the material was collected with a questionnaire which contains open questions. Thirty (n=30) young people in the 9th grade in Kanta-Kauhava Secondary School replied to the questionnaire. The analysis of the results of the study also includes quantitative elements.

The theoretical part covers migration and immigration politics, as well as deals with key concepts related to migration, such as asylum seeker, immigrant and reception center. In addition, the theoretical part contains the concept of multiculturalism, which is brought out from the point of view of adolescents. Furthermore, the theoretical part of the thesis explains the changes occurring during adolescence regarding development and growth changes, such as the formation of identity and the development of adolescent thinking, as well as the media impact on adolescents' thinking and the formation of values.

The study results indicate that the majority of young people participating in the survey think positively of asylum seekers. In the opinion of adolescents, it is important that the asylum-seekers observe the Finnish law and learn Finnish ways. Nevertheless, young people respect the asylum-seekers' cultures. The participating young people also thought that some of the asylum-seekers might take advantage of the Finnish social welfare. As changes in their lives, young people mentioned seeing the asylum-seekers in the street picture, the changing of school premises and restrictions regarding evening outings, dressing codes and access in school premises. For some young people, the arrival of asylum seekers has caused fear. To other young people, the asylum-seekers' arrival did not cause any changes in their lives.

Keywords: youth, asylum-seeker, reception centre, immigrant, multiculturalism, immigration

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
1 JOHDANTO.....	7
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET.....	9
2.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset.....	10
2.2 Aikaisemmat tutkimukset.....	10
3 MUUTTUVA YHTEISKUNTAMME.....	16
3.1 Suomen maahanmuuttopolitiikka.....	16
3.2 Maahanmuuton syyt ja sen vaikutukset suomalaiseen yhteiskuntaan.....	18
3.3 Maahanmuuttaja.....	20
3.4 Turvapaikanhakija.....	20
3.5 Vastaanottokeskus.....	22
3.6 Monikulttuurisuus.....	23
4 NUORI YHTEISKUNNAN MUUTOKSESSA.....	30
4.1 Nuoren ajattelun kehittyminen.....	31
4.2 Nuoren kehitystehtävät ja identiteetin muodostus.....	32
4.3 Nuoren sosiaaliset suhteet.....	33
4.4 Nuoren arvot ja maailmankuvat.....	35
4.5 Nuori ja monikulttuurisuus.....	36
4.6 Nuori ja media.....	39
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	42
5.1 Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu.....	42
5.2 Aineiston analysointi.....	45
5.3 Luotettavuus ja pätevyys.....	47
5.4 Eettisyys.....	48
6 TUTKIMUSTULOKSET.....	50
6.1 Nuorten ajatuksia turvapaikanhakijoista.....	50
6.1.1 Turvapaikanhakija.....	50

6.1.2 Nuorten suhtautuminen turvapaikanhakijoihin	54
6.1.3 Nuorten näkemys turvapaikanhakijoiden kulttuureista	60
6.2 Nuorten kokemat muutokset elämäänsä turvapaikanhakijoiden tulon myötä	63
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	69
7.1 Kauhavalaisten nuorten ajatuksia turvapaikanhakijoista	69
7.2 Turvapaikanhakijoiden tuomat muutokset nuorten elämään Kauhavalla ..	74
8 POHDINTA	76
LÄHTEET	79
LIITTEET	87

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Aineiston analysointi	46
Kuvio 2. Nuorten myönteinen suhtautuminen turvapaikanhakijoihin.	55
Kuvio 3. Nuorten myönteinen, mutta ehtoja asettava suhtautuminen turvapaikanhakijoihin.	57
Kuvio 4. Nuorten kielteinen suhtautuminen turvapaikanhakijoihin.	59
Kuvio 5. Tyttöjen ja poikien myönteinen suhtautuminen turvapaikanhakijoihin	60
Kuvio 7. Nuoret, joiden elämään on tullut muutoksia.	66
Kuvio 8. Nuoret, joiden elämään on tullut hieman muutoksia.	67
Kuvio 9. Nuoret, joiden elämään ei ole tullut muutoksia.....	68

1 JOHDANTO

Vuonna 2015 Suomea ja koko Eurooppaa kohtasi suuri pakolaiskriisi, jonka seurauksena Suomeen tuli suuri määrä turvapaikanhakijoita (Sisäministeriö 2017b). Yleinen keskustelu turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta erilaisissa medioissa oli voimakasta ja mielipiteet jakoutuivat puolesta ja vastaan. Etelä-Pohjanmaalla Kauhavalle suunniteltiin vastaanottokeskuksen perustamista ja silloin myös Kauhavalla keskusteltiin aiheesta kiivaasti mielipiteiden jakoutuessa puolesta ja vastaan (Salomäenpää 2015). Vastaanottokeskus perustettiin Kanta-Kauhavan yläkouluun tiloihin syksyllä 2015, jolloin nuorten koulutilat siirtyivät toisiin tiloihin ja näin asia kosketti kauhavalaisia nuoria läheisesti.

Pakolaiskriisin aikoihin opiskelimme Osallisuus ja syrjäytymisriskit nuoruusiässä sektorilla ja kiinnostuimme ajankohtaisesta aiheesta, erityisesti nuorten näkökulmasta. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä, koska Suomi moninaistuu maahanmuuton ja turvapaikanhakijoiden tulon myötä. Tulevaisuuden kannalta on tärkeää pohtia nuorten suhtautumista muutoksiin, joita Suomi kohtaa. Tänä päivänä kulttuurien moninaisuuden kohtaakin yhä useampi nuori. Hihnalan ja Lähdeniemen (2014, 11,16) mukaan nuoret toivovat, että kulttuurien erilaisuudesta ja siihen liittyvästä tasa-arvon merkityksestä keskusteltaisiin heidän kanssaan ja monikulttuurisuus tuotaisiin arjen kanssakäymiseen, kuten puheisiin, tekoihin, mediaan ja kouluun.

Suomalaisessa keskustelussa on usein esillä termi maahanmuuttaja. Termiä käytetään ikään kuin kaikki tuntisivat sen sisällön täsmentämättä sitä kuitenkaan tarkemmin. (Huttunen 2009, 117.) Sumuvuori ym. (2016, 9) tuovatkin esille, että pakolainen, maahanmuuttaja, ulkomaalainen ja siirtolainen käytetyissä termeissä on epäselvyyttä ja esimerkiksi turvapaikanhakijat ja pakolaiset saatetaan rinnastaa kaikkiin maahanmuuttajiin tai ulkomaalaistaustaisiin henkilöihin. Mediassa käytävä yleinen keskustelu muokkaa ihmisten mielipiteitä ja suhtautumista maahanmuuttoa kohtaan riippumatta maahantulosityistä. Medialla on suuri vastuu uutisoinnista ja siitä, millä tavalla siellä käytetään maahanmuuttoon liittyviä termejä. Myös nuori muodostaa mielipiteitään ja rakentaa maailmankuvaansa median antaman tiedon kautta. Turvapaikanhakijat ovat olleet vuoden 2015 jälkeen paljon esillä suomalaisen median uutisoinnissa. Turvapaikanhakija on henkilö, joka saapuu itsenäisesti Suomeen ja

anoo kansainvälistä suojelua sekä oleskeluoikeutta jouduttuaan kotimaassaan vai-
nojen tai muun vaaran kohteeksi (THL 2017).

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää Kanta-Kauhavan yläkoulun nuorten mie-
lipiteitä ja suhtautumista turvapaikanhakijoihin sekä selvittää millaisia muutoksia tur-
vapaikanhakijoiden tulo on tuonut nuorten elämään. Opinnäytetyömme alkuun ker-
romme sen taustasta ja tavoitteista tutkimuskysymyksineen sekä esittelemme aikai-
sempia tutkimuksia nuorten suhtautumisesta maahanmuuttajiin. Aikaisempia tutki-
muksia nuorten suhtautumisesta turvapaikanhakijoihin Suomessa ei ole käytettä-
vissä ja maahanmuuttajia koskevien tutkimusten voidaan ajatella tuovan esiin sa-
mankaltaista nuorten suhtautumista ja mielipiteitä turvapaikanhakijoita kohtaan kuin
maahanmuuttajiin yleisesti.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä kerromme luvussa kolme Suomen-
maahanmuuttopolitiikasta sekä maahanmuuton syistä ja sen vaikutuksista suoma-
laiseen yhteiskuntaan. Avaamme maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä, kuten maa-
hanmuuttaja, turvapaikanhakija ja vastaanottokeskus. Neljännessä luvussa
avaamme nuoruuden määritelmiä ja nuoren kehityksen olennaisia vaiheita, kuten
ajattelun kehittyminen, identiteetin muodostus kehitystehtävineen sekä kerromme
nuoren sosiaalisten suhteiden rakentumisesta, nuoren arvojen ja maailmankuvien
muodostumisesta sekä tuomme esille nuorten näkökulman monikulttuurisuudesta
ja median vaikutuksen nuoren ajatteluun.

Teorian jälkeen esittelemme laadullisen tutkimuksen eri vaiheet, tutkimustulok-
semme ja niistä tehdyt johtopäätökset. Lopuksi pohdimme opinnäytetyön tekemisen
prosessia kokonaisuutena ja oppimiskokemuksena sekä sen vaikutuksia ammatilli-
seen kasvuun. Sosiaalialan työllä on suuri merkitys turvapaikanhakijoiden integroi-
tumiseen yhteiskuntaamme ja sen asenteisiin suomalaisen kulttuurin moninaistu-
essa. Sosionomin (AMK) laaja-alainen koulutus antaa valmiudet tukea kokonaisval-
taisesti turvapaikanhakijaa turvapaikkaprosessin eri vaiheissa. Turvapaikanhakijoi-
den saadessa oleskeluluvan, he tulevat tarvitsemaan sosiaalialan ammattilaisia
omatoimisuutensa ja itsenäisen pärjäämisensä tukemisessa sekä mahdollisten so-
siaalisten ongelmien selvittämisessä sopeutuakseen suomalaiseen yhteiskuntaan.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET

Idea opinnäytetyöhöemme syntyi Osallisuus ja syrjäytymisriskit nuoruusiässä sektoriopintojen aikana. Samaan aikaan pakolaiskriisi oli kiivaimmillaan ja turvapaikanhakijoita tuli myös Suomeen, Etelä-Pohjanmaalle saakka. Turvapaikanhakijoiden tulo aiheutti paljon keskustelua sekä puolesta että vastaan ja se oli paljon esillä erilaisissa medioissa. Myös me keskustelimme aiheesta paljon, pohtien, mitä nuoret ajattelevat turvapaikanhakijailmiöstä. Tästä syntyi idea kysyä sitä nuorilta ja koska toinen meistä suoritti sektoriopintojen harjoittelun työskentelemällä turvapaikanhakijoiden kanssa ja toinen yläkoululla Kauhavalla, meillä oli kosketuspintaa aiheeseen ja niinpä päätimme tehdä siitä opinnäytetyön. Kauhavan yläkoulun nuoret valikoituivat opinnäytetyön kohderyhmäksi siksi, että Kauhavalle perustettiin syksyllä 2015 vastaanottokeskus ja harjoittelun myötä yläkoulu oli jo tuttu paikka.

Kanta-Kauhavan yläkoulussa opiskelee 150–180 oppilasta, jotka ovat iältään 13-15-vuotiata. Lisäksi koulussa työskentelee 30 opettajaa. Kanta-Kauhavan yläkoulu on toiminut entisen Lentosotakoulun tiloissa, josta se siirtyi lokakuussa 2015 jatkaamaan toimintaansa keskusta useaan eri rakennukseen. (Kauhavan kaupunki 2015.) Kauhava kaupunkina on asukasmääränsä perusteella Etelä-Pohjanmaan toiseksi suurin kaupunki, asukkaita on noin 17 000. Kauhava on maaseutukaupunki, joka on tunnettu vahvasta yrittäjyydestä ja hyvästä työllisyystilanteesta. (Kauhavan kaupunki 2014.)

Vastaanottokeskuksen perustaminen aiheutti Kauhavalla paljon keskustelua. Osa Kauhavalaisista vastusti ja osa tuki päätöstä vastaanottokeskuksen perustamisesta. Vanhemmat toivat esille huoltaan lasten ja nuorten turvallisuudesta ja rikollisuuden pelättiin lisääntyvän. Toisaalta kauhavalaisien yrittäjien taholta asia sai kannatusta ja turvapaikanhakijoiden nähtiin mahdollisesti tuovan parannusta työvoimapulaan. (Kauhavan kaupunki 2015.)

Tässä luvussa kerromme opinnäytetyömme tavoitteen ja tutkimuskysymykset sekä esittelemme lyhyesti Kanta-Kauhavan yläkoulun. Opinnäytetyössä käytämme nuorista ilmaisia kauhavalaiset nuoret, joilla tarkoitamme Kanta-Kauhavan yläkoulussa opiskelevia 9.luokkalaisia nuoria. Lisäksi esittelemme kolme tutkimusta nuorten

asenteita, arvoista ja mielipiteistä maahanmuuttoa kohtaan, koska varsinaisia tutkimuksia nuorten mielipiteistä turvapaikanhakijoita kohtaan ei ole selvitetty aikaisemmin.

2.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esiin Kanta-Kauhavan yläkoulun nuorten ajatuksia turvapaikanhakijoista ja selvittää nuorten suhtautumista ja mielipiteitä turvapaikanhakijoihin sekä selvittää millaisia muutoksia turvapaikanhakijoiden saapuminen Kauhavalle on tuonut nuorten elämään. Opinnäytetyö antaa myös tietoa Kanta-Kauhavan yläkoululle nuorten ajatuksista ja kokemuksista, joita koulu voi halutesaan hyödyntää omassa toiminnassaan.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Mitä Kanta-Kauhavan yläkoulun nuoret ajattelevat turvapaikanhakijoista?
2. Millaisia muutoksia turvapaikanhakijoiden tulo on tuonut Kanta-Kauhavan yläkoulun nuorten elämään?

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Tutkimuksia suomalaisten nuorten mielipiteistä ja suhtautumisesta turvapaikanhakijoihin liittyen ei ole aikaisemmin tehty, sen sijaan asenteita ja mielipiteitä maahanmuuttajia kohtaan on tutkittu. Käsittelemme seuraavissa kappalaisessa kolmea nuorten asenteita ja arvoja kuvaavia tutkimuksia maahanmuuttajia kohtaan. Ensimmäisenä esittelemme kansainvälisen arviointitutkimuksen nuorten yhteiskunnallisesta osaamisesta, osallistumisesta ja asenteista. Toinen tutkimus on ammattikorkeakouluopiskelijoiden opinnäytetyö lukion toisen vuoden opiskelijoiden suhtautumisesta maahanmuuttajiin. Kolmantena esittelemme vuoden 2005 ja 2010 Nuorisobarometrin tutkimuksia, joissa selviteltiin nuorten valmiuksia arkiseen yhteiseloon, naapuruuteen, työtoveruuteen ja ystävyyteen erilaisia kulttuureja edustavien ihmisten kanssa.

Nuorten yhteiskunnallisen osaamisen, osallistumisen ja asenteiden tutkimus.

Tutkimus tuottaa tietoa nuorten asennoitumisesta kansalaisuuteen ja kansalaisyhteiskuntaan. Tutkimukseen osallistui 38 maata, kohderyhmänä 8.luokan oppilaat, jotka olivat iältään yli 13,5-vuotiaita. Suomesta tutkimukseen osallistui yhteensä 176 koulua. Tutkimus käsitti neljä sisältöaluetta, joita olivat kansalaisyhteiskunta, yhteiskunnalliset perusarvot, kansalaistoiminta ja kansalaisidentiteetti. Alueiden sisältöinä olivat mm. tasa-arvo, vapaus, yhteenkuuluvuus, yhteisestä hyvästä huolehtiminen, ihmisoikeudet, toisten kunnioittaminen, julkinen keskustelu, yhteiskunnallinen minäkuva ja yhteenkuuluvuus, oma kansakunta ja maailma, yhteisöllisyys, paikalliskulttuurit, monimuotoisuus ja suvaitsevaisuus. (Suoninen ym. 2010, 7-8.)

Tutkimus osoitti suomalaisnuorten arvostavan lakia ja työntekoa. 54 prosenttia nuorista piti lain noudattamista hyvin tärkeänä ja 37 prosenttia melko tärkeänä. Työn tekeminen oli hyvin tärkeää 38 prosentille ja 54 prosentille se oli melko tärkeää. Tutkimuksen toisena alueena oli selvittää nuorten yhteiskunnallisia asenteita. Esille tuli, että suomalaisnuoret arvostavat tasa-arvoa ja sanavapautta. Valtaosa suomalaisista nuorista kannattaa naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, suurimmat erot tulivat esille työpaikkoja koskevissa väittämässä. Poikien mielestä tilanteessa, jossa työpaikkoja on niukasti, miehillä tulisi olla niihin suurempi oikeus kuin naisilla. 32 prosenttia pojista ja 5 prosenttia tytöistä näki miesten olevan pätevämpiä poliittisiksi johtajiksi ja 43 prosenttia pojista olivat sitä mieltä, että naisen tärkein tehtävä on lasten kasvattaminen, tyttöjen vastaava prosentti oli 19. (Suoninen ym. 2010, 98, 115.)

Suoninen ym. (2010, 116) selvittävät tutkimuksessaan lisäksi nuorten suhtautumista etnisten ryhmien oikeuksiin. Tutkimuksessa selvisi, että suomalaisnuorten suhtautuminen etnisten ryhmien oikeuksiin oli selvästi kansainvälistä keskiarvoa kielteisempää. Kaikissa tutkimukseen osallistuneissa maissa keskimäärin 90 prosenttia nuorista katsoi, että koulujen tulisi opettaa oppilaat kunnioittamaan kaikkien etnisten ryhmien jäseniä, kun taas suomalaisista nuorista 81 prosenttia ajatteli näin. Sekä kansainvälisesti että suomalaisten tyttöjen keskuudessa suhtauduttiin etnisten ryhmien oikeuksiin myönteisemmin kuin poikien keskuudessa. Suomessa selvästi useammat tytöt kuin pojat kannattivat etnisten ryhmien tasa-arvoa.

Maahanmuuttajien koulutusmahdollisuuksista, äänestysoikeudesta ja yleisistä oikeuksista suomalaiset nuoret (91 prosenttia) olivat keskimäärin samaa mieltä kuin kansainvälisesti ollaan, mutta keskimääräistä kielteisemmin suomalaiset nuoret ajattelivat maahanmuuttajien oikeudesta säilyttää oman kielensä ja elämäntapansa. Kaikkiin tutkimukseen osallistuvien maiden nuorista kolme neljäsosaa kannatti näitä oikeuksia, kun taas suomalaisista reilut kaksi kolmasosaa. Myös maahanmuuttajiin koskevissa väittämässä tuli esille tyttöjen myönteisempi suhtautuminen kuin poikien sekä kansainvälisesti että suomalaisten nuorten keskuudessa. Suomalaiset tytöt puolsivat maahanmuuttajien oikeuksia selvästi useammin kuin pojat, esimerkiksi väittämään tulisiko maahanmuuttajalla olla samat oikeudet kuin kaikilla muillakin kyseisen maan asukkailla, työistä 50 prosenttia oli täysin samaa mieltä, kun taas pojista vain 27 prosenttia. (Suoninen ym. 2010, 119-122.)

Porin suomalaisen yhteislyseon lukion toisen vuoden opiskelijoiden suhtautuminen maahanmuuttajiin. Opinnäytetyössä selvitettiin lukion toisen vuoden opiskelijoiden suhtautumista maahanmuuttajiin. Laadullisena tutkimusmenetelmänä toteutetun opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, suhtautuvatko nuoret positiivisesti Suomessa asuviin maahanmuuttajiin ja uskovatko nuoret maahanmuuttajiin liitettyjä stereotyyppioita. Aineisto kerättiin kyselylomakkeiden avulla. Kyselyyn vastasi 105 Porin suomalaisen yhteislyseon lukion toisen vuoden opiskelijaa. Kyselyn tuloksia analysoitaessa vastauksia haettiin nuorten yleiseen suhtautumiseen, sukupuolen merkitykseen vastaajan mielipiteissä, vastaajan lähipiiriin kuuluvien maahanmuuttajien vaikutus vastaajan mielipiteisiin maahanmuutosta, vanhempien oletetun suhtautumisen vaikutus vastaajan omiin mielipiteisiin sekä stereotyyppien vaikutus nuorten asenteisiin. (Saarivuori & Vaurio 2011, 4, 13.)

Selvityksen perusteella nuoret uskoivat suomalaisten suhtautuvan maahanmuuttajiin ennakkoluuloisesti, väheksyen ja syrjivästi. Kyselyyn vastanneet nuoret suhtautuivat kuitenkin itse melko myönteisesti maahanmuuttajiin, vaikka myös ennakkoluuloja ja negatiivista suhtautumista ilmeni jonkin verran. Eniten ennakkoluuloja sekä negatiivisia tunteita kohdistui somaleihin sekä Lähi-idästä muuttaneisiin. Nuoret eivät kokeneet maahanmuuttajien kulttuureja ja niihin liittyviä asioita uhkana suomalaiselle kulttuurille. Yli puolet nuorista oli sitä mieltä, että erilaiset kulttuurit saavat

näkyä Suomessa ja valtaosan mielestä kaikkien uskontoja tulee kunnioittaa. Joistakin vastauksista tuli esille ennakkoluuloja sekä pelkoa terroristi-iskuista ja konflikteista, joita ääri-islamisteihin liitetään. Opinnäytetyön tekijät pohtivatkin, että voisiko nuorten negatiivisen suhtautumisen taustalla olla stereotyyppioista syntyneet ennakkoluulot sekä pelko vieraasta ja tuntemattomasta. Saamiensa tulosten perusteella, he tekivät johtopäätöksen, että se näyttäisi pitävän paikkansa. (Saarivuori & Vaurio 2011, 17-20.)

Selvityksestä ilmeni myös, että sukupuolella oli merkitystä asennoitumiseen maahanmuuttajia kohtaan. Miesvastaajista lähes kolmasosa oli täysin eri mieltä siitä, että Suomen valtion tulisi myöntää enemmän oleskelulupia ja turvapaikkoja pakolaisille, kun taas naisvastaajista vain kaksi prosenttia oli väittämän kanssa täysin eri mieltä. Kolmasosa miesvastaajista ajatteli maahanmuuttajien käyttävän väärin Suomen valtion rahallista tukijärjestelmää. Naispuolisista vastaajista kukaan ei ollut täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Selvityksessä ei tullut esille merkittävää eroa suhtautumisessa maahanmuuttajiin niiden nuorten välillä, joiden lähipiiriin kuului tai ei kuulunut maahanmuuttajia. Sen sijaan vanhempien oletetulla positiivisella suhtautumisella oli selvityksen mukaan positiivinen vaikutus nuorten asenteisiin. Lisäksi vastauksista selvisi nuorten osittain uskovan maahanmuuttajiin liitettyjä stereotyyppioita, mutta selvitys ei ollut riittävän kattava luotettavien vastausten saamiseksi tähän kysymykseen. (Saarivuori & Vaurio 2011, 34.)

Vuoden 2005 ja 2010 nuorisobarometrit. Vuoden 2005 nuorisobarometreissä selvitettiin asenneväittämällä 15-29-vuotiaiden nuorten valmiuksia arkiseen yhteiseloon, naapuruuteen, työtoveruuteen ja ystävyyteen erilaisia kulttuureja edustavien ihmisten kanssa. Lisäksi aineistolla kartoitettiin nuorten monikulttuurisia suhteita; ystävyys-suhteita ja yhteistä harrastustoimintaa maahanmuuttajanuorten kanssa. Barometriin osallistuneista nuorista noin 70 prosenttia katsoi, että ulkomaalaiset ovat monipuolistaneet suomalaista kulttuuria. Vastauksista ilmeni kuitenkin ristiriitaisuutta, sillä vain noin 34 prosenttia nuorista ajatteli, että Suomeen voisi tulla enemmänkin ulkomaalaisia. Noin neljännes vastaajista epäili ulkomaalaisten tulevan Suomeen hyvän sosiaaliturvan vuoksi ja hieman vajaa neljännes oli sitä mieltä, että maahanmuuttajanuoret tekevät enemmän rikoksia kuin suomalaisnuoret. Su-

kupuolten välisessä vertailussa tytöt ja nuoret naiset suhtautuivat monikulttuurisuuteen ja maahanmuuttajiin poikia ja nuoria miehiä suvaitsevammin. Ikäluokittain suoritussa vertailussa nuorimmasta ikäluokasta löytyivät sekä kielteisimmät että myönteisimmät asenteet. Nuorimpaan ikäluokkaan kuuluvat vastaajat ovat saattaneet ottaa asiaan muita vahvemman kannan neutraloimatta kannanottojaan. Koko aineiston tasolla voitiin kuitenkin päätellä suhtautumisen monikulttuurisuuteen olevan useammin positiivista ja kunnioittavaa kuin negatiivista. Tutkimuksessa havaittiin, että omien kansallisten tai kulttuuristen perinteiden korostaminen ei vie tilaa huomaaneilta arvoilta tai kulttuurien välisen yhteistyön tärkeyden painottamiselta. (Harinen 2005, 98, 100-101.)

Tutkimuksessa tehdyn havainnon perusteella on vaikeaa arvioida nuorten kokeman suvaitsevaisuuden ja solidaarisuuden aitoutta, koska useat aiemmin ja samaan aikaankin tehdyt etnografiset tutkimustulokset kertoivat toistuvasti syrjinnästä, ulkomaalaisvastaisuudesta ja rasismista. Näin ollen voitiin olettaa ainakin osan nuorten vastauksista olleen kohteliasta ja korrektia vastailua asennekyselyyn. Toisaalta yleisellä asennetasolla on helpompaa olla suvaitseva ja solidaarinen kuin arkielämässä. (Harinen 2005, 108.)

Vuoden 2010 nuorisobarometrissä selvitettiin nuorten suhtautumista maahanmuuttajiin ja maahanmuuttoon samalla 19-osaisella väittämäsarjalla kuin vuonna 2005. Tulosten mukaan enemmistö nuorista oli samaa mieltä siitä, ettei ystävän ihonvärillä tai uskonnollisilla näkemyksillä ole mitään väliä. Lähes neljännes nuorista oli myös vastakkaista mieltä ja joka kymmenes peräti jyrkästi eri mieltä. Suuri joukko nuoria oli sitä mieltä, että Suomeen ei missään tapauksessa pitäisi ottaa enempää maahanmuuttajia. Yhä harvempi nuorista näki maahanmuuttajien rikastuttavan suomalaista kulttuuria, mutta samaan aikaan pitivät ihonväriä, uskontoa tai syntyperää merkityksettömänä ystävyys-suhteissa. Samalla kun monen nuoren henkilökohtaiset arvot olivat pehmenneet, yhä useampi kuitenkin ajatteli maahanmuuttajien tulevan Suomeen hyvän sosiaaliturvan vuoksi. Vastaajat kokivat suvaitsemattomuuden ja rasismien lisääntyneen suomalaisnuorten keskuudessa, toisaalta lisääntynyt kielteisyys saattaa kohdistua yleisesti maahanmuuttoon ja maahanmuuttopolitiikkaan eikä niinkään maahanmuuttajiin. Positiivisena muutoksena oli entistä pienempi määrä nuoria, jotka eivät voisi kuvitella maahanmuuttajaa puolisoikseen. Neljännes nuorista

ajatteli suomalaisten halveksivan maahanmuuttajanuoria, kun viisi vuotta aikaisemmin valtaosa nuorista ajatteli näin. (Myllyniemi 2010, 90, 92-93.)

Aikaisempien tutkimusten avulla saamme hyvää taustatietoa suomalaisten nuorten suhtautumisesta ja mielipiteistä maahanmuuttajia kohtaan. Tutkimukset tuovat kattavasti esille nuorten asenteita ja arvoja suhtautumisessa erilaisista kulttuureista tulleita ihmisiä kohtaan. Opinnäytetyömme käsittelee nuorten suhtautumista turvapaikanhakijoihin, jotka ovat yksi ryhmä maahanmuuttajia, joten voimme hyödyntää maahanmuuttajia koskevien tutkimusten tuloksia oman opinnäytetyön johtopäätösten tekemisessä. Halusimme selvittää, ovatko meidän tutkimustuloksemme samansuuntaisia.

3 MUUTTUVA YHTEISKUNTAMME

Globalisaation seurauksena Suomesta on tullut osa yhä liikkuvampaa maailmaa. Sotien jälkeen Suomi oli pitkään maastamuuttomaa, mutta lyhyessä ajassa siitä on tullut maahanmuuttomaa. Maahanmuutto voidaan tulkita yleisesti ja laajasti tarkoittamaan kaikkea rajojen yli tapahtuvaa liikkumista ja muuttoa. Suomessa ulkomaalaisten määrä on edelleen vähäistä verrattuna muihin Pohjoismaihin ja useampiin Euroopan maihin. Syynä ulkomaalaisten vähyyteen on ollut kieleemme, syrjäinen sijaintimme sekä ulkomaalaisen työvoiman vähäinen tarve. (Sisäministeriö 2013, 5-6.) Vuoden 2015 aikana Suomen maahanmuuttotilanne muuttui merkittävästi pakolaiskriisin myötä, jolloin turvapaikanhakijoiden määrä moninkertaistui (Sisäministeriö 2016a).

Avaamme tässä luvussa Suomen maahanmuuttopolitiikkaa sekä maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä. Maahanmuuttaja on yleiskäsite kaikista maahan muuttaneista henkilöistä, joiden maahantulossyyt voivat olla erilaisia, kuten perhe, koulutus, työ ja pakolaisuus. Maahanmuuttajaksi luetaan myös turvapaikanhakija, joka on opinnäytetyömme keskeinen käsite. Suomeen tullessaan turvapaikanhakijat asettuvat vastaanottokeskuksiin odottamaan oleskelulupaa (Miettinen 2016). Luvan saatuaan he jäävät Suomeen pidemmäksi aikaa ja siten tuovat suomalaiseen yhteiskuntaan monikulttuurisuutta. Tässä luvussa avaamme myös turvapaikanhakijan ja vastaanottokeskuksen käsitteet sekä kerromme monikulttuurisuudesta.

3.1 Suomen maahanmuuttopolitiikka

Suomessa maahanmuuttopolitiikka pohjautuu EU:n lainsäädäntöön, Suomen hallituksen linjaamiin tavoitteisiin ja Suomea koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin. Tärkeimmiksi näistä sopimuksista ovat nousseet lapsen oikeuksien sopimus, Geneven pakolaissopimus, Euroopan ihmisoikeussopimus sekä kidutuksen vastainen yleissopimus. Kansainvälisten sopimusten nojalla Suomi on muiden EU-maiden tavoin velvollinen kantamaan vastuunsa kansainvälisestä suojelusta ottamalla vastaan turvapaikanhakijoita. (Sisäministeriö [Viitattu 24.3.2017].)

Ennen 2015 vuoden Euroopan pakolaiskriisiä Suomen Sisäministeriö oli laatinut Maahanmuuton tulevaisuus 2020-strategian, jonka tavoitteina oli saada maahanmuuttajat osallisiksi ja aktiivisiksi toimijoiksi yhteiskunnassa. Integroituminen yhteiskuntaan mahdollistaa maahanmuuttoon liittyvien kysymysten arkipäiväistymisen. Tavoitteena oli olla turvallisesti avoin maa maahanmuuttajille, mutta samalla nähtiin maahanmuuttoon liittyvän myös paljon haasteita, kuten ihmiskauppaa, laitonta maahanmuuttoa, laitonta ja harmaata työntekoa sekä syrjäytymiseen liittyviä ilmiöitä. Strategialla haluttiin vaikuttaa myös siihen, että maahanmuuttajat oppisivat kielen ja voisivat hyödyntää osaamistaan monipuolisesti sekä olla osallisena yhteiskunnan rakentamisessa. Osallisuuden kokemista edistää suomalaisen yhteiskunnan perusarvot, kuten perustuslain mukainen yksilön vapaus ja oikeudet, ihmisarvon loukkamattomuus ja oikeudenmukaisuuden edistäminen. Maahanmuuttostrategiassa pidettiin tärkeänä maahanmuuton hallittavuutta ja turvallisuuden huomioimista. (Sisäministeriö 2013, 12-14, 18, 21.)

Vuonna 2015 turvapaikanhakijoiden määrä moninkertaistui, jolloin huomattiin, ettei EU:n olemassa olevat maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan sääntelyt ole enää toimivia. Osallistumalla aktiivisesti EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kehittämiseen Suomi tukee EU:n pyrkimyksiä hallitumpaan maahanmuuttoon. Hallitulla maahanmuutolla huomioidaan ulkomaalaisten oikeusaseman turvaaminen, kansainväliset velvoitteet sekä yhteiskunnan kestokyky ja turvallisuus. (Sisäministeriö [Viitattu 24.3.2017].)

EU:n linjausten mukaan myös Suomessa on tavoitteena pitää maahanmuutto hallittuna. Hallitusta maahanmuutosta huolimatta Suomessa halutaan sujuvoittaa liikuvuutta tukemalla sellaista maahanmuuttoa, jota Suomi tarvitsee. Suomi tarvitseekin työvoimaa väestön ikääntyessä ja työvoiman maahanmuuttoa pyritään tukemaan lupajärjestelmällä, joka huomioi työnantajien ja yritysten tarpeet. (Sisäministeriö [Viitattu 24.3.2017].) Suomessa on tehty vuonna 2016 kansallisesti useita muutoksia lainsäädäntöön maahanmuuton hallittavuuden parantamiseksi. Muutokset koskevat mm. turvapaikanhakijoiden asumisvelvollisuutta koskevia turvaamistoimia, rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten maasta poistamisen nopeuttamista, maahanmuuttoon liittyvien rekisterisäännösten uudistamista sekä maahanmuuttoviraston toimivaltuuksien lisäämistä ulkomaalaisasioissa. Lakimuutosten taustalla on

kansainvälistä suojelua tarvitsevien määrän ennennäkemätön kasvu syksyllä 2015. (Sisäministeriö 2017a, 24-25.)

Suomessa maahanmuuttopolitiikkaa ohjaa Sisäministeriö valtioneuvoston linjausten mukaisesti. Sisäministeriö myös kehittää maahanmuuttolainsäädäntöä (Maahanmuuttovirasto 2017). Sisäministeriön alaisena toimii Maahanmuuttovirasto, joka vastaa lähes kaikista ulkomaalaisten oleskelulupiin liittyvistä asioista (Sisäministeriö 2017a, 15). Maahanmuuttovirasto vastaanottaa hakemukset ja hoitaa tunnistaumiset sekä tekee kaikki päätökset oleskeluluvista. Se myös jatkaa oleskelulupia sekä tekee päätökset karkottamisesta ja käännättämisestä. Lisäksi Maahanmuuttovirasto on vastuussa vastaanottokeskusten käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta. (Maahanmuuttovirasto 2017.)

3.2 Maahanmuuton syyt ja sen vaikutukset suomalaiseen yhteiskuntaan

Perhe, työnteko ja koulutus ovat pääasiallisia Suomeen muuton syitä. Suomen maahanmuuttajista yli puolet on EU:n ulkopuolelta ns. kolmansien maiden kansalaisia, mutta myös EU:n jäsenmaista muutetaan Suomeen entistä useammin. Maahanmuuton syinä voivat olla myös köyhyys, luonnonkatastrofit, erilaiset konfliktit ja ilmastomuutosten aiheuttamat ilmiöt. (Sisäministeriö 2013, 7.) Vuonna 2014 yli puolet (54%) Suomeen muuttaneista, oli tullut perheen ja rakkauden vuoksi sekä vajaa viidennes työn vuoksi. Joka kymmenes oli tullut Suomeen opiskelun vuoksi ja turvapaikanhaku tai pakolaisuus oli maahantulon syynä joka kymmenennellä. (Sutela & Larja 2015.) Vuoden 2015 aikana tilanne muuttui merkittävästi erilaisten konfliktien seurauksena, mikä sai aikaan muuttoliikettä ja Suomeen saapui yli 32 000 turvapaikanhakijaa, jotka pakenivat kotimaastaan sotaa, vainoa tai turvattomuutta (Sisäministeriö 2017b). Huomion arvoista on, että vuonna 2016 turvapaikanhakijoiden lisäksi Suomeen tuli suuri määrä työ- ja opiskeluperusteisia oleskelulupahakemuksia. Opiskelijoiden hakemusten kasvua saattaa selittää viimeinen mahdollisuus aloittaa opinnot ilman lukukausimaksua. (Sisäministeriö 2017a, 11.)

Maahanmuutto vaikuttaa suomalaiseen yhteiskuntaan monin tavoin. Martikaisen ym. (2013, 13) mukaan ihmisten muuttaessa maasta toiseen, se muokkaa aina sekä yksilöiden omaa elämää, mutta samalla myös kokonaisia yhteiskuntia. Muutolla on

aina vaikutuksia suureen joukkoon läheisiä ihmisiä. Muuton vaikutukset näkyvät ympäröivässä yhteiskunnassa muuttajan ja heidän perheidensä toimintana, elämänä ja sosiaalisina kontakteina sekä muutoksina työpaikoilla. Maahanmuutto tuo Suomeen uusia etnisiä, kulttuurisia, kielellisiä ja uskonnollisia vähemmistöjä, jotka rikastuttavat kulttuuriamme ja yhteiskuntaamme. (Sisäministeriö 2013, 8.) Maahanmuutto korjaa myös ikärakennetta, koska maahanmuuttajat ovat pääasiassa nuoria aikuisia ja näin ollen monet heistä myös perustavat perheitä täällä. Ennusteen mukaan Suomen työikäisen väestön määrä vähenee 75 000 hengellä vuoteen 2030 mennessä. Monissa Länsimaissa maahanmuuttajien on ajateltu olevan ratkaisu heikkoon huoltosuhteeseen. (Suomen Pankki 2015.)

Suomen kansainvälistä kilpailukykyä ja kehitystä voidaan parantaa hyödyntämällä maahanmuuttajien taitoja, osaamista ja innovaatioita. Maahanmuuton moninaisuus tulisi nähdä voimavarana, koska erilaisuuden arvostamisella ja avoimuudella uusilla ajatuksilla saadaan aikaan myönteistä vuorovaikutusta. (Sisäministeriö 2013, 12.) On huomion arvoista, että myös Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden joukossa on korkeasti koulutettuja eri alojen ammattilaisia, jotka ovat potentiaalista työvoimaa, mutta toisaalta mukana on paljon luku- ja kirjoitustaidottomia ihmisiä. Turvapaikanhakijoiden asema työmarkkinoilla on kuitenkin vaikea Suomen huonon työllisyystilanteen vuoksi. (Mononen 2016, 5.)

Maahanmuutto Suomessa, kuten monissa muissa Euroopan maissa on aiheuttanut voimakkaita tunteita ja uusia poliittisia kiistoja (Martikainen ym. 2013, 14). Yhteiskunnan sisäistä eheyttä voivat heikentää kulttuurien, uskontojen ja arvojen väliset ristiriidat, jotka lisäävät yhteiskunnallista eriarvoisuutta (Sisäministeriö 2013, 12). Nykyinen pakolaiskriisi Euroopassa tuo haasteita myös kansanterveydelle suurien ihmismassojen lähtiessä maista, joissa terveydenhuolto ei ole samalla tasolla kuin yleensä Euroopassa. Turvapaikanhakijoilla on todettu tartuntatauteja, esimerkiksi tuberkuloosia ja malariaa. Tartuntatautien lisäksi terveydenhuoltojärjestelmää haastaa turvapaikanhakijoiden mukana tulevat uudet bakteerikannat, jotka voivat kehittyä uusiksi sairaalabakteereiksi. (Ravensbergen ym. 2015.)

3.3 Maahanmuuttaja

Maahanmuuttaja on yleiskäsite kaikista maahan muuttaneista henkilöistä. Käsitteellä viitataan ulkomailla syntyneeseen henkilöön, joka on tullut Suomeen esimerkiksi perhesyiden, työn, opiskelun tai lähtömaan tilanteesta johtuvan pakolaisuuden vuoksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014; THL 2017.) Miettisen (2016) mukaan maahanmuuttajalla tarkoitetaan kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat muuttaneet Suomeen ja aikovat asua Suomessa pidempään tai joskus maahanmuuttajana voidaan puhua henkilöstä, joka on syntynyt Suomessa, mutta hänen vanhempansa tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen. Tällöin puhutaan ns. toisen sukupolven maahanmuuttajasta. Liebkindin (1994, 10) mukaan kaikille maahanmuuttajille on kuitenkin yhteistä se, että muutettuaan Suomeen he muodostavat uusia etnisiä vähemmistöjä. Jäppinen (2016, 7) toteaa, että maahanmuuttajat eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan perherakenteet, koulutustaustat, kulttuuriset lähtökohdat sekä suhteet lähtömaahan ovat erilaiset.

Lehtolan (2010) mukaan niin työperäiset maahanmuuttajat, pakolaiset, paluumuuttajat, siirtolaiset kuin turvapaikanhakijat ovat kaikki saman maahanmuuttajayleiskäsitteen alla. Yleensä puhutaankin maahan tulleista yleiskäsitteellä sen tarkemmin erittelemättä ja tietämättä todellista maahantulosyytä, jolloin asiat helposti sekoittuvat tai puhutaan väärillä nimityksillä. Myös Sumuvuori (2016, 9) toteaa termeissä olevan epäselvyyttä ja turvapaikanhakijat sekä pakolaiset rinnastetaan kaikkiin maahanmuuttajiin tai ulkomaalaistaustaisiin henkilöihin.

3.4 Turvapaikanhakija

Turvapaikanhakija on henkilö, joka saapuu itsenäisesti Suomeen ja anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta jouduttuaan kotimaassaan vainojen tai muun vaaran kohteeksi. Turvapaikanhakijan on tehtävä turvapaikkahakemus Suomen rajojen sisällä ja jätettävä se poliisille tai rajaviranomaisille. Turvapaikanhakija saa pakolaisstatuksen, kun hänen turvapaikkahakemuksensa hyväksytään tai hän saa oleskeluluvan jonkin muun syyn vuoksi. (Sisäministeriö 2016b; Pakolaisapu [viitattu 3.1.2017]; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

Yleensä Suomeen tulevalla henkilöllä tulee olla passi ja viisumi, mutta viisumia ei myönnetä henkilölle, jonka oletetaan hakevan turvapaikkaa. Tämän vuoksi ihmiset turvautuvat väärennettyihin passeihin ja salakuljettajiin. Geneven pakolaissopimus turvaa henkilölle maassaolo-oikeuden, huolimatta siitä, miten hän on maahan tullut. Suomessa kaikki tapaukset käsitellään yksilöllisesti ja jos turvapaikkaan tai oleskelulupaan ei ole perusteltua oikeutta, hänet käännytetään takaisin turvalliseen alkuperä- tai läpikulkumaahan. Suomea sitoo Kansainvälisten sopimusten nojalla palautuskielto, jonka mukaan ketään ei käännytetä tai karkoteta alueelle, jossa voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi. (Pakolaisapu [viitattu 3.1.2017].)

YK:n pakolaisjärjestön mukaan kymmenet miljoonat ihmiset ovat paenneet kodeistaan sotia, vainoja ja konflikteja. Eri puolilla maailmaa on käynnissä toistakymmentä konfliktia, jotka saavat ihmiset liikkeelle turvaa hakemaan. (Valtioneuvosto [viitattu 3.3.2017].) Turvapaikanhakijoiden kasvun määrän pääasiallinen syy on pitkittyneet konfliktit. Vuonna 2014 pakolaisten määrä kasvoi maailmassa 8,3 miljoonalla ja vain 126 800 heistä pystyi palaamaan kotimaahansa. Tästä johtuen kriisimaiden naapureiden kantokyky ylittyi ja sen seurauksena osa ihmisistä on siirtynyt Etelä-Eurooppaan ja yhä enenevässä määrin Pohjois-Eurooppaan. (Banulescu-Bogdan & Fratzke 2015; Pakolaisapu [viitattu 3.1.2017].) Sisäministeriön (2017b) mukaan ei löydy yksiselitteistä syytä sille, miksi turvapaikanhakijoiden määrä kasvoi nopeasti Suomessa. Ensisijaiset syyt löytyvät lähtö- ja kauttakulkumaista.

Suomeen saapui vuoden 2015 aikana yli 32 000 turvapaikanhakijaa (Maahanmuuttovirasto 2016c). Suurin osa Suomeen tulevista turvapaikanhakijoista oli miehiä, koska matkustaminen on heille turvallisempaa ja helpompaa sekä he kestävät rannan matkustamisen parhaiten. Joskus kysymys voi kuitenkin olla perheen varallisuudesta, jolloin on mahdollista lähettää matkaan vain hyväkuntoinen nuori mies. Turvapaikkaa hakemaan lähtevät miehet ovat useimmiten siviilejä, jotka ovat kotimaansa sotien ja sisäisten taistelujen väkivaltaisuuksien kohteina. Miehiä ja nuoria poikia saatetaan painostaa liittymään johonkin aseelliseen ryhmittymään. Osapuolina aseellisissa konflikteissa on usein lukuisia sisäisiä ryhmittymiä, yksityissektorin turvallisuusyhtiöitä ja kansainvälisiä joukkoja. Tällaisissa tilanteissa ei päde ajatus

perinteisestä isänmaan puolustamisesta. Vaikka Suomeen tulleet turvapaikanhakijat ovat suurelta osin miehiä, maailman pakolaisista 80 prosenttia on kuitenkin naisia ja lapsia. (Pakolaisneuvonta 2016.)

Turvapaikanhakijoiden tekemiksi epäilty rikokset ovat herättäneet huomiota julkisuudessa. Turvapaikanhakijoita epäiltynä oli vuoden 2015 aikana rikoksiin 39 henkilöä. Poliisihallituksen tiedotteen mukaan turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyminen ei kuitenkaan näy vuoden 2015 rikostilastoissa, mutta hälytystehtävien laadussa sen sijaan se näkyy, kuten miesvaltaisissa vastaanottokeskuksissa tapahtuvina turvapaikanhakijoiden keskinäisinä järjestyshäiriöinä ja väkivallantekoina. (Poliisihallitus 2016.) Turvapaikanhakijoihin liittyvää uutisointia seurattaessa on tullut vaikutelma, että ulkomaalaistaustaisen henkilön tehdessä rikoksia, se usein yhdistetään turvapaikanhakijaan. Tämä saattaa olla syynä oletukseen, että turvapaikanhakijat tekisivät suhteessa enemmän rikoksia kuin suomalaiset.

3.5 Vastaanottokeskus

Vastaanottolain (L 746/2011) mukaan turvapaikanhakija on oikeutettu vastaanottojärjestelmän mukaisiin palveluihin päätöstä odottaessaan. Turvapaikanhakijoiden saavuttua Suomeen, heille tarjotaan tarkoituksenmukainen majoitus. Turvapaikanhakijat majoitetaan turvapaikkapäätöksen tai oleskeluluvan odottamisen ajaksi vastaanottokeskuksiin. (Miettinen 2016.) Vastaanottokeskusten toiminta-ajatuksena on taata turvapaikanhakijoille ihmisarvoinen kohtelu ja tarjota heille majoitus sekä toimivat vastaanottopalvelut. Tarkoituksena on myös edistää ja ylläpitää terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä. (Maahanmuuttovirasto 2016b.)

Vastaanottokeskuksissa turvapaikanhakijat saavat majoituksen ja ruuan lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluja sekä heille järjestetään koulutus- ja työtoimintaa. Vastaanottokeskus järjestää myös tarvittavat tulkkipalvelut ja neuvoo oikeusavun saamisessa. Vastaanottokeskuksissa turvapaikanhakijoille maksetaan vastaanottorahaa. Vastaanottorahan perusosa kattaa vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot, paikallisliikenteen ja puhelimen käytöstä johtuvat menot sekä ruokamenot, ellei vastaanottokeskus ole järjestänyt ateriapalvelua. (Työ- ja elinkeinoministeriö [viitattu 26.10.2016].) Vastaanottokeskuksessa majoittuminen maksaa keskimäärin noin

22 000 euroa vuodessa henkilöltä (Sisäministeriö 2016b). Kustannuksista huolimatta vastaanottokeskustoiminta tuo paikkakunnalle työpaikkoja työllistämällä vastaanottokeskuksen henkilökuntaa sekä kuljetus-, kiinteistö- ja ruokapalvelujen henkilökuntaa. Lisäksi usein arjen hankinnat tehdään omalta paikkakunnalta, joten toiminta vireyttää talouselämää sekä tyhjiä kiinteistöjä saadaan käyttöön. (Maahanmuuttovirasto 2016a.)

Vastaanottokeskusten toimintaa ohjaa ja koordinoi maahanmuuttovirasto. Suomessa on tällä hetkellä toiminnassa 140 vastaanottokeskusta ympäri maata, joihin majoitetaan perheet ja täysi-ikäiset. Yksin suomeen tulleille lapsille on toiminnassa 40 yksikköä, joista käytetään nimitystä ryhmäkodit. Vastaanottokeskusten määrä on suoraan verrannollinen turvapaikanhakijoiden määrään. Suomen Punainen Risti ylläpitää suurinta osaa vastaanottokeskuksista. (Sisäministeriö 2016b.)

Kauhavalle perustettiin Suomen Punaisen Ristin ylläpitämä vastaanottokeskus kii-reellisesti syksyllä 2015. Kauhavan yksikkö on poikkeuksellisen omavarainen. Toiminta yksikössä perustuu siihen, että turvapaikanhakijat saavat mielekästä tekemistä ja he työskentelevät sinne perustetuissa pesulassa, ruokalassa ja erilaisilla pajoilla. Myös koulu on järjestetty omin voimin turvapaikanhakijoiden joukosta löytyneiden opettajien ansiosta. (Kylänpää 2016.) Vastaanottokeskus toimii entisen lentosotakoulun tiloissa, jossa on 400 hengen kapasiteetti. Kesän 2016 aikana kuitenkin monia vastaanottokeskuksia on jo lopetettu ja osan kapasiteettia pienennetty, myös Kauhavan kapasiteetti pieneni ja se on nyt 300 henkilöä. (Komi 2016.)

3.6 Monikulttuurisuus

Rädyn (2002, 42-43) mukaan kulttuuri on opittua ja se koostuu asioista, joita ihmiset ja kansat ovat oppineet tekemään, arvostamaan ja uskomaan historiansa aikana. Se on kehys, jonka kautta ihmiset tulkitsevat maailmaansa. Huttunen ym. (2005, 19-20) määrittelevät monikulttuurisuuden tarkoittavan yksinkertaisimmillaan sitä että, yhteiskunnassa elää rinnakkain monia, kulttuuriltaan poikkeavia ryhmiä. Monikulttuurisuus on puhetta, tekoja ja toimintaa sekä poliittisia päätöksiä, kohtaamisia ja eroja, elämää sen monimuotoisuudessaan.

Erilaisten kulttuurien kohtaamisissa puhutaan usein myös etnisyydestä. Usein maahanmuuttotilanteessa, kun ollaan tekemisissä vieraan kulttuurin kanssa, herää etninen identiteetti. Etnisyys on ihmisen tai ryhmän tapa jäsentää itseään suhteessa toisiin. Se voidaan määritellä kahdella eri ulottuvuudella, objektiivisella ja subjektiivisella ulottuvuudella. Objektiivinen ulottuvuus on ulkoisesti havaittavia piirteitä, kuten ihonväri, uskonto, kieli, yhteinen alkuperä ja kulttuuripiirteet. Subjektiivinen ulottuvuus tarkoittaa yksilön sosiaalistumista ja kasvamista oman kulttuurinsa jäseneksi. (Räty 2002, 45; Ahokas ym. 2014, 171; Väestöliitto 2017.)

Lasonen ym. (2013, 43-45) mukaan kulttuurit kuitenkin muodostuvat samankaltaisista ja erilaisista elementeistä. Toisen ihmisen samankaltaisuuden ja erilaisuuden havaitsemiseen ja kokemiseen vaikuttaa kulttuurinen etäisyys. Henkilö, joka ei ole ollut tekemisissä itsestään poikkeavien kulttuurien edustajien kanssa ei todennäköisesti pidä heitä niin miellyttävinä kuin niitä, jotka ovat lähempänä hänen omaa kulttuuriaan. Samankaltaisuuden havaitsemiseen vaikuttaa myös historialliset tapahtumat. Samankaltaisuutta on helpompi havaita, silloin kun taustalla ei ole esimerkiksi sotia ja konflikteja sekä silloin kun toisesta kulttuurista tiedetään enemmän. Erilaisista kulttuureista tulevien ihmisten vuorovaikutustilanteet voidaan kokea haastaviksi ja epäselväksi, joista voidaan tehdä erilaisia tulkintoja. Vaikka kulttuurieroja tunnistetaan, siitä huolimatta toisen odotetaan käyttäytyvän samalla tavalla kuin omassa kulttuurissa käyttäytyään.

Yksilö- ja yhteisökulttuurit. Kulttuurintutkijat jakavat maat länsimaalaisiin yksilökulttuureihin ja perhe- ja sukukeskeisiin yhteisökulttuureihin. Jaon perusteena voidaan käyttää perhekäsitystä. Se vaikuttaa yksilön sosiaalisiin suhteisiin, minäkuvaan ja elämänsuoraan. Yksilöllisessä (individuaalisessa) kulttuurissa maailmankuva ja identiteetti ovat muokkautuneet minäkeskeisiksi. Yksilökulttuuria leimaa hillitty käyttäytyminen. Perhe käsitetään ydinperheenä ja yhteiskunta olettaa jokaisen huolehtivan itsestään ja ydinperheestään. Yksilökulttuurissa yhteiskunta huolehtii vähäosaista, kunhan jokainen maksaa veroja. Yhteisökeskeiseen (kollektiiviseen) kulttuuriin jäseneksi synnyttään, tullaan avioliiton tai adoption kautta. Yhteisö voi olla myös laajennettu perhe tai esimerkiksi kyläyhteisö. Yhteisökulttuurille on ominaista me-henkisyys, mutta jäsenet eivät ole tasa-arvoisia vaan jokaisella on roolinsa yh-

teisössä, jossa hänen oletetaan käyttäytyvän roolimallien mukaisesti. Yhteisökulttuurissa yhteisön etu menee yksilön tarpeiden edelle. (Puusaari 1997, 22-23; Rätty 2002, 58-59; Väestöliitto 2017.)

Puusaaren (1997, 22-23) mukaan yhteisökulttuurin näkökulmasta suomalaiset saattavat näyttää jopa yksinäisiltä ja onnettomilta. Suomalaisia pidetäänkin hiljaisina, etäisinä, viileinä, ujoina ja pidättyväisinä ja tapamme saattavat vaikuttaa ulkomalaisen silmissä epäystävällisiltä ja välinpitämättömiltä. Puhetyylimme on myös poikkeavaa verrattuna ulkomaalaisiin. Ahokas ym. (2014, 174) tuovat esille, että ihmisten tavat kommunikoida ovat vahvasti sidoksissa kulttuuriin, mikä on tärkeää huomioida, silloin kun ollaan vuorovaikutuksessa eri kulttuureista olevien ihmisten kanssa. Monelle kulttuurille on tyypillistä ns. small-talk, joka on kepeää ja kohteliasta keskustelua esimerkiksi voinnista.

Ahokas ym. (2014, 174) jatkavat, että kulttuurierot tulevat usein esille myös elekielen välityksellä. Etnisten ryhmien edustajilla voi olla hyvinkin erilainen elekieli, esimerkiksi puhe-etäisyys toisesta henkilöstä saattaa vaihdella paljonkin. Myös katseella ja tarkkaavaisuuden suuntaamisella on kulttuureissa erilaisia merkityksiä ja ne voivat kulttuurista riippuen merkitä sekä kiintymystä että aggressiivisuutta. Ryösö (2016, 4) nostaa esille, että yksilö- ja yhteisökulttuurien eroja on tärkeää huomioida, koska turvapaikanhakijat ovat tulleet Suomeen pääasiassa yhteisökulttuurien maista, kuten Irak, Afganistan ja Syyria ja he joutuvat sopeutumaan suomalaiseen kulttuuriin, jossa vallitsee demokratia, uskonnonvapaus ja voimakas yksilökeskeisyys.

Valta-suhteet. Rastas ym. (2005, 162) tuovat esille, että usein maahanmuuttajista puhuttaessa korostetaan heidän poikkeavuuttaan kantaväestöstä. Maahanmuuttajien elämää, kulttuuria ja olosuhteita vertaillaan tyypilliseen suomalaiseen elämään korostaen eroja, tuomatta esille niiden yhteneväisyyksiä. Tämä kuvaa kulttuurien välisiä valtasuhteita, joilla arvotetaan kulttuurien erot hierakkiseen asemaan, nähdessä toinen alempiarvoisena. Rädyn (2002, 61-62) mukaan valtasuhteet ovat nähtävissä erilaisissa yhteyksissä, kuten ikä, varallisuus, koulutus tai yhteiskunnallinen asema. Valtasuhteiden ei haluta näkyvän kovin selvästi tasa-arvoisuutta korostavissa kulttuureissa, kun taas kulttuureissa, joissa valtarakenteet ovat selkeästi osa

yhteiskuntaa ja hierakkia jäykkä, ovat valtaetäisyydet suuret. Kaikissa yhteiskunnissa kuitenkin käytetään valtaa, näkyivät valtasuhteet tai eivät. Edupolin (2017) mukaan monet Afrikan ja Aasian maat, joista turvapaikanhakijat pääasiassa tulevat, ovat korkean valtaetäisyyden kulttuureja, joissa hyväksytään epätasa-arvoinen valanjako instituutioissa ja organisaatioissa. Eri kulttuurien ymmärtämisen sijaan olisi tärkeää ymmärtää kulttuurien vaihtelut, koska kulttuurit vaihtelevat myös kansojen sisällä (Räty 2002, 54). Lasosen ym. (2013, 47) mukaan yksilöllisistä kulttuureista löytyy ihmisiä, jotka käyttäytyvät yhteisöllisten kulttuurien mukaisesti ja päinvastoin

Uskonto. Kaikissa kulttuureissa uskonnolla, vallalla ja lailla on kiinteä yhteys toisiinsa. Uskonto ylläpitää yhteisöä ja tukee lainkuuliaisuutta. Säännöt, normit ja lait perustuvat useimmissa kulttuureissa uskontoon. Uskonto on merkittävä kulttuurinen ero. (Opetushallitus [viitattu 5.3.2017].) Valtaosan Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden elämänkatsomus perustuu islamilaiseen kulttuuriin (Orpo 2016). Turvapaikanhakijat ovat tulleet Suomeen suurimmaksi osaksi Lähi-Idän alueelta, 90 prosenttia näiden maiden kansalaisista ovat muslimeja, jotka harjoittavat islamin-uskontoa (Tuominen ym. 2013). Islam on maailman toiseksi suurin uskonto ja sen vaikutukset ulottuvat Pohjois-Afrikasta läpi Lähi-Idän ja Keski-Aasian, Indonesiaan ja Kiinaan saakka. Myös Euroopassa on yli 40 miljoona islaminuskoista. Suuren kulttuurialueensa vuoksi se on imenyt itseensä erilaisia kulttuurisia vaikutteita ja siksi se on hyvin monimuotoinen uskonto. Muslimien pyhä kirja on Koraani, jota he tulkitsevat. Muslimit arvostavat uskonnossaan älyllisyyttä, sisäistä logiikkaa ja selkeyttä. Uskonto tuo muslimille elämään rutiineja, selkeitä sääntöjä, siveellisyyttä, sukupuoliroolien selkeyttä ja perhekeskeyttä. (Akar & Tiilikainen 2011, 1-3.)

Monimuotoisuus näkyy yksittäisten muslimien erilaisissa tavoissa suhtautua uskontonsa velvollisuuksiin. Yleinen oletus on, että muslimit ovat uskonnollisempia kuin kristityt, mutta islam näkyy muslimien elämässä samalla tavoin kuin kristittyjenkin, hyvin vaihtelevasti. Osa muslimista noudattaa arkielämässään hyvin tarkkaan kaikkia islamin määräyksiä ja osa taas osallistuu uskontonsa harjoittamiseen lähinnä juhlapäivinä, kuten monet suomalaiset omissa uskonnoissaan. (Hyry & Pentikäinen 1999, 216-217; Muhammed 2011, 27.)

Muslimien pukeutuminen perustuu Koraanin antamiin ohjeisiin. Koraanin ohjeita noudatetaan omien tulkintojen mukaan. Yleensä naiset suosivat huivin ja pitkän haameen käyttöä joko uskonnollista, kulttuurillisista tai tottumuksellisista syistä tai vain ollakseen herättämättä huomiota. Pukeutumisessa on olemassa myös konservatiivisempikin linja, jonka mukaan naisen on peitettävä kasvonsa huivilla sekä muotonsa väljillä vaatteilla. Konservatiivisen linjan mukaan myös miehen tulee pukeutua väljiin vaatteisiin, joskin viime vuosikymmeninä miehet ovat siirtyneet käyttämään länsimaalaista tyyliä vaatetuksessa. Alun perin vaatimattoman ja peittävän pukeutumisen tarkoituksena on ollut olla herättämättä huomiota, mutta tänä päivänä peittävä pukeutuminen on aiheuttanut kiivasta keskustelua ja noussut huomion keskipisteeksi. (Lehtinen ym. 2003, 103; Muhammed 2011, 110-112.)

Muslimien ruokailua koskevat säännöt perustuvat Koraaniin. Islam antaa melko yksityiskohtaiset määräykset sallituista, ei sallituista ja vältettävistä ruoka-aineista. Koraani kieltää syömästä raatoa, sianlihaa tai muille kuin Jumalalle uhrattua eläintä, myös verta sisältävät ruoka-aineet ovat kiellettyjä. Lisäksi sian nahasta tai luusta valmistetut liivatteet ovat kiellettyjä, samoin kuin alkoholi ja alkoholia sisältävien aineiden juominen tai syöminen. Usein muslimien suhtautuminen ruokavaliota koskeviin määräyksiin vaihtelee jo käytännön syistä, koska aina ei ole saatavilla esimerkiksi islamin teurastussääntöjen mukaisesti teurastettua halal-lihaa. (Lehtinen ym. 2003, 106-107; Mohammed 2011, 107-108.)

Naisten asema. Islamin uskonnossa sukupuolet erotetaan selvästi toisistaan (Räty 2002, 73). Muhammed (2011, 227) toteaa, että islamilaisissa maissa naiset ovat selkeästi huonommassa asemassa kuin länsimaalaiset naiset. Naisten heikkoa asemaa muslimimaissa selitetään usein islaminuskolla, joka sallii moniavioisuuden, määrittelee naisten pukeutumista ja sallii nuorten tyttöjen avioliitot sekä määrittelee sisaren aseman veljeään huonommaksi perinnönjaossa. Koraanissa mainitaankin, että mies on perheen pää ja naisen tulee totella häntä, joten Koraanin ei voida pitää naista ja miestä tasa-arvoisena. Lehtisen ym. (2003, 111-113) näkemysten mukaan nainen ja mies ovat islamissa tasavertaisia ja heidän tulisi toimia toisiaan kunnioittanen perheen hyväksi. Moniavioisuus nousee usein esille islamissa, vaikka yksivavioisuus on yleisin tapa. Henningin (2016) mukaan islaminuskonto itsessään ei

vahvista epätasa-arvoa naisten ja miesten välillä, vaan yksittäisten ihmisten erilaiset tulkinnat Koraanista.

Rastas ym. (2005, 162-163) mukaan myös länsimaisessa kulttuurissa voidaan nähdä eroja naisten ja miesten välisessä tasa-arvoajattelussa. Rastas ym. tuovat esille toiseuden käsitteen, jonka mukaan nainen voidaan nähdä toisena mieheen verrattuna eli norminmukaiseen sukupuoli ajatteluun kätkeytyy vallankäytön muotoja, jolloin nainen puhuttaessa tai sosiaalisessa käyttäytymisessä huomaamattaan asetetaan toiseen asemaan, kuten esimerkiksi papeista tai kirjailijoista puhuttaessa usein automaattisesti mainitaan heidän sukupuolensa.

Oman kulttuurin arvostaminen. Yleensä ihmiset arvostavat omaa kulttuuriaan, koska se on tuttua ja turvallista. Omissa yhteisöissä saattaakin joskus nousta oman kulttuurin arvostaminen liialliseksi, jolloin seurauksena voi olla ennakkoluuloisuutta muita kulttuureja ja ihmisiä kohtaan. Ihmisten välisiä suhteita ovat myös ennakkoluulot. Ennakkoluulot ovat käsityksiä asioista, joita ei tunneta ja niistä tulee usein pysyviä. Tällöin omaa käsitystä ei haluta muuttaa, vaan ne selitetään yksilöllisinä ominaisuuksina. (Räty 2002, 188.) Ennakkoluulot perustuvat usein puutteelliseen tietoon ja mielipide muodostetaan perusteettomasti tunnepohjalta (Oikeusministeriö 2017, 14, 16). Ennakkoluuloissa ei ole mitään hävettävää, koska yleensä niitä on kaikilla. Ongelmallisiksi ne muuttuvat silloin, kun ihminen ei halua vastaanottaa uutta tietoa asiasta eikä muuttaa käsitystään. (Salmenkangas 2005, 16.) Sosiaalipsykologiassa ennakkoluulot määritellään joihinkin ihmisryhmiin kohdistuviksi kielteisiksi asenteiksi. Ne muodostuvat luokittelun kautta, jolloin ihmisiä luokitellaan kansallisuuden, etnisen taustan, uskonnon tai sukupuolen mukaan. (Ahokas ym. 2014, 77.) Ennakkoluuloja aiheuttavat myös pelot outoja tapoja kohtaan (Hihnala ja Lähdeniemi 2014, 41).

Tuntemattoman kohtaaminen. Usein tuntematon koetaan uhkaavaksi, mikä voi saada aikaan pelon tunteita, vaikka välttämättä aina ei olisi mitään pelättävää. Pelko on sekä subjektiivinen että sosiaalinen tunne. Sosiaalinen pelon tunne saa aikaan erotteluja normaalin ja poikkeavan tai luotettavan ja uhkaavan välille ja niinpä esimerkiksi peloista terrorismia ja rikollisuutta kohtaan saattaakin tulla yhteiskunnasta heijastuvia kollektiivisesti jaettuina tunteita. (Barbalet 2002, 3, Corey 2004, 2, Glassner 2004, Koskela 2009, Svendsen 2008, 14-5, Saarisen 2013, 15-16 mukaan.)

Kun toista ihmisryhmää tai ihmistä ei tunneta, häntä ei myöskään huomioida. Jättämällä kanssaihmiset huomioimatta, he jäävät vieraisiksi muukalaisiksi ja siten heistä saattaa muodostua mahdollinen uhka. Erilaisuus nähdään itsestä poikkeavuutena ja siksi sitä on syytä pelätä. Pelon kulttuuriin liittyykin sosiaalista erottelua, mikä saattaa johtaa pelon politisoitumiseen jonkin ihmisryhmän noustessa uhkakuvaksi. Maailma muuttuu sitä pelottavammaksi, mitä vähemmän tietoa uhista tai pelon kohteista on. Jotkut pelot perustuvat todellisiin ja konkreettisiin uhkiin, mutta joskus ne perustuvat kuviteltuihin uhkiin. (Furedi 1998, Ahmed 2003, 199, Glassner 1999, Goode & Ben-Yehuda 2009, Saarisen 2013, 17, 19 mukaan.)

Souto (2011, 135-136) tuo tutkimuksessaan esille pelosta näkökulman, joka liittyy rasismiin. Rasismi olisi ihmiselle luonteenomaista pelkoa erilaisuutta kohtaan. Tällainen näkökulma kieltää rasismien olemassaolon ja oikeuttaa rassistisiin ajatuksiin vetoamalla pelon tunteeseen. Pelkoa synnyttävätkin opitut stereotypit. Pelko on myös vahva voimakeino, jonka avulla kamppaillaan vallasta ja se on tunteena niin vahva, että se estää kohtaamasta pelon kohdetta ja näin rajoittaa sosiaalista kanssakäymistä. Stereotypit tarkoittavat tietyistä ryhmästä tai yksittäisestä henkilöstä ryhmän jäsenestä muodostettua yleistävää mielipidettä (Salmenkangas 2005, 16).

Yhteenvedona voidaan todeta, että monikulttuurisuus on sekä rikkaus että haaste. Suomeen jäävien turvapaikanhakijoiden potentiaalin hyödyntäminen vaatii kielen ja kulttuurin opetusta sekä koulutusta. Lisäksi tarvitaan heidän osaamisensa tunnistamista ja tehokasta työmarkkinoille integroitumista. Näillä toimenpiteillä on mahdollista saada Suomen huoltosuhteeseen myönteinen kehitys ja yhteiskunnalle uusia veronmaksajia. On kuitenkin huomioitava, että turvapaikanhakijoiden työllistyminen saattaa olla vaikeaa, koska osa heistä on luku- ja kirjoitustaidottomia. Turvapaikanhakijoiden onnistunut integraatio rikastuttaa suomalaista yhteiskuntaa ja toisaalta sen epäonnistuessa ongelmat lisääntyvät. Usein monikulttuurisuuteen liitetään stereotypioita, joita aiheutuvat ennakkoluuloista erilaisuutta kohtaan. Erilaisista kulttuureista tulevien ihmisten kohtaamiset auttavat näkemään toisissa samankaltaisuuksia ja poistamaan ennakkoluuloja sekä pelkoja. Kohtaamiset auttavat myös näkemään, että turvapaikanhakijatkin ovat yksilöitä. He ovat jonkun äitejä, isiä, tyttäriä ja poikia sekä siskoja ja veljiä.

4 NUORI YHTEISKUNNAN MUUTOKSESSA

Nuoruudessa siirrytään lapsuudesta aikuisuuteen. Nuori kasvaa fyysisesti, hänen ajattelunsa kehittyy ja sosiaaliset tekijät muuttuvat. Kasvun ja kehityksen myötä läheisten ja yhteiskunnan odotukset kasvavat nuorta kohtaan. Nuori kykeneekin yhä enemmän itse ohjaamaan kehityskulkuaan. Läheiset ihmissuhteet, ystävät, koulu ja harrastukset antavat suuntaa nuoren elämään. (Nurmi ym. 2014, 142.) Nuoruutta kuvataan erityisenä elämänvaiheena, jolloin nuorella on mahdollisuus muokata itseään ja ympäristöään aikuisuuteen sopivaksi. (Aaltonen ym. 2007, 13-14.) Muuttuvien kehitystehtävien, ajattelutaitojen kehittymisen, fyysisen kasvun ja kehityksen sekä muuttuneiden sosiaalisten suhteiden avulla nuori muodostaa kuvaa itsestään ja rakentaa identiteettiään (Nurmi ym. 2014, 150).

Nuoruutta voidaan määritellä eri tavoin. Lastensuojelulaki (L 13.4.2007/417, 1 luku, 6 §) määrittelee lapsen alle 18-vuotiaaksi ja nuoren 18-20-vuotiaaksi. Nuorisolain (L 27.1.2006/72, 1 luku, 2 §) mukaan nuori on alle 29-vuotias. Aalberg ja Siimes (2007, 68) toteavat nuoruuden olevan ajanjakso, joka sijoittuu 12–22 ikävuosien välille. Tämä ajanjakso antaa nuorelle toisen mahdollisuuden persoonallisuutensa muuttamiseen lopullisella ja ratkaisevalla tavalla. Kehityskulkunsa aikana nuori irrottautuu vanhemmistaan ja korvaa heidät ikätovereilla. Aalberg ja Siimes jakavat nuoruuden kolmeen vaiheeseen, joita ovat varhaisnuoruus (12-14-vuotias), varsinainen nuoruus (15-17-vuotias) ja jälkinuoruus (18-22-vuotias).

Opinnäytetyömme kohderyhmänä ovat Kanta-Kauhavan yläkoulun nuoret elävät elämänvaihetta, jolloin he rakentavat käsitystä itsestään ja ympäristöstään. Tässä elämänvaiheessa nuoren ystävät, perhe ja muut läheiset sekä koulu ja erilaiset mediat vaikuttavat nuoren mielipiteiden muodostumiseen ja maailman kuvan rakentamiseen. Kauhavalaiset nuoret ovat kohdanneet vastaanottokeskuksen perustamisen myötä uudenlaisia mahdollisuuksia ja haasteita elämäänsä. Tässä luvussa kerromme nuoren kehityskulun niitä keskeisiä kehitysvaiheita, jotka vaikuttavat nuoren ajatteluun ja mielipiteiden muodostumiseen sekä maailmankuvan rakentamiseen.

4.1 Nuoren ajattelun kehittyminen

Puberteetin aikana tapahtuu ihmiselämän näkyvimpiä biologisia muutoksia, joita ovat ruumiinrakanteen muuttuminen nopean kasvun ja hormonaalisten muutosten seurauksena (Susman & Rogol 2004, Nurmi ym. 2014, 144 mukaan). Lisääntynyt hormonitoiminta ja fyysinen kasvu muuttavat nuoren psyykkistä tasapainoa ja nuoruusikä onkin psykologista sopeutumista sekä ulkoisiin että sisäisiin muutoksiin ja se vaatii nuorelta itsen uudelleen määrittelyä (Aalberg & Siimes 2007, 15). Myös Nurmi ym. (2014, 146) toteaa, että fysiologiset muutokset ja muuttunut keho muuttavat nuoren minäkuvaa ja käsitystä itsestään, mutta samalla se vaikuttaa myös muiden ihmisten suhtautumiseen muuttuneeseen nuoreen

Nuoren ajattelutaidoissa tapahtuu merkittävä kehitys toisen vuosikymmenen alussa. Ajattelu kehittyy yleisemmälle tasolle tulevaisuuteen suuntautuen. Tieto ja kokemus lisääntyvät koko elämän ajan, mutta ajattelun muodoissa ei varhaisnuoruuden jälkeen tapahdu suuria muutoksia. Muuttuneella ajattelutavalla nuori rakentaa minäkuvansa, maailmankuvaansa ja moraaliaan, jotka avaavat nuorelle laajemman maailman tapahtumineen. Hän pohtii ideologisia kysymyksiä ja yleisiä tapoja hahmottaa maailmaa. (Nurmi ym. 2014, 146-147.) Ajattelun kehittyminen on perusta nuoren moraalille ja periaatteille. Empatiakyvyn lisääntyessä nuori kykenee ottamaan toisen näkökulman paremmin huomioon sekä pystyy aikaisempaa paremmin ymmärtämään, että muut voivat olla asioista eri mieltä. Nuori kykenee tekemään kompromisseja, siirtämään omia halujaan ja antamaan periksi. (Aalberg & Siimes 2007, 71; Nurmi ym. 2014, 147.)

Varhaisnuoruudessa tapahtuvan laadullisen ajattelutaitojen kehittymisen avulla nuori kykenee paremmin hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja tulevaisuutta. Hän saa uusia välineitä abstraktiin ja loogiseen ajatteluun. (Nurmi ym. 2014, 147.) Kokonaisuuksia havainnoimalla ja hahmottamalla myös nuoren kyky kriittisyyteen lisääntyy ja hän pohtii, vastaako yhteiskunta hänen tarpeitaan. Myös Aaltonen ym. (2007, 69) toteavat, että nuoren tulisi oppia arvioimaan kriittisesti samaansa tietoa ja sen luotettavuutta. Nuoret ovatkin kautta aikojen kertoneet mielipiteistään yhteiskunnan puutteisiin omalla käytöksellään. (Aalberg & Siimes 2007, 75.) Eettisten pohdintojen myötä nuori voi kokea oman kotinsa arvot ja ihanteet jopa kyseenalaisiksi. Arvojen ja ihanteiden kyseenalaistaminen on kuitenkin normaalia nuoruuden

kehitystä, joiden avulla nuori muodostaa itsenäisempää identiteettiään. (Aaltonen ym. 2007, 18.)

Nuori viettää suuren osan arjestaan koulussa. Koululla on suuri vaikutus nuoren oppimiseen, ajattelutaitojen ja moraalien kehittymiseen. Koulun opetuksen ja kasvatuksen keskeisenä tehtävänä korostetaan tiedon hankinnan ja organisoinnin sekä sen käyttämisen taitoja. Tavoitteena on, että nuori oppii havaitsemaan syy- ja seuraus-suhteita, tekemään johtopäätöksiä ja ymmärtämään hierarkkisia kytkentöjä sekä yleistämään oppimaansa tietoa ja käyttämään sitä monipuolisesti. (Aaltonen ym. 2007, 69.)

4.2 Nuoren kehitystehtävät ja identiteetin muodostus

Nuoruuden tärkeinä kehitystehtävinä ovat sukupuoli-identiteetin omaksuminen, toiseen sukupuoleen suhteiden luominen, koulutuksen hankkiminen ja työ- ja perhe-elämään valmistautuminen sekä ideologian omaksuminen (Nurmi ym. 2014, 149). Aaltosen ym. (2007, 19) mukaan nuoren kehityshaasteet muokkautuvat haaveiden, tarpeiden, tavoitteiden, voimavarojen ja yksilöllisen historian sekä ympäristön kanssa yhdessä. Asettaessaan nuorelle velvollisuuksia ja odotuksia, ympäristö antaa samalla myös erilaisia toimintamahdollisuuksia ja tarvittaessa tukea. Myös Nurmi ym. (2014, 150) toteavat nuoren rakentavan identiteettiään koulutus-, ammatti-, parisuhde- ja harrastusvalinnoillaan ja sopeutumisellaan.

Aaltosen ym. (2007, 20, 23) mukaan nuoren kehityshaasteina ovat sosiaalisesti vastuullisen käyttäytymisen hioutuminen sekä vastuun ottaminen omasta ja ympäristön hyvinvoinnista. Kehityshaasteiden ja -tehtävien avulla nuori asettaa itselleen tavoitteita erilaisissa kehitysympäristöissä. Valinnoillaan hän joutuu sopeutumaan erilaisiin tilanteisiin ja sopeuttamaan toimintaansa niiden mukaisesti. Samalla kun nuori hyväksyy erilaisia kehityshaasteita, hän rakentaa itselleen ilmiöiden ja asioiden käsittelyjärjestelmää aikuisuutta varten. Järjestelmästä muodostuu osa nuoren persoonallisuutta ja se auttaa häntä selviytymään erilaisissa elämäntilanteissa ja ihmisuhteissa. Havighurst (1948) ajatteli, että ihmiseen iän myötä kohdistuvat haasteet ja vaatimukset muuttuvat ja onnistuessaan ratkaisemaan näitä haasteita, ihminen

luo pohjaa hyvinvoinnilleen ja myöhemmälle myönteiselle kehitykselleen. (Nurmi ym. 2014, 149.)

Aaltonen ym. (2007, 80-81) tuovat esille Eriksonin (1982) näkemyksen, jossa identiteetin rakentaminen kestää koko elämän ajan. Nuoruus on jo siihen mennessä saavutetun identiteetin kriisi, missä nuori laajentaa näkemyksiään suhteessa aikaisempaan maailmankuvaansa. Etsimällä ihanteitaan, nuori hakee ammattiroolejaan. Erikson painottaa vallitsevan kulttuurin vaikutusta nuoruuden roolien, ihanteiden ja tavoitteiden muokkautumisessa. Saavuttaessaan identiteetin tasapainon ja itseluottamuksen, nuori kykenee solmimaan luottamuksellisen suhteen toiseen ihmiseen sekä on sitoutunut päätöksiinsä ja tavoitteisiinsa, joita hän on puntaroinut suhteessa ympäristöönsä. Nuori on myös löytänyt ideologisen perustansa, jonka avulla hän suunnittelee elämänsä.

Nuoren kehitystä, toimintaa, ajattelua ja valintoja ohjaavat monin tavoin yhteiskunta, kulttuuri sekä niihin liittyvät muutokset (Nurmi ym. 2014, 175). Aaltonen ym. (2007, 82-83) toteavat, että nuori haluaa nähdä itsensä onnistuneena yksilönä sekä lähiympäristössään että yhteiskunnassa ja tarvitsee siihen muiden hyväksyntää. Positiivisen minäkuvan luomiseksi nuorelle on tärkeää kyetä vastaamaan kehityshaasteisiinsa. Onnistuessaan vastaamaan haasteisiin nuoren itseluottamus ja minäkuva vahvistuvat ja hän uskaltaa tehdä itsenäisempiä päätöksiä sekä luoda niiden pohjalta taas uusia kehityshaasteita, jotka eivät ole riippuvaisia muiden mielipiteistä.

4.3 Nuoren sosiaaliset suhteet

Nuoren sosiaalinen ympäristö muodostuu pääasiassa perheestä ja kavereista. Itsenäistymisprosessin aikana kavereiden merkitys korostuu, mutta vanhemmilla ja heidän kasvatuksellaan on yhä merkittävä yhteys nuoren ajatteluun ja toimintatapoihin. Usein nuori valitsee kavereikseen itsensä kaltaisia henkilöitä omaksuen heiltä malleja, ajatuksia ja toimintatapoja. (Nurmi ym. 2014, 148.) Aina nuori ei kuitenkaan halua elämältään samoja asioita kuin ympäristönsä. Nuoren voimavarat ja tavoitteet saattavatkin olla ristiriidassa läheisten tai yhteiskunnan asettamien odotusten ja mahdollisuuksien kanssa. (Aaltonen ym. 2007, 84.) Nuori etsii suuntaa elämälleen kaveripiiriin, harrastusten ja kouluvalintojensa avulla ja ne luovat pohjaa

aikuisuutta varten. Ympäristön ja nuoren vuorovaikutus on tapahtumasarja, jonka aikana nuori vaikuttaa kehitykseensä sekä omalla toiminnallaan että ominaisuuksillaan. (Nurmi ym. 2014, 142, 148-149.)

Nuoret rakentavat ja ylläpitävät erilaisia minuuksia, ryhmiä ja yhteisöjä, joiden mukaan he luokittelevat ihmisiä kokonaisuuksiin kuuluviksi tai kuulumattomiksi. Tähän nuori käyttää peilauspintanaan toisia ihmisiä sekä erilaisia yhteisöjä ja yhteiskuntia selvittääkseen, millainen ihminen tai yhteisön jäsen hän on tai mitä hän ei ole. Nuoruudelle onkin ominaista vetää rajoja samanlaisen ja erilaisen, normaalin ja poikkeavan tai hyväksyttävän ja sopimattoman välille. (Korkiamäki 2014, 39-40.) Samassa ryhmässä aikaansa viettävien nuorten tiedetään olevan samankaltaisia. Yhdistävinä tekijöinä voivat olla asuinpaikka, koulu, harrastukset, ikä, sukupuoli, koulumenestys, koulumotivaatio, käsitys omasta tulevaisuudesta tai jopa ongelmakäyttäytyminen. Nuoria samanlaistaa mallioppiminen, ryhmän säännöt ja painostus niiden noudattamisesta. (Nurmi ym. 2014, 167.)

Sosiaalistuminen erilaisten ryhmien normeihin, arvoihin ja asenteisiin tarkoittaa niiden hyväksymistä. Usein nuoret kokevatkin paineita toimia ryhmän odotusten mukaisesti, vaikka ne olisivat omien asenteidensa vastaisia. Hyväksytyksi tulemisen ja ryhmään kuulumisen vuoksi nuori on kuitenkin valmis toimimaan odotusten mukaisesti. Näiden normien omaksuminen on osa nuoren moraalikehitystä. Muiden reaktiot vaikuttavat nuoren käsitykseen siitä, miten hänen odotetaan käyttäytyvän. (Aaltonen ym. 2007, 87, 94.)

Kumpulan (2012, 7) mukaan riskikäyttäytymistä suosivassa ryhmässä nuorta saatetaan palkita hänen toiminnastaan ryhmän haluamalla tavalla. Jos kavereita ei ole tarjolla ja tietyllä tavalla toimimalla saa vahvistusta käyttäytymiselleen, se saattaa yhdistää kahta torjutuksi tullutta. Paljon keskenään aikaa viettävät kaverukset sisäistävät yhteisiä toimintamalleja ja alkavat muistuttaa toisiaan yhä enemmän. Aikuinen saattaa nähdä ryhmän paineen alaisena toimivan nuoren käyttäytymisen huolestuttavana, mutta kyse ei ole aina kielteisestä toiminnasta, vaan nuorisokulttuuriin kuuluvien toimintamallien sisäistämisestä eli sosialisatiosta.

Kumpula (2012, 7-8) korostaa koulun merkitystä sosiaalisten taitojen kehittämisessä. Sosiaalisia taitoja ovat kyky toimia ja kommunikoida yhdessä tasavertaisesti,

toiset huomioon ottaen, empaattisuus sekä sovelias tunteiden ilmaisu. Koulussa nuori voi harjoitella sosiaalisia taitojaan erilaisissa luokkatilanteissa. Selviytyessään konkreettisista tilanteista suotuisasti seurauksena voi olla uusia ystävyysuhteita toisen saman ikäisen kanssa. Kaverisuhteet kuvaavatkin usein nuoren kyvykkyyttä erilaisissa sosiaalisissa suhteissa, siksi niillä ja niiden laadulla on tärkeä merkitys nuoren kehitykselle. Sosiaaliset taidot lisääntyvät ystävyysuhteiden myötä ja ne myös helpottavat uusien suhteiden luomista. Ystävyysuhteiden vaalimiseksi on osattava sovitella myös ristiriitatilanteita rakentavasti. Aaltosen ym. (2007, 60) mukaan ongelmanratkaisutaitojaan harjoitellessaan nuori tarvitsee lähellä olevien aikuisten, vanhempien ja opettajien tukea.

4.4 Nuoren arvot ja maailmankuvat

Lapsi ja nuori rakentaa maailmankuvaansa niiden olettamusten perusteella, joita hän omaksuu ympäristöstään. Hän saa vaikutteita ympäristön arvoista, esimerkiksi käsityksen oikeasta ja väärästä. Maailmankuva muodostuu siis prosessina ympäristön ja yksilön yhteisvaikutuksesta, jossa lapsen ja nuoren arkipäivän kokemukset ja maailmasta välittyvä tieto kietoutuvat eräänlaiseksi maailman alkukuvaksi. Kasvun myötä maailmankuva laajenee kodin ulkopuolelle. Sosiaalisen ympäristön laajentuessa mukaan tulevat koulu, harrastukset, nuorten kulttuurit ja tiedotusvälineet muokaten maailmankuvaa. Ympäristöltä saamansa palautteen avulla lapsi ja nuori tekee muutoksia maailmankuvaansa. (Helve 1997, 141.)

Lapsuuden ja nuoruuden ihmissuhteet vaikuttavat voimakkaasti siihen, miten myöhemmin kohdataan toisia ja omaksutaan omatunto, moraali ja perusarvot. Sosiaalisen kehityksen tuloksena opitaan yhteiskunnan arvot, normit ja käyttäytymismallit sekä opitaan täyttämään sosiaalisen ympäristön vaatimuksia noudattamalla opittuja pelisääntöjä. Tämä kuitenkin edellyttää samaistumisen kohteita, joiden arvoja ja asenteita voi omaksua. Arvojen ja asenteiden avulla kehittyy sisäinen kontrolli, jolla säädellään omaa käyttäytymistä. Lapsuudessa ihminen on riippuvainen kulttuuristaan, koska se säätelee, mikä on tietyille ikävuosille hyväksyttävää käyttäytymistä. Nuoruuden haasteena onkin oppia yhteiskunnallisesti vastuullinen käyttäytyminen.

2000-luvun nuoret elävät yhteiskunnassa, jonka perustana on kaupunki, kulttuuriteollisuus ja kansainvälisyys. (Aaltonen ym. 2007, 85.)

Itsenäistyessään nuori irrottautuu kasvuympäristöstään, mutta tarvitsee aikuista lähelleen epävarman minänsä ja muuttuvan kehonsa tueksi. Kodilla ja koululla on tärkeä rooli kasvatustehtävässä, mutta myös nuoren oman ympäristön ihmissuhteiden merkitys korostuu. Kaverit vaikuttavat voimakkaasti nuoren arvojen muodostumiseen ja omiin elämänvalintoihin. (Aaltonen ym. 2007, 15-16.)

Vanhemmille nuoren kasvattaminen on usein haasteellista. Vanhempien elämäkokemus on ylivoimainen nuoreen verrattuna, mutta heidän eivät tiedä kaikkea. Vanhempien tulisi kuunnella lastensa ajatuksia, sillä kaikki oman nuoruuden arvot eivät välttämättä päde sellaisenaan. Yhteiskunta muuttuu voimakkaasti koko ajan ja se asettaa nuorille yhä monimutkaisempia kehityshaasteita. (Aaltonen ym. 2007, 16-17.) Nuoren on opittava ohjaamaan elämäänsä yksilönä suhteessa muihin ihmisiin, luontoon ja maailmankaikkeuteen. Hänen on kehitettävä maailmankatsomus, moraalit ja arvomaailma, joiden mukaan hän voi elää. (Dunderfelt 2011, 85.)

4.5 Nuori ja monikulttuurisuus

Oma kulttuuri on ihmisen silmissä usein pysyvä, ainoa oikea elämisen malli ja itsesääntely. Oman kulttuurin jäseneksi kasvetaan oppimalla sen tavat ja kieli. Kulttuurit kuitenkin muuttuvat ja monimuotoistuvat jatkuvasti muiden kulttuurien kanssa. Useimmiten oma kulttuuri koetaan korvaamattoman arvokkaaksi muutosprosessissa ja siksi sitä pyritään siirtämään seuraaville sukupolville. Toisen kulttuurin ymmärtäminen yhtä arvokkaaksi kuin omansa vaatii kasvattajilta pitkäjänteistä työtä. (Räty 2002, 188; Ahokas ym. 2014, 171-172.)

Hihnalan ja Lähdeniemen (2014, 11, 16, 21-22) mukaan nuoret tulkitsevat monikulttuurisuuden olevan ensisijaisesti erilaisuuden hyväksyvää ilmapiiriä ihonväristä tai perheen erilaisuudesta riippumatta. Nuoret ajattelevat, että monikulttuurisuus tarkoittaa kaikille avointa maailmaa ja avarakatseisuutta, jota voidaan edistää tasa-arvon opettamisella ja monikulttuurisen arjen näyttämällä jo nuoresta iästä lähtien. Nuorten mielestä monikulttuurisuus pitäisi tuoda arjen kanssakäymiseen: puheisiin,

tekoihin, mediaan ja kouluun. Nuoret toivovat aikuisten näyttävän esimerkkiä ihmisten tasa-arvoisesta kohtelusta ja toivovat, että heidän kanssaan keskustellaan aiheesta. Nuoret painottavat kuitenkin oman asenteen ja käyttäytymisen sekä niiden tiedostamisen merkitystä, koska asenteet vaikuttavat käyttäytymiseen ja ne heijastuvat toimintaan.

Nuoret ajattelevat, että tutustumalla ennen tuomitsemista omien ennakkoluulojensa aiheeseen, voisi selvittää pitävätkö omat mielikuvat paikkaansa. Erilaisten ihmisten väliset ystävyysuhteet vähentäisivät ennakkoluuloja antaen kaikille osapuolille uusia näkemyksiä ja kokemuksia. Nuoret ajattelevat myös, että omaa mielipidettä tulee olla valmis muuttamaan. Ystävyysuhteiden muodostamiseen tulee suhtautua avoimin mielin. Monikulttuuristen ihmissuhteiden syntyminen edellyttää monikulttuurista ympäristöä ja näitä voisivat nuorten mielestä olla koulut ja harrastukset. Nuorten mukaan ongelmien ja haasteiden esille nostaminen, esimerkiksi keskustelu rasismista lisäisi avarakatseisuutta. (Hihnala & Lähdeniemi 2014, 19, 26.)

Koposen (2010, 13) mukaan kouluissa erilaiset nimittelyt ovat arkipäivää. Usein nuori ei edes ajattele käyttäytyvänsä mitenkään rasisitesti tai loukkaavansa toista nimitellessään. Nuorten keskuudessa esiintyvät halventavat viittaukset ihonväriin tai kansallisuuteen liittyen ovat menettäneet merkitystään, koska niitä käytetään jatkuvasti. Nuori ei ehkä ymmärrä, että välinpitämättömiksi tarkoitetuilla huudahduksilla on vastaanottajalle yhä loukkaava merkitys ja ne satuttavat. Yläkouluikäiselle nuorelle erilaisuus on haaste ja halutessaan olla mahdollisimman vähän poikkeava kuin muut, hän omaksuu seulomatta mediasta ja ympäristöstään vaikutteita. Nuori kiinnittää huomiota vieraan kulttuurin erilaisuuteen ja se voi aiheuttaa hänessä jopa inhoa. Rasisitiset asenteet eivät ole erityinen luonteenpiirre suomalaisille, vaan sitä voi esiintyä myös maahanmuuttajataustaisella koululaisella, joka opettelee puolestaan erilaisuuden sietämistä ja hyväksyntää.

Kasvatuksella ja opetuksella on tärkeä tehtävä ennakkoluulojen vähentäjänä ja tätä onkin jo huomioitu suomalaisessa koulujärjestelmässä. Lapset saavat tietoa muista kulttuureista ja syrjinnän vaikutuksista. Monikulttuurisessa kasvatuksessa ei kuitenkaan pelkkä tiedonsaanti saa aikaan asennemuutoksia, vaan lisäksi tarvitaan omia

kokemuksia ja roolimalleja. Monikulttuurisuus yhteiskunnassa voi synnyttää ennakkoluuloja erilaisuutta kohtaan ja saada aikaan rasistista käyttäytymistä. (Ahokas ym. 2014, 178, 180.)

Hihnalan ja Lähdeniemen (2014, 27-29) mukaan nuoret näkevät kouluympäristön roolin mielipidevaikuttajana olevan monimuotoisen ja nuoret pohtivat tiedon lisäämisen vaikutuksia ennakkoluuloihin. Nuoret nostavat esiin pelon tuntematonta kohtaan ja ajattelevat, että pelkoa voisi ehkäistä tiedolla ja kaipaavatkin sitä lisää mm. eri kulttuureista, uskonnoista, vammaisuudesta, vähemmistöjen arjesta. Nuoret tuovat esille myös median merkityksen ennakkoluulojen sekä vahvistajana että poistajana ja toivovat lisää monikulttuurisuutta mediatarjontaan, asioiden puolueetonta käsittelyä ja monipuolisen kuvan antamista maailmasta.

Suomessa monet lapset ja nuoret ovat jo tarhoissa ja kouluissa tottuneet etnisiltä taustoiltaan erilaisiin ihmisiin maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrän lisääntymisen myötä. Erilaisista kulttuuritauoista tulevat ryhmät muuttavat kulttuurejaan jatkuvan kanssakäymisensä avulla, mikä vaatii molemminpuolista sopeutumista. (Ahokas ym. 2014, 172, 175.) Sopeutumista, ennakkoluulojen vähenemistä ja kulttuurien sekoittumista edesauttavat ihmisiin ja heidän erilaisiin kulttuureihinsa tutustuminen ja niistä erilaisten tapojen omaksuminen. Nuoret ajattelevat, että monikulttuurisessa ympäristössä ihmiset arvostavat toisiaan erilaisista taustoista riippumatta ja viettävät aikaa yhdessä harrastaen ja leikkien erilaisesta ulkonäöstä ja syntyperästä huolimatta. Taustojen erilaisuus on luonnollinen osa arkea lapsesta lähtien ja aikuisetkin voisivat ottaa oppia lasten asenteista. (Hihnala & Lähdeniemi 2014, 32-34.)

Rädyn (2002, 189-191) mukaan valtaväestön asenteisiin maahanmuuttajia kohtaan on esitetty kahta erilaista oletusta. Konfliktiteorian mukaan valtaväestön kielteinen suhtautuminen lisääntyy ja vähemmistö koetaan kilpailijana työpaikoista, asunnoista ja jopa seurustelukumppaneista, kun taas kontaktiteoriassa ennakkoluulot vähenevät lisääntyvän kanssakäymisen myötä. Myös yhteiskunnan taloudellinen tilanne vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin ja monesti maahanmuuttajia syytetään julkisuudessa maan huonosta taloudellisesta tilanteesta. Helsingin Sanomien teettämässä mielipidekyselyssä 2015 tuli esille, että suomalaisten asenteet maahanmuut-

toa kohtaan ovat koventuneet. Suomalaiset haluavat turvapaikanhakijoiden myöntämisen perusteisiin sekä sosiaalietuuksiin tiukennuksia. Kyselyssä tuli esille miesten tiukempi asenne maahanmuuttolinjauksiin kuin naisilla. (Kettumäki 2015.)

Koponen (2010, 14) tuo esille monikulttuurisuuskeskusteluun myös, että suomalaisilla on yhteiskunnastaan varsin stereotyyppinen kuva ja usein negatiivisen toiminnan nähdään olevan valtakulttuurista poikkeavan henkilön aikaansaamaa. Erilaisuutta omassa kulttuurissa ei yleensä huomata ennen kuin siitä aletaan keskustella. Vieraaseen kulttuuriin tulijoille todetaan, että tulee toimia ”Maassa maan tavalla” ja sen ajatellaan olevan ratkaisu monikulttuurisen yhteisön ongelmiin. Usein ei kuitenkaan löydy henkilöä, joka kykenisi kertomaan uusille tulijoille, mitkä maan tavat ovat. On ymmärrettävää, että jos itsellekään ei ole selvää, miksi jotain sääntöä tai lakia on noudatettava, on uusien tapojen ja arvojen omaksuminen vaikeaa myös vieraaseen kulttuuriin tulleelle henkilölle. Tämä pätee erityisesti nuorten kohdalla ja siksi avoimelle keskustelulle moraalista ja arvoista tulisi koulun arjessa olla enemmän aikaa.

Souto (2011, 116) on tehnyt etnografisen väitöstutkimuksen suomalaisnuorten ja maahanmuuttajanuorten välisistä ryhmäsuhteista. Tutkimukseen osallistui kahden monikulttuurisen luokan oppilaat. Tässä tutkimuksessa esille nousee, että tutkimukseen osallistuneiden suomalaisnuorten on vaikea konkretisoida kulttuurisia eroavaisuuksia, vaan eroksi riittää yleisesti vain kulttuurinen erilaisuus, jonka perusteella voidaan tehdä kahtiajako suomalaisuuden ja muun kulttuurin välille. Tällöin eri kulttuureista tulevien ihmisten välisissä suhteissa syntyvät ristiriitaisuudet olisivat luonnollisia ja yleistettäviä.

4.6 Nuori ja media

Nuorten elämässä media vaikuttaa voimakkaasti. Suomalaisnuoret viettävät internetissä vähintään tunnin vuorokaudessa ja heidän arkensa rakentuukin erilaisten medioiden ympärillä. (Ahokas ym. 2014, 27). Media on osa nuoren todellisuutta ja sillä on suuria vaikutuksia nuoren näkökulmiin sekä hänen ymmärrykseensä ympäröivästä maailmasta (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017). Julkisuudella on monet kasvot ja hyvä medianlukutaito auttaa nuorta arvioimaan kriittisesti saamaansa

tietoa. Medialukutaito tarkoittaa hyvää kykyä tulkita ja tunnistaa viestejä sekä käyttää mediaa. (Mediakompassi, [Viitattu 10.1.2017].)

Koponen (2010) mukaan nuorten näkemykset maailmasta muodostuvat mediasta ja muusta elinympäristöstä omaksutuista vaikutteista, mutta koska nuori haluaa olla ajan tasalla ja poiketa muista mahdollisimman vähän, hän omaksuu seulomatta yleisesti todeksi uskottuja mielikuvia vieraista ja uusista ilmiöistä. Vasantola (2016) toteaaakin, että kuudesluokkalaiset osaavat etsiä perustietoa netistä, mutta lähteiden kriittinen arviointi on hallussa vain runsaalla kolmanneksella. Myös lukiolaisilla on puutteita kriittisissä nettilukutaidoissa ja osa arvioi lähteitä taitavasti sekä kykenee perustelemaan kritiikkinsä, toisaalta osalla ei ole lainkaan kriittistä otetta lukemaansa. Samassa tutkimuksessa myös yhdeksäsluokkalaiset nuoret kertovat netistä saatujen tietojen luotettavuutta olevan vaikea arvioida. Tulevaisuudessa nettilukutaidosta tulee entistä tärkeämpi, koska netistä löytyy yhä värittyneempää tietoa.

Tiedon sisältöä voidaankin tulkita monella tavalla ja tulkitaan voivat vaikuttaa mm. ikä, asuinpaikka, arvomaailma ja kertyneet aiemmat kokemukset. Tiedon sisällölle voidaan antaa merkityksiä näköhavainnoin tunnistettaessa hahmoja, esineitä, ympäristöjä ja tapahtumia tai miellemerkityksin, jolloin ne ovat kulttuuri- ja katsojasidonnaisia. Siksi miellemerkityksiin ja niiden syntymekanismeihin tulisikin kiinnittää huomiota. (Mediataitokoulu 2015.) Aaltosen ym. (2007, 60) mukaan nuoruuteen tulisikin kuulua voimakasta tiedon kritisointia ja oman oppimisen kyseenalaistamista ja nuoren olisi opittava valikoimaan tietoa, johon itse uskoo ja luottaa.

Rädyn (2002, 191) mukaan median luomilla mielikuvilla on voimakas vaikutus ihmisten muodostamiin käsityksiin erilaisista asioista, kuten maahanmuuttajista. Usein maahanmuuttajia koskeva uutisointi on kielteistä ja esille nousee rikollisuus. Sumuvuori ym. (2016, 9) tukevat Rädyn havaintoja siitä, että pakolaisia ja turvapaikanhakijoita koskevia uutisia otsikoidaan negatiivisesti provosoiden ja käyttäen termejä, jotka luovat mielikuvia jostakin hallitsemattomasta, uhkaavasta ja pelottavasta. Myös Martikainen (2013, 310, 315) mukaan median uutisoinnin huomio on keskittynyt erityisesti vähemmistöjen edustajien aiheuttamiin ongelmiin ja heidän tekemiinsä rikoksiin sekä viranomais toimintaan. Vähemmän esille on tuotu esimerkiksi vähemmistöjen kokemaa syrjintää.

Turvapaikanhakijoista on uutisoitu vuoden 2015 syksystä saakka paljon. Uutisointi erilaisissa medioissa on keskittynyt turvapaikanhakijoiden aiheuttamiin ongelmiin ja tiedon sisältö on vaihdellut. Edellä mainitut tutkimukset osoittavat, että nuorten on vaikeaa arvioida kriittisesti saamaansa tietoa. Aikuisten tulisi keskustella nuorten kanssa ajankohtaisista asioista toimimalla tiedon välittäjänä sekä opettaa tulkitsemaan tietoa. Nuorihan rakentaa käsitystään maailmasta ja sen tapahtumista saamallaan tiedolla.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää kauhavalaisten nuorten ajatuksia turvapaikanhakijoista sekä miten turvapaikanhakijoiden tulo Kauhavalle on vaikuttanut nuorten elämään. Käytämme opinnäytetyössämme tutkimuskysymyksiin pohjautuvaa kyselylomaketta. Päädyimme kysymyslomakkeen käyttämiseen pitkän harkinnan lopputuloksena. Mielestämme lomakkeen valmiit avoimet kysymykset johdattavat nuoret paremmin aiheeseen ja käytettävän ajan tehokkaampaan hyödyntämiseen. Ajattelimme myös, että kirjoittamalla annetut vastaukset kannustavat nuorta kertomaan rehellisesti mielipiteensä ilman ryhmäpainetta. Lomake sisältää seitsemän avointa kysymystä. Käytämme suoria lainauksia tutkimustulosten esiintuomiseksi. Lainauksista ilmenee nuorten mielipiteitä ja ajatuksia ja ne johdattavat lukijan paremmin nuorten ajatusten äärelle.

5.1 Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu

Tutkimuksemme on laadullinen tutkimus, jossa on mukana määrällisen tutkimuksen elementtejä. Valitsimme laadullisen tutkimuksen selvittääksemme nuorten ajatuksia ja mielipiteitä kokonaisvaltaisesti aiheesta. Tutkimustulosten selventämiseksi ja nuorten yleisen suhtautumisen esille tuomiseksi havainnollistimme tutkimustuloksia numeerisella ilmaisulla. Tutkimusmenetelmänä käytimme avointa kyselylomaketta, jonka avulla halusimme saada nuorilta mahdollisimman paljon tietoa aiheesta. Hirsjärvi ym. (2014, 161-162) mukaan laadullinen tutkimus kuvaa todellista elämää ja sen monimuotoisuutta. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti sekä löytämään ja paljastamaan tosiasioita. Laadullisessa tutkimuksessa jokainen kertomus on oma kokonaisuus ja se mahdollistaa laaja-alaisen näkemyksen. Pyrimme huomioimaan jokaisen nuoren vastaukset kokonaisuutena laaja-alaisen näkemyksen muodostamiseksi.

Aloitimme opinnäytetyömme tekemällä ensin kyselyn (liite 1) nuorille. Opinnäytetyö oli loogista aloittaa kyselystä ennen teorian kirjoittamista, koska emme voineet tietää millaisia teemoja nuorten vastauksista nousee esiin. Kvalitatiivisen tutkimuksen

tyypillisenä piirteenä on, että aineistonkeruu, analyysi, tulkinta ja raportointi kietoutuvat yhteen ja pelkistetyimmillään teoria rakentuu empiirisestä aineistosta lähtien ikään kuin alhaalta ylöspäin. (Eskola & Suoranta 1998, 16, 19.) Hirsjärvi ym. (2014, 164) toteavatkin, että tutkimuksen edetessä suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaisesti. Kirjallisen kyselyn tuottamien vastausten perusteella esiin nousseista teemoista muodostuu opinnäytetyön keskeistä teoriaa.

Vastaajiksi valikoitui kaksi Kanta-Kauhavan yläkoulun yhdeksättä luokkaa. Yhdeksäsluokkalaiset voivat osallistua kyselyyn ilman vanhempien lupaa. Paikkakunnaksi valikoitui Kauhava, koska sinne perustettiin 2015 vastaanottokeskus, jossa turvapaikanhakijat asuvat väliaikaisesti. Kaikki vastaajat olivat saman ikäisiä, joten taustatietoina kysyttiin vain sukupuoli. Erottelemalla vastaukset sukupuolittain, saimme tietoa tyttöjen ja poikien mielipide-eroista. Kyselyyn osallistuvat luokat sovittiin edellisenä keväänä äidinkielenopettajan kanssa. Kysely oli helppo toteuttaa koulussa oppitunnin aikana. Ajattelimme, että kaksi luokkaa vastaajina antaisivat aineistoa riittävästi, vaikka osa jättäisi vastaamatta. Kaiken kaikkiaan vastaajia oli 30, joista 18 poikaa ja 12 tyttöä. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerätään luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa ja kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Laadullinen tutkimus antaa mahdollisuuden muokata tutkimussuunnitelmaa joustavasti tutkimuksen edetessä. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta. (Hirsjärvi ym. 2014, 164, 181.)

Tutkimusmetodiksi valittiin kyselylomake, koska sillä voimme selvittää, mitä nuoret ajattelevat, tuntevat, kokevat ja uskovat. Ajattelimme kirjallisen kyselyn olevan nuorille helpoin tapa kertoa mielipiteitään vailla ryhmäpainetta. Eskolan ja Suorannan (1998, 124) mukaan kirjoittaessaan ihmistä ei häiritse mikään vuorovaikutussuhde, vaan hän on yksin motivaationsa, kokemustensa ja ajatustensa kanssa. Toisaalta pohdimme etukäteen, saammeko tyhjiä lomakkeita takaisin tai lyövätkö nuoret asian leikiksi. Kyselyn heikkoutuna voidaankin pitää sitä, että ei ole mahdollista tietää, miten tosissaan ja rehellinen kukin vastaaja on ollut (Hirsjärvi ym. 2014, 195).

Kyselylomake oli tarkoituksiimme sopiva, koska sillä voidaan kerätä tietoa tosiasioista, käyttäytymisestä ja toiminnasta, tiedoista, arvoista, asenteista sekä uskomuksista, käsityksistä ja mielipiteistä. Toteutimme kyselyn kontrolloituna, informoituna

kyselynä. Olimme paikalla, jolloin meillä oli mahdollisuus kertoa tutkimuksen tarkoituksesta, selostaa kyselyä ja myös vastata siihen liittyviin kysymyksiin. Kysymystyyppiksi valikoitu avoimet kysymykset, jotka antavat vastaajalle mahdollisuuden tuoda esille todelliset ajatuksensa ja emme ehdota itse mitään vastauksia, emmekä provosoi mielipiteitä suuntaan tai toiseen. Avoimet kysymykset tuovat esille vastaajan viitekehyksiä sekä auttavat tunnistamaan motivaatioon liittyviä asioita (Hirsjärvi ym. 2014, 196-198, 201).

Avoimet kysymykset laadittiin tutkimuskysymyksiin pohjautuen. Avoimilla kysymyksillä annamme nuorille mahdollisuuden vastata laajemmin ja perustella mielipiteensä. Laadimme seitsemän kysymystä (liite 1), joilla haluamme selvittää nuorten suhtautumista ja mielipiteitä turvapaikanhakijoita kohtaan sekä mitä muutoksia turvapaikanhakijoiden tulo on tuonut Kanta-Kauhavan yläkoululaisen nuoren elämään. Toteutimme kyselyt perjantaina 19.8.2016 ja maanantaina 22.8.2016 Kauhavan yläkoululla kahdella äidinkielen oppitunnilla.

Oppilailla oli tieto tulostamme ja myös vanhemmille oli tiedotettu asiasta etukäteen. Oppilailla oli 45 minuuttia aikaa vastata kysymyksiin ja opettaja oli läsnä vain tunnin alussa. Ennen kyselylomakkeiden jakamista esittelimme itsemme ja kerroimme tulomme tarkoituksen. Kerroimme nuorille tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja luottamuksellisuudesta. Pyrimme antamaan mahdollisimman objektiiviset ohjeet ja välttämään omien mielipiteidemme esiin tuomista. Eskolan ja Suoran (1998, 17) mukaan objektiivisuudella tarkoitetaan selittämistä, jossa ollaan mahdollisimman puolueeton ja ulkopuolinen suhteessa tutkimuskohteeseen.

Nuoret vastasivat kysymyksiin keskimäärin 20 minuuttia, osa käytti hyväksi koko 45 minuutin ajan. Ensimmäinen ryhmä vastasi kyselyyn perjantaina klo 12.15 – 13.00. Pohdimme etukäteen, vaikuttaisiko perjantai-iltapäivän ajankohta oppilaiden keskittymiseen. Huoli oli turha, koska he vastasivat innostuneina kyselyyn. Toinen ryhmä vastasi maanantaina klo 11.00 – 11.45. Kouluviikko oli alkamassa ja tunnelma rauhallinen. Myös tämä luokka vastasi keskittyneinä ja innokkaina. Hirsjärven ym. (2014, 232) mukaan tutkimustilanne täytyy kuvata tarkasti esimerkiksi olosuhteet, paikka, käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät sekä tutkijan tulee tehdä itsearviointi tilanteesta. Saimme vastaukset kaikilta osallistuneilta kaikkiin kysymyksiin, joskin

osa vastauksista oli melko niukkoja. Nuorten innokkuus teki meihin vaikutuksen ja he puolestaan ilahtuivat siitä, että heiltä kysytään mielipiteitä asiasta.

5.2 Aineiston analysointi

Aineiston analyysi on tulkinnan ja johtopäätösten lisäksi yksi tutkimuksen ydinasioista. Ensimmäisenä on tarkistettava, sisältyykö aineistoon selviä virheellisyyksiä ja puuttuuko tietoja. Vasta ns. esitöiden jälkeen päästään tekemään päätelmiä empiirisessä tutkimuksessa. Analyysivaiheessa selviää, millaisia vastauksia tutkija saa ongelmiinsa. Laadullisella tutkimusaineistolla tutkimuskohdetta pyritään ymmärtämään kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2014, 221, 224.) Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on luoda aineistoon selkeyttä (Eskola & Suoranta 1998, 138).

Taustatietoina olimme pyytäneet nuoria merkitsemään lomakkeeseen sukupuolen ja ensimmäisenä tarkistimme, oliko se merkitty sekä oliko kaikkiin kysymyksiin vastattu. Toisinaan voi olla tarpeellista tietojen täydentäminen, mutta me saimme paikalla ollessamme kaikki lomakkeet täytettyinä takaisin. Tämän jälkeen perehdyimme aineistoon lukien lomakkeet useaan kertaan kokonaisuuden hahmottamiseksi ja selkiyttämiseksi.

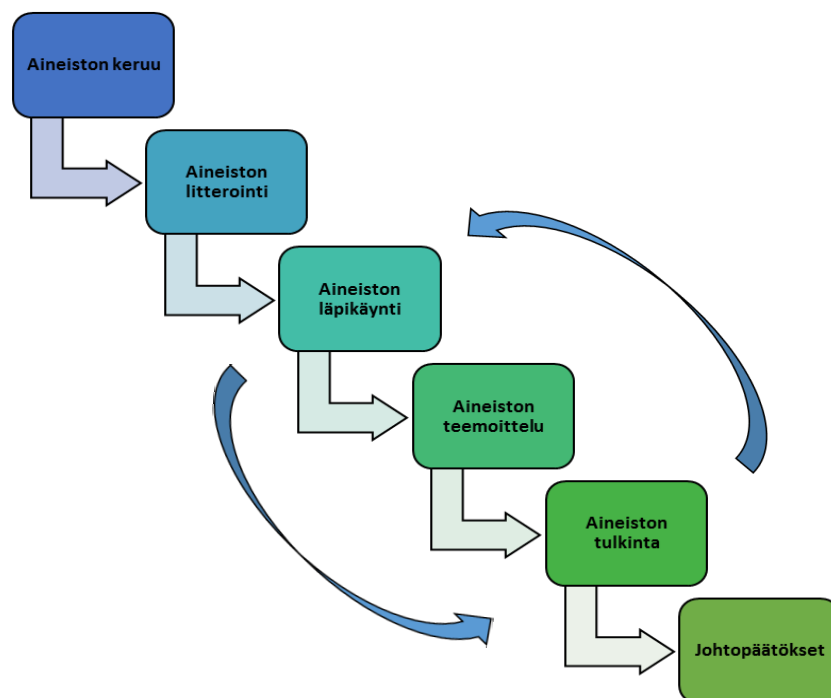
Ennen varsinaista analyysia aineisto tulee järjestää tiedon tallennusta varten. Laadullinen aineisto on usein tarpeellista kirjoittaa puhtaaksi sanasta sanaan eli litteroida. (Hirsjärvi ym. 2014, 222.) Järjestimme aineiston jakaen tyttöjen ja poikien vastaukset erilleen ja litteroimme ne sanasta sanaan sekä numeroimme lomakkeet vastaajittain pysyäksemme selvillä, kenen vastauksia käsittelemme.

Laadullista aineistoa voidaan lähestyä ymmärtämällä tai selittämällä sitä. Laadullisen tutkimuksen elämänläheisyys tekee analyysivaiheesta mielenkiintoisen ja haastavan. Analyysivaiheen haasteena olikin oikeiden tulkintojen tekeminen ja objektiivisuuden säilyttäminen. (Hirsjärvi ym. 2014, 224.) Aineistoa läpikäydessä pyrimme ymmärtämään nuorten mielipiteitä ja niiden merkityksiä.

Tutkimustuloksista on pyrittävä laatimaan synteesejä, koska pelkästään tulosten analysointi ei kerro riittävästi tutkimuksen tuloksista (Hirsjärvi ym. 2014, 230). Synteesien avulla muodostetaan kokonaisuuksia, joilla on samankaltaisia merkityksiä

ja toisaalta erotetaan erilaisuudet omiksi kokonaisuuksiksi (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 102). Eskolan ja Suorannan (1998, 140) mukaan laadullisen aineiston analyysissä on hyvä keskittyä aineiston eroihin ja moninaisuuteen tarkemmin. Perinteisesti aineistosta etsitään yhtäläisyyksiä ja samankaltaisuuksia.

Teemoittelimme aineiston nuorten mielipiteistä esiin nousseiden aiheiden mukaan etsien niistä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Aineiston käsittelyn helpottamiseksi ja selkiyttämiseksi merkitsimme vastaukset teemoittain eri väreillä kooten yhteen samanväriset vastaukset. Tulkitsimme aineistoa useaan otteeseen varmistaaksemme, ettei vastauksista jää pois mitään olennaista. Tulkinnessa pyrimme kriittiseen objektiivisuuteen, joka osoittautui ajoittain haasteelliseksi. Aineiston tulkitsemisen jälkeen teimme johtopäätökset peilaamalla niitä tutkimuskysymyksiin. Teimme johtopäätöksiä sekä kokonaisaineistosta että sukupuolittain eriteltyinä, koska oli mielenkiintoista tietää tyttöjen ja poikien väliset mielipide-erot. Alla olevassa kuviossa (kuvio 1) kuvaamme aineiston analysointia prosessina.

Kuvio 1. Aineiston analysointi

5.3 Luotettavuus ja pätevyys

Tutkimuksen tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat, vaikka virheiden syntymistä pyritään välttämään. Sen vuoksi tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan aina. Tutkimusta voidaan pitää reliaabelina eli luotettavana, silloin kun kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen tai kun samaa henkilöä tutkitaan useasti ja saadaan sama tulos. (Hirsjärvi ym. 2014, 231.) Tuomi ja Sarajärvi (2011, 137) sekä Eskola ja Suoranta (1998, 218) tuovat kuitenkin esille, että laadullisessa tutkimuksessa ei voida täysin puhua tulkintojen oikeellisuudesta tai vääryydestä suhteessa totuuteen, koska tulkintoja voidaan tehdä loputtomasti.

Opinnäytetyömme tuloksia voidaan pitää luotettavana, koska nuoret saivat vastata kyselyyn anonyymisti ja ilman ryhmän tuomaa painetta. Tutkimus on toistettavissa samalla menetelmällä saaden samankaltaiset vastaukset, huomioiden vastaajien sen hetkinen mieliala ja tapahtumien ajankohta. Hirsjärven ym. (2014, 232) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkimusprosessin ja olosuhteiden tarkka kuvaaminen. Olemme pyrkineet kuvamaan opinnäytetyön kaikki vaiheet ja olosuhteet tarkasti ja totuudenmukaisesti. Tuloksia analysoitaessa olemme etsineet aiheesta teorian tietoa, jonka avulla olemme tehneet tulkintoja nuorten vastauksista. Tulosten tulkinta edellyttää tutkijalta kykyä analysoida tuloksia ja todentaa ne teorian tiedolla (Hirsjärvi ym. 2014, 233).

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös validiteetin avulla tutkimalla sitä, mitä on luvattu (Tuomi & Sarajärvi 2009, 137). Kyselyllä halusimme selvittää nuorten mielipiteitä turvapaikanhakijoista ja heidän mukanaan tuomista muutoksista nuorten elämään Kauhavalla. Kyselylomakkeen kysymykset pohjautuivat tutkimuskysymyksiin. Toteuttaessamme kyselyä painotimme nuorille, että haluamme tietää juuri heidän mielipiteensä aiheesta ja kysymyksiin ei ole olemassa oikeita tai väriä vastauksia.

5.4 Eettisyys

Tutkimuksen luotettavuus ja uskottavuus voidaan taata parhaiten noudattamalla hyviä tieteellisiä menettelytapoja. Hyvä eettinen tutkimus edellyttää hyviä taitoja, tietoja ja toimintatapoja tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Hyviä tieteellisiä toimintatapoja ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus, niin itse tutkimustyössä kuin tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tulosten arvioinnissa. (Kuula 2015, 34.) Hyvien tieteellisten käytäntöjen tunteminen ja noudattaminen on jokaisen tutkijan vastuulla (Hirsjärvi ym. 2014, 23).

Noudatimme opinnäytetyössämme hyviä tieteellisen tutkimuksen eettisiä toimintatapoja. Tutkimuslupa haettiin kirjallisena Kauhavan kaupungin sivistysjohtajalta ja kyselyn toteuttamisesta sovittiin henkilökohtaisesti Kauhavan yläkoulun rehtorin kanssa. Tutkimuksen kohderyhmänä oli 15-vuotiaat nuoret, jolloin tiedottaminen kotiin ei ollut pakollista, mutta halusimme kuitenkin noudattaa hyviä tapoja ja tiedottaa asiasta kotiin. Eskola ja Suoranta (1998, 56) painottavat, että tutkittaville on ilmaista osallistumisen vapaaehtoisuus sekä annettava riittävästi tietoa tutkimuksen luonteesta ja tavoitteista. Kyselytilanteessa kerroimme nuorille tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteet, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ilmaistiin nuoren mahdollisuutena jättää vastaamatta kysymyksiin.

Mäkisen (2006, 114) mukaan tutkimusetiikan perusteisiin kuuluu myös tutkittavan anonymiteetin suojaaminen. Nuoret vastasivat kyselyyn anonymisti, taustatietoina kysyttiin vain sukupuoli. Heille kerrottiin suullisesti sekä kyselylomakkeessa kirjallisesti, että heidän henkilöllisyytensä ei tule missään vaiheessa julki. Mäkinen (2006, 114) jatkaa, että monesti henkilöllisyyden salaaminen kannustaa kertomaan mielipiteensä suoraan ja rehellisesti, mikä helpottaa tietojen keräämistä. Anonymiteetti antaa myös tutkijalle objektiivisuutta käsitellä ristiriitaisia ja arkoja aiheita. Opinnäytetyöprosessin aikana jouduimme käymään useaan otteeseen keskusteluja objektiivisuuden säilyttämisestä. Hirsjärvi ym. (2014, 27) toteaaakin, että on vaativaa toteuttaa tutkimus huomioiden eettiset näkökulmat riittävästi ja oikein.

Tutkimusta tehdessä kenenkään toisen tutkijan tekstiä ei saa luvattomasti lainata. Tekstiä lainattaessa merkitään, kenen tekstiä on lainattu. (Hirsjärvi ym. 2014, 26.)

Lainauksia käytettäessä on muistettava lähdekritiikki, joka on tutkijalle väline arvioida tiedon luotettavuutta. Arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota lähteen aitouteen, riippumattomuuteen, alkuperäisyyteen ja puolueettomuuteen. (Mäkinen 2006, 128.) Opinnäytetyössä käytetyt tekstilainaukset ovat kaikki asianmukaisesti merkittynä, kenenkään toisen tekstiä ei ole esitetty omana. Olemme pyrkineet käyttämään mahdollisimman uutta tietoa ja puolueettomia lähteitä tarkistaen alkuperän.

Tutkimustulokset tulee esittää kaunistelematta ja sepittämättä ja raportoida kokonaisuudessaan toisten tutkijoiden tutkimustuloksia kunnioittaen (Hirsjärvi ym. 2014, 26-27). Nuorten vastaukset litteroitiin sanasta sanaan, jättämättä mitään pois. Tutkimustulokset on tuotu julki rehellisesti, mitään kaunistelematta ja aineisto on käsitelty mahdollisimman tarkasti ja huolellisesti. Toisten tutkijoiden tekemien tutkimusten tuloksia on käytetty niitä kunnioittaen tukemaan omia tutkimustuloksia. Aineistoja on säilytetty asianmukaisesti ja tutkimustulokset on tuhottu tietokoneilta ja vastauslomakkeet hävitetty.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Esittelemme tässä luvussa opinnäytetyömme tuloksia. Kysely toteutettiin Kauhavan yläkoulun 9. luokan oppilaille. Koulussa on kuusi yhdeksättä luokkaa, joista kyselyyn osallistui kaksi luokkaa. Vastaaajina oli yhteensä 30 nuorta, joista 18 poikaa ja 12 tyttöä. Kysely toteutettiin lomakkeella, joka sisälsi seitsemän avointa kysymystä. Halusimme selvittää, mitä kauhavalaiset nuoret ajattelevat turvapaikanhakijoista ja millaisia muutoksia turvapaikanhakijoiden tulo on tuonut kauhavalalaisten nuorten elämään. Kysely toteutettiin koulussa äidinkielen tunnilla. Nuorilla oli aikaa vastata kyselyyn 45 minuuttia.

Opinnäytetyö on toteutettu laadullisena tutkimuksena. Tulosten selkiyttämiseksi käytämme apuna määrällisen tutkimuksen elementtejä havainnollistamalla tutkimustuloksia numeerisesti. Analysoimme nuorten vastauksia peilaten niitä tutkimuskysymyksiin. Jäsensimme nuorten vastauksia teemoiksi, joiksi muodostuivat: turvapaikanhakija, nuorten suhtautuminen turvapaikanhakijoihin, nuorten näkemys turvapaikanhakijoiden kulttuureista sekä nuorten kokemat muutokset elämässään turvapaikanhakijoiden tulon myötä Kauhavalle. Teemojen pohjalta muodostimme käsitystä nuorten ajatuksista ja kokemuksista. Tuodaksemme nuorten ajatuksia ja kokemuksia paremmin esille, käytimme analyysin tukena suoraa lainauksia sekä mielipiteiden jakautumisen havainnollistamiseksi kuviota.

6.1 Nuorten ajatuksia turvapaikanhakijoista

6.1.1 Turvapaikanhakija

Nuoret (30/30) kuvailevat turvapaikanhakijaa henkilöksi, jonka kotimaan olot ovat turvattomat ja hengenvaaralliset. Näiden uhkien vuoksi haetaan turvapaikkaa ja oleskelulupaa toisesta maasta. Muutama nuori (4/30) ei käytä turvapaikkaa hakevista henkilöistä nimitystä turvapaikanhakija vaan kutsuu heitä ”mamuiksi”

Ihminen, joka hakee turvapaikkaa jostain muusta kuin kotimaasta.
Esim. sodan takia V1

Turvapaikanhakijat ovat sellaisia, jotka hakevat turvapaikkaa koska heidän omassa maassa soditaan tai on muuten vaarallista elää V3

Sellaiset, että he ovat koko ajan maassaan hengenvaarassa. V6

ihminen joka hakee turvapaikkaa toisesta maasta jos omassa maassa ei ole turvallista asua esim. sodan takia V5

joku mamu joka tarttee turvapaikkaa V27

Kolmasosa nuorista (11/30) kuvailee turvapaikanhakijaa myös henkilönä, joka lähtee pakoon kotimaastaan sodan, vainon tai muun vaaran vuoksi.

He lähtevät esim. sotaa pakoon V17

Ihminen, joka lähtee pakoon omasta kotimaastaan vainon tai jonkun uhan sattuessa. esim. sota V9

Omasta maastaan lähtenyt ihminen joka on lähtenyt sotaa pakoon V30

ihminen, joka pakenee omasta maasta esim. vainon takia V4

Osa nuorista (6/30) ajattelee, että turvapaikanhakijan kotimaassa on huonot elinolot ja siksi lähdetään hakemaan parempaa elämää muualta. Pari nuorta (2/30) pohtii myös, voisiko tulossyynä olla turismi vai tullaanko, kun siihen on tilaisuus. Eräs nuori tuo esille myös terrorismin mahdollisuutta.

Vainon tai paremman elämän takia. V14

huonojen elinolojen tai sotaa pakoon ja jotkut turismin takia V23

Syinä voi olla sota, vaarallisuus, terrorismi, huonot elinolot yms. V1

Osa lähtee oikeasti avun tarpeessa, mutta iso osa tulee vain kun on mahdollisuus tulla. V6

Yksi nuorista kuvaili turvapaikanhakijan kotimaan oloja erilaisina kriisi- ja konfliktialueina sekä maana, jossa kaikki ei ole hyvin ja sieltä on lähdettävä.

erilaisilta kriisi- ja konfliktialueilta, viime aikoina pääasiassa Syyrian ja Irakin alueilta. V25

Valtaosa nuorista (24/30) nimesi turvapaikanhakijoiden kotimaiksi Syyrian, Afganistanin, Iranin, Irakin sekä yleisesti Lähi-Idän ja Afrikan maita.

Lähi-Idästä, Irakista, Iranista V16

Irakista, Syyriasta ja vähän muualta Afrikasta tuleva V14

Suurimmalta osin Irakista, Iranista ja Syyriasta (eli Lähi-Idästä) V8

He tulevat sotaisilta alueilta ekana tulee mieleen Irak tai Afganistan V3

Turvapaikanhakijat asuvat vastaanottokeskuksessa. Noin kolmasosa nuorista (11/30) kuvailee vastaanottokeskusta paikkana, jossa turvapaikanhakijoista huolehditaan. Vastaanottokeskuksessa turvapaikanhakijat saavat asua, nukkua ja syödä. Lisäksi he saavat siellä kaiken tarvitsemansa avun elämiseen. Nuoret ajattelevat vastaanottokeskuksen olevan mukavan ja turvallisen paikan olla ja elää.

paikka, jossa he asuvat, eli nukkuvat, syövät ja ovat V15

Siellä turvapaikanhakijat saavat ruokaa, nukkumapaikan ja muuta, mitä tarvitsevat V9

joku iso rakennus missä saa ruokaa ja nukkuma paikan V27

Luulisin, että Kauhavan vok on hyvä ja turvallinen. Apua tarvitsevat todella saavat apua. V11

Paikka, jossa on kaikki tarvittava elämiseen V4

Vajaa kolmasosa nuorista (7/30) ajattelee, että vastaanottokeskuksessa asutaan vain väliaikaisesti ja se on yksi etappi matkalla kohti normaalia elämää. Nuoret toteavat, että vastaanottokeskuksessa odotetaan vastausta turvapaikkapäätökseen.

Ennen kaikkea VOK on turvapaikanhakijoiden yksi etappi matkalla kohti normaalia elämää. V25

Vastaanottokeskuksessa turvapaikanhakijat saavat olla ja asua sillä aikaa, kun he odottavat vastausta hakemukseensa. V10

Paikka, jossa turvapaikanhakijat asuvat siihen asti että saavat tiedon voivatko jäädä maahan V18

Vastaanottokeskuksessa on paljon pakolaisia ja odottaa sielä että saako ne turvapaikan V2

Vastaanottokeskuksessa turvapaikanhakijat odottavat siihen, että saavatko jäädä Suomeen. V22

Pari nuorta (2/30) tuo esille, että vastaanottokeskuksessa turvapaikanhakijoille järjestetään opetusta, tarjotaan ajanvietettä ja opetetaan suomalaisia tapoja ja kulttuuria. Erään nuoren mielestä vastaanottokeskuksen tulisi varmistua sekä turvapaikanhakijoiden että kauhavalalaisten mahdollisimman hyvästä kotouttamisesta.

Sellainen paikka, jossa saa nukkua. Siellä saa ruokaa. Opetusta. Ajanvietettä. V1

Paikka, missä turvapaikanhakijat ovat. Siellä opetetaan suomalaista kulttuuria ja suomalaisia tapoja. V8

Mielestäni tulisi VOK:n varmistaa, että turvapaikanhakijoiden kotiuttaminen sujuu mahdollisimman kivuttomasti puolin ja toisin. V25

Muutama nuori (4/30) kuvailee vastaanottokeskusta meluisana, sekasortoisena hotellina, jossa turvapaikanhakijat saavat asua ilmaiseksi täysihoidolla. Heidän olosuhteensa nähdään hieman liiankin hyvinä.

Kauhavalla on ainaki vähän liianki hyvät paikat! V7

Kaikki, juoksee sikin sokin ja huutaa ja asuvat siellä kuin hotellissa V26

mamut ovat sielä täyshoidolla V30

Turvapaikanhakijat saavat elää siellä, maksutta! V6

Muutama nuorista (3/30) ei tiedä tai ei osaa kuvailla vastaanottokeskusta tarkemmin tai he ajattelevat, että sinne ei saa mennä.

En tiedä. V12

ei sinne saa mennä nii en tiedä V28

Jännä V13

6.1.2 Nuorten suhtautuminen turvapaikanhakijoihin

Myönteinen suhtautuminen. Reilu kolmannes (13/30) nuorista suhtautuu myönteisesti turvapaikanhakijoihin. Viisi nuorta ajattelee heidän olevan samanlaisia ihmisiä kuin suomalaiset. Nuoret eivät kyseenalaista turvapaikanhakijoiden avun tarvetta, vaan hyväksyvät heidät ehdoitta Kauhavalle. Nuorten vastauksissa turvapaikanhakijoita kuvailtiin hieman arkoina, mutta mukavina ihmisinä. Eräs nuori pohtii turvapaikanhakijailmiön laajuutta ja vakavuutta sekä sen syitä ja seurauksia toden, ettei näin suuresta ongelmasta voi syyttää ainoastaan turvapaikanhakijoita.

He ovat ihan normaaleja ihmisiä niin kuin me muutkin. V1

En paheksu. Samanlaisia ihmisiä hekin ovat kuin me suomalaiset olemme. V9

Niitä näkee kylällä ja kaupoissa mutta ei se mua häiritse. V2

Hieman arkoja, mutta mukavia. V16

Turvapaikanhakijat ovat seuraus maailman vakavimmasta ongelmasta, sodasta. Itse hakijoissa ihmisinä ei mitään erityistä ole. Pakolaisuus syineen ja seurauksineen on valtava vyyhti, mutta turvapaikanhakijoiden syyksi on kohtuutonta sitä kokonaan sysätä. V25

Myönteisesti suhtautuvista nuorista seitsemän ilmaisee suhtautumisensa kertomalla, että heillä ole mitään sitä vastaan, että turvapaikanhakijat ovat Kauhavalla.

Nuoret ajattelevat turvapaikanhakijoiden käyttäytyneen hyvin eikä ongelmia ole ollut. Nuoret suhtautuvat koulussa oleviin turvapaikanhakijanuoriin myönteisesti. Esille nostettiin myös näkökulma, miksi turvapaikanhakijoiden automaattisesti ajatellaan olevan rikollisia.

Minulla ei ole mitään turvapaikanhakijoita vastaan. V17

Minulla ei ole mitään heitä vastaan. V15

en mitää erityistä mieltä, ainakin ne jotka täällä koulus käy on kaikki aivan ihania V5

He ovat käyttäytyneet hyvin ainakin täällä, mitään ongelmia ei ole tullut V4

Mielestäni he ovat aivan samanlaisia ihmisiä kuin mekin. En ymmärrä sitä, että ihmiset heti sanan ”turvapaikanhakija” kuullessaan ajattelevat rikollista. V8

Alla olevassa kuviossa (kuvio 2) näkyy turvapaikanhakijoihin myönteisesti suhtautuvien nuorten lukumäärä.

Kuvio 2. Nuorten myönteinen suhtautuminen turvapaikanhakijoihin.

Myönteinen, ehtoja asettava suhtautuminen. Vajaa kolmannes nuorista (7/30) suhtautuu turvapaikanhakijoiden Kauhavalla olemiseen hyväksyvästi. He kuitenkin asettavat turvapaikanhakijoiden olemiselle ehtoja. Nuoret ajattelevat, että turvapaikanhakijoiden tulosityn tulisi perustua todelliseen avun tarpeeseen. Vaikka nuoret suhtautuvat turvapaikanhakijoiden tulemiseen myönteisesti, he osittain epäilevät tulosityn perustuvan parempien elinolojen hakemiseen. Vastauksissa nousee esille myös median välittämän tiedon vaikutus suhtautumisessa turvapaikanhakijoihin.

No jos tulee vainon eikä paremman elämän haussa V14

Mielestäni hekin ovat aivan samanlaisia kuin mekin. Toisaalta kummin-kin uskon, että osa on tullut vain parempien elinolojen takia. V3

Tietysti en ole uutisilta välttynyt, joten olen kuullut myös maahanmuuttajista ja "turvapaikanhakijoista", joita koskee väkivalta ja raiskausrikokset. Se on väärin ja sellaisesta en pidä. Minulle on täysi okei, että oikeasti apua tarvitsevat tulevat, mutta ei ne jotka ei tarvitse. V11

Myönteisesti, mutta ehtoja asettavat nuoret toivovat, että turvapaikanhakijat käyttäytyisivät hyvin ja vastavuoroisesti ovat valmiita itse käyttäytymään hyvin heitä kohtaan. Lisäksi nuoret toivovat, että turvapaikanhakijat käyttäytyvät maassa maan tavalla, eivätkä aiheuttaisi ongelmia tekemällä rikoksia (varkaudet ja raiskaukset) tai muuttamalla asuinalueita epäedulliseen suuntaan.

Positiivinen. Välillä on kiva tervehtiä heitä ja he tervehtivät iloisesti takaisin, että niin kauan kun ovat kunnolla, niin minä olen kunnolla V18

Itse en suhtaudu turvapaikanhakijoihin hirveän negatiivisesti, mutta toivon että he eivät aiheuta ongelmia suomessa. V10

ihan ok jos he ei raiskaa ketään tai varasta mitään V13

Ihan ok kunhan he osaavat käyttäytyä, maassa maan tavalla. V24

No jos sopeutuu kulttuuriin eikä aiheuta ongelmia esim. Rikoksissa tai asuinalueiden muutoksissa. Voi tulla jonkin verran. V14

Eräs nuori nosti esille, että turvapaikanhakijoiden tulo ei ole tuonut Kauhavalle juurikaan ongelmia, vaikka aluksi niin oli ajateltu.

aluksi oli kauhea järkytys kun kuulimme, että mamut tulevat mutta ei niiden kanssa ole ollut mitään ongelmaa ja nyt ei edes kiinnitä niihin enää mitään huomiota. V30

Alla olevassa kuviossa (kuvio 3) näkyy myönteisesti, mutta ehtoja asettavasti turvapaikanhakijoihin suhtautuvien nuorten lukumäärä.

Kuvio 3. Nuorten myönteinen, mutta ehtoja asettava suhtautuminen turvapaikanhakijoihin.

Kielteinen suhtautuminen. Kolmasosa nuorista (10/30) suhtautuu kielteisesti turvapaikanhakijoihin, eikä pidä heistä. Nuoret ajattelevat, että turvapaikanhakijat tulisi lähettää takaisin kotimaahansa. He myös ihmettelevät, miksi suuri osa turvapaikanhakijoista on miehiä ja miksi naiset ja lapset jäävät kotimaahan. Naisten ja lasten tuloon suhtaudutaankin hyväksyvämmiin ja heidän ajatellaan olevan enemmän avun tarpeessa kuin miesten.

Sais suksia sinne mistä tuliki V28

ihän perseestä olis saanu jäädä sinne Syyriaan vai mistä ne ny onkaan V27

En ymmärrä sitä, että miksi suurin osa turvapaikanhakijoista on miehiä eikä lapsia ja naisia !!! V12

Ymmärrän jos ihmiset oikeasti tarvitsevat apua, mutta miksi suurin osa turvapaikanhakijoista on miehiä !? Missä naiset ja lapset ovat !? He ovat suuremmassa avun tarpeessa kuin isot miehet ! V6

Kielteisesti suhtautuvat nuoret ajattelevat, että ensin tulisi hoitaa suomalaisten asiat kuntoon ja sitten vasta auttaa turvapaikanhakijoita. Nykyisessä Suomen valtion taloudellisessa tilanteessa nuoret ajattelevat turvapaikanhakijoiden vievän liikaa rahaa valtiolta. He myös kyseenalaistavat, tulevatko turvapaikanhakijat Suomeen vain elääkseen valtion rahoilla. Heidän mielestään turvapaikanhakijoille tarjotaan liian hyvät asumisolosuhteet ja heille maksetaan jopa päivärahaa. Nuorten näkemyksen mukaan turvapaikanhakijoiden asioita hoidetaan paremmin kuin suomalaisten ja he peräänkuuluttavat asioiden hoidossa tasa-arvoisuutta, turvapaikanhakijoiden sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin ja sääntöjen noudattamista.

Ensin suomalaiset asiat kuntoon ja sitten vasta pakolaiset. Pakolaiset saavat olla paremmissa tiloissa ja heille maksetaan päivärahaakin. V26

Toisaalta turvapaikanhakijat vievät paljon rahaa, mikä on huono asia, sillä Suomen rahatilanne on muutenkin huono. V8

Suomen rahat menevät heihin ja sitten voitotellaan kun ollaankin per-sauksia. Suomi suomalaisille. V19

Jos he valittavat jostakin asiasta, asiaan tulee muutosta pikimmiten, mutta jos suomalainen on tyytymätön asiaan, ei sitä valitusta hoideta! Kaikkien tulisi olla tasa-arvoisia! Ja heidän täytyisi sopeutua suomalaiseen kulttuuriin ja totella sääntöjä! V6

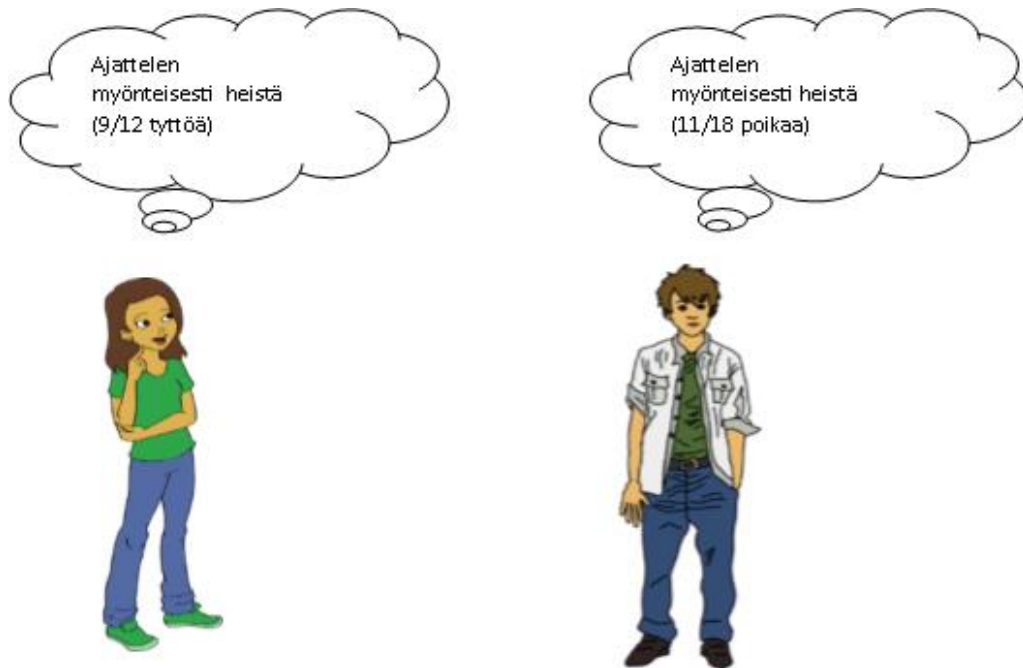
Alla olevassa kuviossa (kuvio 4) näkyy turvapaikanhakijoihin kielteisesti suhtautuvien nuorten lukumäärä.

Kuvio 4. Nuorten kielteinen suhtautuminen turvapaikanhakijoihin.

Tyttöjen ja poikien suhtautuminen. Tyttöjen ja poikien välisessä suhtautumisessa turvapaikanhakijoihin tuli esille pieniä eroja. Suurin osa sekä tytöistä (9/12) ja pojista (11/18) suhtautuu myönteisesti turvapaikanhakijoihin, mutta suhteessa tyttöjen suhtautuminen on hieman suvaitsevaisempaa.

Alla olevassa kuviossa (kuvio 5) näkyy turvapaikanhakijoihin myönteisesti suhtautuvien tyttöjen ja poikien lukumäärät.

Kuvio 5. Tyttöjen ja poikien myönteinen suhtautuminen turvapaikanhakijoihin

6.1.3 Nuorten näkemys turvapaikanhakijoiden kulttuureista

Kahden nuoren (2/30) mielestä turvapaikanhakijat ovat samanlaisia ihmisiä kuin suomalaiset ja heidän mielestään turvapaikanhakijoiden ja suomalaisten kulttuurien välillä ei ole mitään eroja.

en mitään. V15

en näe eroja V20

Uskonto. Reilu kolmannes nuorista (12/30) ajattelee, että kulttuurien erilaisuus tulee merkittävästi esille uskonnon kautta. Nuoret mainitsevat, että valtaosa turvapaikanhakijoista on muslimeja. He kokevat, että uskonto on muslimeille merkittävämpi

osa elämää kuin suomalaisille. Nuoret eivät kuitenkaan perustele uskonnon merkitystä ja vaikutusta turvapaikanhakijoiden elämään tarkemmin. Nuorten näkemyksen mukaan turvapaikanhakijat kuuluvat eri uskontoihin ja heillä on eri Jumala kuin suomalaisilla.

Ainakin uskonto näyttää olevan aika iso asia niille ja näkyy mielestäni enemmän kuin suomalaisissa. V5

Turvapaikanhakijat ovat suurimmaksi osaksi Muslimeita joten se vaikuttaa. V18

Kuuluu eri uskontoihin V13

Uskonto on merkittävä erottava tekijä, siinä määrin ovat Lähi-Idän kulttuurit islamin päälle rakennettuja. V25

Minä en ole itse huomannut muuta kuin sen, että ne on muslimeja. V2

turvapaikanhakijoilla on eri jumala kuin suomalaisilla V19

Vaatetus. Kolmannes nuorista (10/30) näkee turvapaikanhakijoiden ja suomalaisten pukeutuvan eri tavalla. Nuoret mainitsevat turvapaikanhakijanaisten ja -tyttöjen käyttävän pukeutumisessaan hiuksia peittäviä huiveja. Pukeutumista kuvaillaan myös täysin erilaiseksi. Lisäksi nuoret ajattelevat turvapaikanhakijoiden pukeutuvan tietyllä tavalla tai pukeutumisen poikkeavan hieman, määrittelemättä kuitenkaan, millä tavalla.

ainakin monet naiset pukeutuvat tietyllä tavalla V22

Pukeutuminen on joillakin erilaista, naisilla saattaa olla hiukset peittävä huivi. V4

He pukeutuvat hieman eri tavalla V17

No toki vaatetus saattaa vähän poiketa. V9

ne ovat täysin erilaisia esim. pukeutumisen suhteen! V7

Ruokakulttuuri. Osa nuorista (6/30) ajattelee turvapaikanhakijoiden ruokakulttuurin olevan erilainen. Nuoret mainitsevat, että turvapaikanhakijat eivät saa syödä samoja ruokia kuin suomalaiset. Eräällä nuorella on käsitys, ettei turvapaikanhakijat saa syödä lihaa. Nuoret ajattelevat, että turvapaikanhakijoiden ruoka on erilaista kuin suomalaisten. Nuoret eivät ilmaise ruokakulttuurin eroja sen tarkemmin.

Turvapaikanhakijat eivät saa syödä samoja ruokia V17

Syödään eri ruokia V13

turvapaikanhakijat eivät saa syödä lihaa V22

Ruokakulttuuri on erilainen V4

Naisten asema. Muutama nuori (5/30) kokee naisten aseman Lähi-Idässä erilaisena ja huonompina kuin Suomessa. Nuorten mielestä turvapaikanhakijanaiset eivät saa liikkua niin vapaasti kuin suomalaiset naiset liikkuvat. Nuoret kokevat, että turvapaikanhakijat pitävät naisia ala-arvoisempina vertaillen naisten asemaa Suomessa vallitsevaan naisten ja miesten väliseen melko tasa-arvoiseen kulttuuriin. Lähi-Idän kulttuurin ajatellaan olevan yleisesti hieman rajoitetumpi kuin suomalainen kulttuuri. Näin ajattelevat nuoret ovat kaikki tyttöjä.

Naisten asema on tosin huonompi kuin meillä. V3

naiset eivät saa liikkua niin vapaasti kuin Suomessa V4

Suomessa kaikki on aika hyvin tasa-arvoista. Kun taas turvapaikanhakijat pitävät naisia ala-arvoisempina! V6

Tietysti naisten asema on Lähi-Idässä erilainen. V8

Ja ehkä vähän rajoitetumpi kulttuuri kuin suomalaisilla ylipäätään. V14

Sosiaalisuus. Erään nuoren mielestä turvapaikanhakijat vaikuttavat paljon sosiaalisemmilta kuin suomalaiset. Pari nuorta (2/30) näkee turvapaikanhakijoiden elekie-

lessä erilaisuutta, jolloin tietyt elehdinnät tarkoittavat toista kuin Suomessa. Muutama nuori (4/30) mainitsee, että turvapaikanhakijoiden äidinkieli on erilainen kuin suomalaisilla.

Turvapaikanhakijat vaikuttavat paljon sosiaalisemmilta kuin suomalaiset. V8

Hyvin paljon erilaisuuksia: kieli, uskonto jne. V24

Meillä on eri uskonto, kieli V10

jotkut elehdinnät tarkoittavat toista V11

Yhteiskunta. Muutama nuori (3/30) ajattelee suomalaisen ja Lähi-Idän yhteiskuntien olevan erilaisia. Yhteiskuntien erilaisuus tuodaan esille työkuulttuurin kautta, jolloin suomalaiset nähdään työteliäämpinä kuin turvapaikanhakijat, suomalaiset eivät myöskään kerjää rahaa. Yksi nuori tuo esille yhteiskuntien erilaisuuden kuitenkin sitä määrittelemättä.

eri kieli, erilaiset yhteiskunnat V16

Suomalaiset tekevät työtä eivätkä huuda ja melua kulje rätkki päässä V26

mamut on kylällä keräämässä rahaa ja keräämässä pulloja V27

6.2 Nuorten kokemat muutokset elämäänsä turvapaikanhakijoiden tulon myötä

Muutoksia. Noin kolmannes (11/30) nuorista kokee turvapaikanhakijoiden tulon tuoneen heidän elämäänsä muutoksia. Yksi nuorista koki muutoksena mahdollisuuden saada uusia ystäviä. Konkreettisena muutoksena nuoret mainitsevat koulutilojen vaihtumisen. Koulutilat on luovutettu vastaanottokeskuksen tiloiksi, jonka vuoksi koulu toimii tällä hetkellä keskustan alueella useassa eri rakennuksessa.

Hän osasi jo jonkun verran ymmärrettävää suomea ja hänen kanssaan oli mukava vaihtaa kuulumisia. V11

Pakolaiset vei yläkoululta parhaat mahdolliset opintotilat. V26

ON! jouduttiin muuttaa LSK:n alueelta pois vaikka keväällä muutimme sinne, ja kaikki oppilaat viihtyivät siellä tosi hyvin. V30

Eräs nuori mainitsee muutoksena kulkuneuvojen käyttämiskiellon koulupäivän aikana rakennusten välillä. Lisäksi hän kokee, että nuorten ajokäyttämistä arvostellaan. Hän ajattelee, että ajokielto ja ajokäyttämisen arvostelu johtuvat turvapaikanhakijoista.

Ja lisäksi kuullaan jatkuvasti valitusta ettemme osaa ajaa koulupäivän aikana vaikka vika on aivan muualla ja lisäksi kulkuneuvoja on tämän vuoksi kielletty. V26

Yksi nuorista mainitsee, että turvapaikanhakijat ovat vallanneet nuorten kokoontumispaikkoja, esimerkiksi uimapaikan.

He valtaavat kaikki paikat. Yhden järvenkin. V6

Vajaa kolmasosa nuorista (7/30) tuo vastauksissaan esille pelon ja turvattomuuden tunteen. Nuoret eivät uskalla liikkua yksin illalla tai olla myöhään ulkona. Toisaalta tuodaan esille, että vapaa-aikana ei saa olla myöhään ulkona, koska siellä on vaarallista. Vastauksessa ei kuitenkaan määritellä varaa tarkemmin. Nuoret kokevat, että nykyään on oltava entistä varovaisempi.

En liiku illalla yksin. V12

Yksin ei voi lähteä kylälle pyörimään ja muutenkin pitää olla varovaisempi! V7

Vapaa-aikana ei saa olla myöhään kylillä koska vaara on suuri vaikka he eivät vielä mitään ole tehneetkään. V16

Kylillä pitää olla entistä varovaisempi. V26

Muutamalle nuorista (3/30) turvattomuutta ja pelkoa aiheuttaa turvapaikanhakijamiesten tuijottelu. Lisäksi pelkoa saa aikaan kuullut huhupuheet. Eräs nuori painot-

taa, että kesällä tulee kiinnittää erityistä huomiota pukeutumiseen ja välttää liikkumista lyhyissä housuissa tai hameissa. Lisäksi mainitaan, että kukaan ei uskalla tai halua käydä uimassa uima-alueella. Vastauksissa nostetaan esille pelko myös siten, että sen syitä ei kuvailla tarkemmin.

Turvapaikanhakijamiehet tuijottavat! Muutenkin on enemmän pitänyt miettiä, että koska menee ja minne! V12

ei oikeastaan, välillä vähän pelottaa jos olen yksin esim. lenkillä ja suuri joukko miesturvapaik.hakijoita, koska olen kuullut niin paljon juttuja. Muuten ei. V11

kesällä ei uskalla liikkua lyhyissä housuissa tai hameissa koska on niitä turvapaikanhakijoita jotka tuijottelevat perään. En uskalla liikkua illalla yksin... Siellä ei enää uskalla kukaan käydä uimassa, tai ei edes halua! V6

Tuntuu pelottavalta. V21

Eräs nuorista mainitsee muutoksena sen, että nuorten on nykyään helppo saada tupakkaa ja alkoholia, koska turvapaikanhakijat välittävät niitä. Toisaalta muutoksena nähtiin myös turvapaikanhakijoiden alkoholin juominen yleisillä paikoilla.

nuorten on helppo saada ja alkoholia ja tupakkaa. V28

he juovat alkoholia kylillä. V19

turvapaikanhakijoiden tulo ei ole vaikuttanut elämääni. V17

Ei ole, aluksi oli outoa, kun turvapaikanhakijoita näkyi kylillä, mutta nyt niihin on tottunut. V1

Alla olevassa kuviossa (kuvio 6) niiden nuorten lukumäärä, jotka kokevat elämäänsä tulleen muutoksia turvapaikanhakijoiden myötä.

Kuvio 6. Nuoret, joiden elämään on tullut muutoksia.

Hieman muutoksia. Vajaa kolmasosa nuorista (9/30) kokee muutosten olleen vain vähäisiä, vaikka turvapaikanhakijoiden tulo Kauhavalle aluksi oli uusi ja outo asia. Nuoret mainitsevat, että nyt turvapaikanhakijoihin on jo totuttu. Nuoret kertovat muutosten näkyvän lähinnä katukuvassa ja turvapaikanhakijoita näkyykin niin kaupoissa kuin koulussa. Lisäksi muutoksena mainitaan turvapaikanhakijoiden näkyminen vapaa-ajalla useissa eri paikoissa.

Ei ole, aluksi oli outoa, kun turvapaikanhakijoita näkyi kylällä, mutta nyt niihin on tottunut V1

Ei hirveästi, heitä näkee enimmäkseen kaupoissa tai nykyään myös koulussa. V10

No vapaa-ajalla kun tulee paljon pyörityä kylillä nii niitä näkee tosi monessa paikassa. V24

Onhan katukuva hieman muuttunut☺ V25

Alla olevassa kuviossa näkyy (kuvio 7) niiden nuorten lukumäärä, jotka kokevat elämänsä tulleen hieman muutoksia turvapaikanhakijoiden myötä.

Kuvio 7. Nuoret, joiden elämään on tullut hieman muutoksia.

Ei muutoksia. Kolmasosa nuorista (10/30) kokee, että turvapaikanhakijoiden tulo Kauhavalle ei ole muuttanut heidän elämänsä millään tavalla. Vastauksissa käytetään myös ilmaisua, että ei ole muuttanut mitään erityisemmin.

Ei ole muuttanut mitään V3

Ei ole tuonut. V9

Ei oo. V13

Ei ole vaikuttanut V2

Ei erityisemmin. V22

Eräs nuori mainitsi, että vaikka muutoksia ei ole vielä tullut, ei voida sulkea pois ajatusta muutoksista mainiten turvapaikanhakijoiden mahdollisen kapinoinnin. Nuori toteaaakin, että tällä hetkellä on rauhallista ja toivoo, että myös jatkossa on.

Juuri nyt on ollut rauhallista. Mutta en vielä pois sulje ajatusta, että he rupeavat kapinoimaan. tähän asti ovat olleet kunnolla ja pitäisi olla jatkossakin V23

Alla olevassa kuviossa näkyy (kuvio 8) niiden nuorten lukumäärä, jotka kokevat, että elämään ei ole tullut muutoksia.

Kuvio 8. Nuoret, joiden elämään ei ole tullut muutoksia.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tarkastelemme opinnäytetyömme tutkimustuloksia tutkimuskysymysten näkökulmasta. Aikaisempia tutkimuksia nuorten suhtautumisesta turvapaikanhakijoihin ei ole tehty, vaan ne koskevat nuorten suhtautumista yleisesti maahanmuuttajia kohtaan, joten peilaamme saatuja tuloksia niihin. Lisäksi peilaamme tuloksia opinnäytetyössä käyttämäämme teoriaan ja teemme niiden avulla johtopäätöksiä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kyselyyn vastanneiden nuorten ajatuksia, mielipiteitä ja kokemuksia turvapaikanhakijoista. Opinnäytetyön tulokset ovat Kanta-Kauhavan yläkoulun nuorten mielipiteitä, ajatuksia ja kokemuksia turvapaikanhakijoista, eikä niitä voi yleistää. Opinnäytetyössä käytetty teoria tukee suurelta osin opinnäytetyön kyselyn tuloksia. Käyttämämme aikaisemmat tutkimustulokset ja teoria tuovat esille samoja aiheita, jotka nousevat myös meidän opinnäytetyömme keskeisiksi tuloksiksi.

Aikaisempina tutkimuksina käytimme kolmea nuorten asenteita ja arvoja kuvaavia tutkimuksia maahanmuuttajia kohtaan. Suonisen ym. (2009) tutkimus on kansainvälinen nuorten yhteiskunnallisen osaamisen, osallistumisen ja asenteiden tutkimus. Saarivuoren ja Vaurion (2011) opinnäytetyössä selvitettiin Porin suomalaisen yhteislyseon toisen vuoden opiskelijoiden suhtautumista maahanmuuttajiin. Vuoden 2005 ja 2010 Nuorisobarometreissä selvitettiin nuorten valmiuksia arkiseen yhteiseloön, naapuruuteen, työtoveruuteen ja ystävyyyteen erilaisia kulttuureja edustavien ihmisten kanssa

7.1 Kauhavalaiden nuorten ajatuksia turvapaikanhakijoista

Opinnäytetyön kyselyn mukaan kauhavalaiset nuoret suhtautuvat melko myönteisesti turvapaikanhakijoihin, mutta myös kielteistä suhtautumista tulee esille. Saarivuoren ja Vaurion (2011, 17-20) opinnäytetyö tuo esille samansuuntaisia tuloksia, joiden mukaan nuoret suhtautuvat maahanmuuttajiin melko myönteisesti. Kauhavalaiden nuorten vastauksissa tulee esille, että heille turvapaikanhakijan käsite on melko selkeä, vaikka muutama nuorista käyttää turvapaikanhakijasta yleiskäsitettä maahanmuuttaja. Nuoret tietävät turvapaikanhakijoiden tulokset ja ymmärtävät

osan heistä sijoittuneen Kauhavalle väliaikaisesti. Sumuvuori (2016, 9) toteaa, että maahanmuuttajatermeissä on yleisesti epäselvyyttä ja turvapaikanhakijat sekä pakolaiset rinnastetaan kaikkiin maahanmuuttajiin tai ulkomaalaistaustaisiin henkilöihin. Myös Lehtola (2010) tuo esille, että yleensä maahan tulleista puhutaan yleiskäsitteellä erittelemättä ja tietämättä tarkemmin todellista maahantulosyytä, jolloin asiat helposti sekoittuvat.

Myönteinen suhtautuminen. Turvapaikanhakijoihin myönteisesti suhtautuvien kauhavalalaisten nuorten mielestä turvapaikanhakijoiden tulo Kauhavalle on hyväksyttävää. He ymmärtävät, että kysymys on maailmanlaajuisesta ongelmasta, jonka taustalla on sodat, vainot ja turvattomat elinolot, jolloin lähteminen on ainoa turvallisin vaihtoehto. Turvapaikanhakijat näyttäytyvät kauhavalaisille nuorille samanlaisina, normaaleina ihmisinä kuin suomalaiset. He tuovat kuitenkin esille huolensa ja toiveensa siitä, että turvapaikanhakijoiden tulo ei lisäisi rikollisuutta. Suonisen ym. (2009, 98-99) tutkimuksessa todetaan myös, että suomalaiset nuoret pitävät lain noudattamista tärkeänä. Myönteisesti suhtautuvien kauhavalalaisten nuorten vastauksissa nousi esille pohdintaa, että osa turvapaikanhakijoista on saattanut tulla Suomeen ilman perusteita. He toivovat ja pitävät tärkeänä, että turvapaikanhakijat oppisivat suomalaisia tapoja, mutta ymmärtävät heidän etnisiä taustojaan suhtautuen niihin kunnioittavasti. Suoninen ym. (2009, 116) tutkimuksessa tulee esille, että valtaosa suomalaisista nuorista ajattelee, että koulussa on tärkeää opettaa etnisten ryhmien kunnioittamista.

Toisaalta Harisen (2005, 108) ja muissa aiemmin tehdyissä etnografisissa tutkimuksissa on tullut esille syrjintää ja ulkomaalaisvastaisuutta ja sen vuoksi onkin vaikeaa arvioida nuorten kokeman suvaitsevaisuuden ja solidaarisuuden aitoutta. Näin ollen ainakin osan nuorten vastauksista voidaan olettaa olleen kohteliasta vastailua asennekyselyyn. Pohdittavaksi jääkin, onko osa kauhavalalaisten nuorten vastauksista ollut korrektia ja kohteliasta vastaamista kysymyksiin.

Kielteinen suhtautuminen. Kielteisesti suhtautuvat kauhavalalaiset nuoret ovat yleisesti sitä mieltä, että turvapaikanhakijoiden ei tarvitsisi tulla Suomeen. He ajattelevat turvapaikanhakijoiden tulleen Suomeen käyttämään hyväksi valtion sosiaalipalvelujärjestelmää. Kauhavalalaiset nuoret ajattelevat, että suomalaisten asiat tulisi laittaa ensin kuntoon ennen kuin turvapaikanhakijoita otetaan Suomeen. Myllyniemen

(2010, 90, 92-93) tutkimustuloksissa todetaan myös, että yhä useampi nuori ajattelee maahanmuuttajien tulevan Suomeen hyvän sosiaalipalvelujärjestelmän vuoksi. Kielteisesti suhtautuville kauhavalaisille nuorille turvapaikanhakija näyttäytyi enemmän rikoksia tekevänä henkilönä kuin suomalainen. He korostivat, että tulisi toimia ”maassa maan tavalla”. Kielteisyys näkyi heidän vastauksissaan kautta linjan ja esiin nousi jopa rasistisia kommentteja. Hihnalan ja Lähdeniemen (2014, 41) tekemissä haastatteluissa todetaan, että nuoret ajattelevat ennakkoluulojen syinä olevan oletuksia siitä, että ulkomaalaiset elävät sosiaaliuilla ja he vievät työpaikat suomalaisilta sekä tekevät enemmän rikoksia. Myös näiden haastateltujen nuorten mielipiteissä nousi esiin, että ensin tulisi huolehtia suomalaisista ja että ”Maassa maan tavalla” tulisi toteutua. Sekä Myllyniemen että Hihnalan ja Lähdeniemen tutkimustulokset tukevat opinnäytetyömme antamia saamansuuntaisia tutkimustuloksia.

Erot tyttöjen ja poikien välisessä suhtautumisessa. Tyttöjen ja poikien suhtautumisessa turvapaikanhakijoihin tuli esille, että tyttöjen suhtautuminen yleisesti on hieman suvaitsevaisempaa kuin poikien. Kauhavalalaisten nuorten tyttöjen ja poikien suhtautumisessa turvapaikanhakijoihin tuli esille samankaltainen tulos kuin aikaisemmissa tutkimuksissa, joita olemme käyttäneet opinnäytetyömme taustatietona. Näissä tutkimuksissa on selvitetty nuorten suhtautumista yleisesti maahanmuuttajia kohtaan. Harinen (2005), Suoninen (2009) ja Saarivuori & Vaurio (2011) tutkimusten mukaan naiset ja tytöt suhtautuvat maahanmuuttajiin myönteisemmin kuin miehet ja pojat.

Kauhavalalaisten nuorten suhtautumisen taustalla vaikuttavia tekijöitä. Kyselylomakkeemme ei sisältänyt kysymyksiä, millä tavalla nuoret ovat muodostaneet mielipiteitä turvapaikanhakijoista, joten voimme tehdä johtopäätöksiä taustateorioihin pohjautuen. Teorioiden mukaan nuoret muodostavat mielipiteitään kotikasvatuksen ja koulusta saamansa tiedon sekä kavereiden ja median yhteisvaikutuksella. Joten voisimme olettaa kauhavalalaisten nuorten muodostaneen mielipiteitään edellä mainittujen tekijöiden vaikutuksella. Aaltonen ym. (2007, 69, 85) tuovatkin esiin, että lapsuuden ja nuoruuden ihmissuhteet vaikuttavat nuorten moraalien ja perusarvojen omaksumiseen. Myös koululla on suuri vaikutus nuorten ajattelutaitojen ja moraalien kehittymiseen, koska nuoret viettävät suuren osan arjestaan koulussa.

Ahokas ym. (2014, 180) toteavat kasvatuksen ja opetuksen tärkeänä tehtävänä olevan ennakkoluulojen vähentäminen toisia kulttuureja kohtaan, jota suomalaisessa koulujärjestelmässä onkin jo huomioitu. Pelkkä koulun antama tieto ei kuitenkaan riitä, vaan tarvitaan kokemuksia ja kohtaamisia. Kauhavalaisilla nuorilla onkin mahdollisuus kohdata turvapaikanhakijoita arjessaan, koska turvapaikanhakijanuoria opiskelee Kanta-Kauhavan yläkoulussa. Hihnalan ja Lähdeniemen tutkimuksessa (2014, 22, 27) todetaan nuorten itse ajattelevan, että monikulttuurisuus pitäisi tuoda arjen kanssakäymiseen. Nuoret näkevätkin kouluympäristön roolin mielipidevaikuttajana olevan monimuotoisen ja tärkeän.

Uutisoinnin voidaan ajatella vaikuttaneen osaltaan kauhavalalaisten nuorten mielipiteiden muodostumiseen. Nuorten elämässä media vaikuttaa voimakkaasti ja näin voidaan olettaa olevan myös Kauhavalla. Vuonna 2015 pakolaiskriisin aikana turvapaikanhakijoista uutisoitiin värikkäästi eri medioissa. Media on osa nuorten todellisuutta ja sillä on suuria vaikutuksia nuorten näkökulmiin (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, [viitattu 10.1.2017]). Tulkitakseen saamaansa tietoa nuoret tarvitsevat hyvää medialukutaitoa. Koponen (2010) painottaakin, että nuorten näkemykset maailmasta muodostuvat median ja muusta elinympäristöstä omaksutuista vaikutteista. Yleensä nuoret eivät halua poiketa muista ja näin omaksuvat seulomatta mielikuvia vieraista ja uusista ilmiöistä. Värittyneen uutisoinnin seulominen pakolaiskriisin aikana on ollut haastavaa myös aikuisille, joten on luonnollista, että sen on ollut haastavaa myös kauhavalaisille nuorille, mutta vaikuttaisi kuitenkin siltä, että nuoret ovat selvinneet siitä suhteellisen hyvin.

Nuorten näkemys turvapaikanhakijoiden kulttuureista. Kauhavalaiset nuoret näkevät turvapaikanhakijoiden kulttuurien eroavan suomalaisesta kulttuurista uskonnon, kielen, sosiaalisuuden, ruokakulttuurin ja vaatetuksen sekä naisten aseman suhteen. Lisäksi he näkevät turvapaikanhakijoiden yhteiskuntien olevan erilaisia kuin suomalaisen yhteiskunnan. Toisaalta turvapaikanhakijat nähtiin samanlaisina ihmisiä kuin suomalaiset ja kulttuurisia eroja ei nähty tai ei tuotu esille. Souto (2011, 116) tuokin tutkimuksessaan esille, että suomalaisten nuorten saattaa olla vaikea konkretisoida kulttuurisia eroavaisuuksia.

Kauhavalaiset nuoret toteavat turvapaikanhakijoiden olevan Islamin-uskoisia muslimeja. Nuoret ajattelevat uskonnon olevan muslimeille merkittävä osa elämää ja se

näky heidän elämässään enemmän kuin suomalaisilla. Nuorten havainnot ovat oikeansuuntaisia, koska Akar ja Tiilikainen (2011, 1-3) toteavat, että uskonto tuo muslimille elämään selkeitä sääntöjä, siveellisyyttä, elämänrutiineja, sukupuoliroolien selkeyttä ja perhekeskeisyyttä. Kauhavalaset nuoret ajattelevat uskonnon merkityksestä muslimien elämässä samansuuntaisesti kuin yleisesti ajatellaan. Yleisesti muslimien oletetaan olevan uskonnollisempia kuin kristittyjen, mutta uskonto näkyy muslimien elämässä vaihtelevasti kuten kristittyjenkin (Hyry & Pentikäinen 1999, 216-217; Muhammed 2011, 27).

Turvapaikanhakijat näyttäytyvät kauhavalaisille nuorille puheliaampia, äänekkäämpiä ja yhteisöllisempiä kuin suomalaiset, myös heidän elekielensä näkyy nuorille erilaisena. Ahokas ym. (2014, 174) tuokin esille, että ihmisten tavat kommunikoida ovat vahvasti sidoksissa kulttuuriin, mikä tulee esille silloin, kun ollaan vuorovaikutuksessa eri kulttuureista olevien ihmisten kanssa ja etnisten ryhmien edustajilla voi olla esimerkiksi erilainen elekieli.

Kauhavalaiset nuoret ajattelevat turvapaikanhakijoiden ruokakulttuurin olevan erilainen kuin suomalaisten. He ajattelevat, että turvapaikanhakijat eivät saa syödä samanlaista ruokaa kuin suomalaiset. Nuoret näkevät turvapaikanhakijoiden pukeutumisen poikkeavan suomalaisista, lähinnä peittävämpänä pukeutumisena. Lehtisen ym. (2003, 103, 106-107) ja Muhammedin (2011, 107-108, 110-112) mukaan muslimien ruokakulttuuri ja vaatetus perustuvat Koraanin antamiin ohjeisiin. Koraani antaa melko yksityiskohtaiset määräykset sallituista ja ei sallituista ruuista. Usein muslimit kuitenkin suhtautuvat ruokaa koskeviin määräyksiin vaihtelevasti jo käytännön syistä. Koraani kehottaa myös muslimieja pukeutumaan peittävästi ja yleensä naiset suosivatkin huivin ja pitkän hameen käyttöä.

Kauhavalaiset tytöt ajattelevat naisten aseman olevan Lähi-Idässä erilainen kuin Länsimaissa ja kokevat sen olevan hieman rajoitetumpi kuin suomalaisessa kulttuurissa. Muhammed (2011, 227) toteaaakin, että islamilaisissa maissa naiset ovat selkeästi huonommassa asemassa kuin länsimaalaiset naiset. Naisten heikkoa asemaa muslimimaissa selitetään usein islaminuskolla ja Koraanissa mainitaan, että mies on perheen pää ja naisen tulee totella häntä, joten Koraanin ei voida pitävän naista ja miestä tasa-arvoisena. Toisaalta Lehtinen (2003, 111-113) tuo esille, että

Koraania voidaan tulkita myös niin, että nainen ja mies ovat tasavertaisia ja heidän tulisi toimia toisiaan kunnioittanen perheen hyväksi.

Yhteiskuntien erilaisuus tuli kauhavalalaisten nuorten näkemyksissä esille työkuultuurin erilaisuutena. He näkevät suomalaiset työteliäämpinä kuin turvapaikanhakijat. Aikaisemmissa tutkimuksissa, joissa on tutkittu suomalaisten nuorten yhteiskunnallisia arvoja ja asenteita (Suoninen ym. 2009, 98-99) on tullut esille, että valtaosa suomalaisista nuorista pitää työntekoa tärkeänä, kuten myös kauhavalaiset nuoret.

Aaltosen (2007, 85) mukaan 2000-luvun nuoret elävät jatkuvasti muuttuvassa yhteiskunnassa, jossa kansainvälisyys on osa arkea. Kauhavalla, maalaiskaupungissa kansainvälisyys ei ole näkynyt vielä niin voimakkaasti ja nuoret ovat nyt turvapaikanhakijoiden tulon myötä kohdanneet arjessa eri kulttuureista tulleita ihmisiä. Kauhavalaiset nuoret suhtautuvat turvapaikanhakijoiden kulttuureihin pääosin avoimasti ja kunnioittavasti. Hihnala ja Lähdeniemi (2014, 11) toteavatkin, että nuoret näkevät monikulttuurisuuden erilaisuuden hyväksyvänä ilmapiirinä.

7.2 Turvapaikanhakijoiden tuomat muutokset nuorten elämään Kauhavalla

Kauhava on maaseutukaupunki, jossa monikulttuurisuus ei ole aikaisemmin näytetty näin suuressa mittakaavassa. Suuri turvapaikanhakijoiden määrä pienelle paikkakunnalle on näkyvä muutos, kun tuttuun ympäristöön on saapunut iso joukko vieraan kulttuurin edustajia ja kauhavalaiset nuoret kokevat, että turvapaikanhakijoiden tulo Kauhavalle on tuonut muutoksia ja rajoituksia nuorten elämään.

Muutoksena kauhavalaiset nuoret kokevat luopumisen koulutiloista vastaanottokeskuksen perustamisen vuoksi. Heidän mielestään koulutilat ovat muuttuneet huonommiksi ja siirtymät rakennusten välillä ovat hankalia. Nuoret ajattelevat, että kulkuneuvojen käyttö koulupäivän aikana on kielletty turvapaikanhakijoiden vuoksi. Nuoret kokevat turvapaikanhakijoiden valloittaneen heidän kokoontumispaikkojaan, kuten uimapaikan ja ajattelevat, että uimaan ei enää uskalla mennä, tai edes halua.

He kokevat myös, että kotiintuloaikoja on tiukennettu ja pukeutumiseen sekä illalla yksin liikkumiseen on kiinnitettävä huomiota. Lisäksi koetaan pelkoa, joka aiheutuu kuulluista huhupuheista ja turvapaikanhakijamiesten tuijottelusta. Toisaalta pelon

aiheuttajaa ei kerrottu. Pelko on sekä subjektiivinen että sosiaalinen tunne. Sosiaalinen pelon tunne saa aikaan erotteluja normaalin ja poikkeavan tai luotettavan ja uhkaavan välille. Usein tuntematon voi saada aikaan pelon tunteita, vaikka välttämättä aina ei olisi mitään pelättävää. (Barbalet 2002, 3, Corey 2004, 2, Glassner 2004, Koskela 2009, Svendsen 2008, 14-5, Saarisen 2013, 15-16 mukaan.) Hihnan ja Lähdeniemen (2014, 28) haastattelun mukaan nuorten mielestä tuntematon pelottaa ja sitä voisi torjua tiedolla, jota nuoret kaipaavat lisää eri kulttuureista, uskonnoista, vammaisuudesta ja vähemmistöjen arjesta.

Lisäksi kauhavalaiset nuoret tuovat esille, että tupakan ja alkoholin saatavuus alaikäisille on helpottunut turvapaikanhakijoiden avustamana. Nuoret kokevat turvapaikanhakijoiden toimivan väärin ja he painottavat lakien ja sääntöjen noudattamista. Myös Suonisen ym. (2009, 98-99) tutkimus osoittaa, että valtaosa suomalaisista nuorista pitää lain noudattamista tärkeänä. Kaikki kauhavalaiset nuoret eivät kuitenkaan kokeneet turvapaikanhakijoiden tulon tuoneen merkittäviä muutoksia tai muutoksia lainkaan heidän elämäänsä. Nuoret ajattelevat muutosten näkyvän lähinnä katukuvassa ja turvapaikanhakijoihin on jo totuttu. Toisaalta taas ajateltiin, että muutokset ovat vielä mahdollisia ja toisaalta nähtiin myös mahdollisuus ystävyys-suhteisiin.

Yhteenvedon voidaan todeta, että Kanta-Kauhavan yläkoulussa opiskelevat 9.luokkalaiset nuoret suhtautuvat turvapaikanhakijoihin melko myönteisesti. Nuoret pitävät tärkeänä, että turvapaikanhakijat noudattavat Suomen lakia ja että he oppisivat ja heille opetettaisiin suomalaisia tapoja. Pääpiirteissään nuoret kuitenkin kunnioittavat turvapaikanhakijoiden kulttuureja. Nuoret pohtivat turvapaikanhakijoiden tulon tuomia vaikutuksia Suomen talouteen ja tuovat esille, että heissä saattaa olla henkilöitä, jotka käyttävät hyväksi Suomen sosiaalipalvelujärjestelmää. Muutoksena elämäänsä nuoret kokevat turvapaikanhakijoiden näkymisen katukuvassa, koulutilojen vaihtumisen ja rajoituksia illalla liikkumisessa, pukeutumisessa ja kulkuneuvoilla kulkemisessa koulun tilojen välillä sekä joillekin nuorille turvapaikanhakijoiden tuleminen on aiheuttanut pelkoa. Osalle nuorista turvapaikanhakijoiden tulo ei ole tuonut mitään muutoksia elämään.

8 POHDINTA

Opinnäytetyömme aihetta ei ole aikaisemmin tutkittu, joten koimme sen tarpeelliseksi. Turvapaikanhakijoiden tuleminen Suomeen ja kaikkialle Eurooppaan oli opinnäytetyön aloittamisen aikoihin hyvin ajankohtainen. Yleinen keskustelu erilaisissa medioissa oli värikästä ja tiedon laatu vaihtelevaa. Pohdimme keskenämme, mitä nuoret mahtavat asiasta ajatella. Pidimme tärkeänä kysyä sitä heiltä itsestään ja näin saada nuorten ajatukset aiheesta esille. Pohdimme myös muuttuvaa Suomea ja millaiseen yhteiskuntaan nuoremme kasvavat. Näiden ajatusten pohjalta päätimme tehdä aiheesta opinnäytetyön etukäteen olettaen, että nuoret olisivat melko suvaitsevia ja tutkimustulos osoittaakin, että valtaosa kauhavalaisista nuorista on suvaitsevaisia turvapaikanhakijoita kohtaan.

Opinnäytetyöprosessin läpivieminen kokonaisuudessaan oli mielenkiintoista ja sopivasti haastavaa. Olemme oppineet paljon niin laadullisen tutkimuksen tekemisestä kuin omasta tutkimusaiheestakin, joka voimme hyödyntää tulevana sosionomeina (AMK) erilaisissa ammattirooleissa. Aiheen ajankohtaisuus on pitänyt mielenkiintoamme yllä tiedon päivittyessä jatkuvasti. Toisaalta jatkuva päivittyvä tieto on tuonut myös haasteita opinnäytetyön tekemiseen. Haasteena on ollut myös yhteisten aikataulujen sovittaminen ja välimatkat. Toisaalta parityöskentely on ollut antoisaa ja molemmille sopiva työskentelytapa, koska se on mahdollistanut yhteiset keskustelut aiheesta. Toisen tuki ja kannustus on ollut tärkeää koko prosessin ajan.

Opinnäytetyön alustava suunnittelu alkoi talvella 2016 Osallisuus ja syrjäytymisriskit nuoruusiässä sektoriopintojen aikana, jolloin teimme aiheesta ensimmäisiä ryhmittöitä ja niiden innoittama menimme molemmat vastaanottokeskuksiin vapaaehtoistyöhön. Lisäksi toinen meistä teki ammatillisen esseen turvapaikanhakijoista. Vapaaehtoistyön kautta pääsimme molemmat tutustumaan turvapaikanhakijoihin myös työn kautta. Tämän taustatiedon avulla teimme suunnitelman opinnäytetyöstä, jonka jälkeen haimme tutkimuslupaa Kauhavan sivistyslautakunnalta keväällä 2016 opinnäytetyön tekemiseen Kanta-Kauhavan yläkoululle.

Opinnäytetyön kyselyn toteuttaminen Kanta-Kauhavan yläkoulun 9.luokkalaisille nuorille oli positiivinen kokemus. Etukäteen pohdimme, miten meidät otetaan vas-

taan, mutta epäily oli turhaa. Mennessämme koululle nuoret olivat aidosti ilahtuneita, kun aiheesta kysyttiin heidän mielipidettään. Saimmekin kaikilta nuorilta vastaukset kysymyksiin, joskin osittain aineisto jäi niukaksi. Onkin aiheellista pohtia, vaikuttiko kyselyn toteuttamisen ajankohta aineiston sisältöön ja määrään. Jos kysely olisi toteutettu syksyllä 2015, kun vastaanottokeskus perustettiin ja asia oli tuore, olisivat vastaukset saattaneet olla erilaisia, samoin kuin jos kysely toteutettaisiin nyt, kun turvapaikanhakijoiden tuleminen on huomattavasti vähentynyt.

Opinnäytetyöprosessin aikana eettisyys oli läsnä jatkuvasti. Ensimmäisen kerran se tuli esille laatiessamme avoimia kysymyksiä, jolloin pohdimme, millaisia kysymyksiä voimme kysyä ohjailematta nuorten vastauksia. Erityisesti kiinnitimme eettisyyteen huomiota kyselytilanteessa, jossa varoimme mielipiteidemme esille tulemistä. Oli tärkeää antaa ohjeet nuorille, mutta samalla olla ohjailematta heitä tiettyyn suuntaan. Koemme tehneemme tämän vaiheen liiankin varovaisesti, koska lopulta kävi niin, että nuorten vastaukset jäivät osittain hyvinkin niukoiksi. Meidän olisi ollut hyvä kannustaa nuoria kertomaan mielipiteensä laajemmin. Olemmekin nyt pohtineet, että haastattelujen avulla olisimme kenties saaneet runsaamman aineiston, mutta haastattelut olisi täytynyt toteuttaa yksilöhaastatteluna ryhmäpaineen välttämiseksi.

Haastavin vaihe opinnäytetyön tekemisessä on ollut nuorten vastausten analysointi. Haasteen analysointiin toi niukat vastaukset ja niistä olennaisen löytäminen. Toisaalta haasteena oli saada esille tulokset oikeansuuntaisina, koska turvapaikanhakijoista kielteisesti ajattelevat nuoret kertoivat ajatuksistaan runsaammin kuin myönteisesti ajattelevat. Tällöin vaarana oli tutkimustulosten vääristyminen.

Opinnäytetyömme ajankohtainen aihe kuvaa hyvin muuttuvaa yhteiskuntaa. Sosiaalialan työntekijöillä on vahva rooli yhteiskunnan muutoksessa työskennellessään eri kohderyhmien kanssa. Sosionomi (AMK) koulutus antaa osaamista laaja-alaisesti, kuten eettistä osaamista, asiakastyön osaamista, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamista, kriittistä ja osallistavaa yhteiskunta osaamista, tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio-osaamista sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaamista (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2016). Tulevina sosionomeina (AMK) työskentelemme tulevaisuudessa enenevässä määrin eri kulttuureja, kansallisuuksia, uskontoja, etnisyyksiä ja sukupuoliä edustavien ihmisten kanssa ja opinnäytetyömme antoi meille tietoa, jota voimme tässä työssä hyödyntää. Erilaisten ihmisten

kanssa työskennellä meidän tulee kohdata heidät yhdenvertaisesti. Muuttuva palvelujärjestelmä asettaa meille työntekijöinä vaatimuksia itsemme jatkuvasta kehittämisestä moninaisten asiakkaiden ohjaamiseksi. Tutkimustiedolla on merkittävä rooli yhteiskunnallisen keskustelun ilmapiirissä. Tutkimustietoa on tärkeää tarjota tiedotusvälineiden tarjoaman tiedon rinnalle, koska uutisointi saattaa olla negatiivisesti väritynyttä. (Söderling 2013, 21.) Tulevaisuudessa sosiaalialantyöntekijänä meillä on myös vastuu yhteiskunnallisen keskustelun ylläpitämisestä ja ilmapiiristä. Meidän tulee rohkeasti nostaa esille epäkohtia ja tehdä työtä niiden korjaamiseksi sekä vahvistaa yksilöiden osallisuuden tunnetta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Opinnäytetyön tekeminen yhteiskunnallisesti ajankohtaisesta aiheesta antoi meille mahdollisuuden herättää nuorten keskuudessa keskustelua turvapaikanhakijoista sekä tuoda nuorten ääni kuuluville. Mielestämme onnistuimme löytämään vastaukset tutkimuskysymyksiimme ja saimme hyvän käsityksen Kanta-Kauhavan yläkoulun nuorten ajatuksista. Toisaalta opinnäytetyöprosessin aikana heräsi lisää kysymyksiä aiheesta, joista voisi tehdä jatkotutkimuksia. Olisi mielenkiintoista selvittää, mitä aiheesta keskustellaan nuorten kotona ja millaisia vaikutuksia sillä on nuorten mielipiteisiin. Opinnäytetyön prosessin aikana saimme tietää, että koululle on perustettu turvapaikanhakijoista koostuva luokka. Jos tämä tieto olisi ollut käytettävissä kyselylomaketta suunnitellessamme, olisimme huomioineet sen kysymyksissä. Jatkossa olisi mielenkiintoista myös selvittää, onko tämä muutos jollain tavalla vaikuttanut nuorten mielipiteisiin.

Opinnäytetyömme avulla saatua tietoa voidaan hyödyntää sekä nuorten että eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa työskennellessä. Tutkimustulokset antavat tietoa myös Kauhavan yläkoululle nuorten ajatuksista ja mielipiteistä, mitä he voivat hyödyntää opetuksessaan.

Lopuksi haluamme kiittää Kanta-Kauhavan yläkoulun 9.luokkalaisia nuoria hyvästä yhteistyöstä ja koulun henkilökuntaa mahdollisuudesta tehdä opinnäytetyö heidän koulullaan.

LÄHTEET

- Aalberg, V. & Siimes M. 2007. Lapsesta aikuiseksi. 2. uud. p. Helsinki: Kustannus-osakeyhtiö Nemo.
- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R., Vilén, M. 2007. Nuoren aika. 2.-3.p. Helsinki: WSOY.
- Ahokas, M., Ferchen, M., Hankonen, N., Lautso, A. & Pyysiäinen, J. 2014. Sosiaalipsykologia. 3.–5. p. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Akar, S. & Tiilikainen, M. 2011. Yleiset kulttuurierot ja stereotypisointi: Islam, muslimit ja islamilainen maailma tänään. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Helsingin yliopisto. [Viitattu 10.1.2017]. Saatavana: <http://docplayer.fi/3371229-Yleiset-kulttuurierot-ja-stereotypisointi-islamalainen-perhe-ja-tapakulttuuri.html>
- Banulescu-Bogdan, N. & Fratzke, S. 2015. Europe's Migration Crisis in Context: Why Now and What Next? [Verkkosivu]. Migration policy institute. [Viitattu 19.1.2017]. Saatavana: <http://www.migrationpolicy.org/article/europe-migration-crisis-context-why-now-and-what-next>
- Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia: Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. 14. uud. p. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Edupoli. 2017. Kulttuurienvälinen kommunikaatio. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 26.3.2017]. Saatavana: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:TYm482uRKqIJ:https://estudio.edupoli.fi/upload_images/online3/%40/hylonen/Kulttuurienv%25C3%25A4lien%2520kommunikaatio.doc+&cd=1&hl=fi&ct=clnk&gl=fi
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2. p. Tampere: Vastapaino.
- Harinen, P. 2005. Nuoret monikansallistuvassa ja -kulttuuristuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa: T-A. Wilska (toim.) Erilaiset ja samanlaiset: Nuorisobarometri 2005. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura 59, 98-110. [Viitattu 21.11.2016]. Saatavana: <https://tietoanurista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2005/>
- Helve, H. (toim.) 1997. Arvot, maailmankuvat, sukupuoli. Helsinki: Yliopistopaino.
- Henning, K. 2016. Gender and women's rights in Islam. [Verkoartikkeli]. KfW Development Research. [Viitattu 19.1.2017]. Saatavana: https://www.kfw-entwicklungsbank.de/PDF/Download-Center/PDF-Dokumente-Development-Research/EK_Gender-und-Islam_EN.pdf

- Hihnala, H. & Lähdeniemi, T. 2014. Aivoriihi nuorten suhtautumisesta monikulttuurisuuteen. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Fountain Park. [Viitattu 1.1.2017]. Saatavana: http://www.walter.fi/wp-content/uploads/2013/03/Walter_loppuraportti.pdf
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara. 2014. Tutki ja Kirjoita. 20. p. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, L. 2005. Etnisyys: Luokittelusysteemejä ja elettyä yhteisöllisyyttä. Teoksessa: A. Rastas, L. Huttunen, & O. Löytty (toim.) 2005. Suomalainen vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino, 117-160.
- Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. 2005. Suomalainen monikulttuurisuus: Paikallisia ja ylijäisiä suhteita. Teoksessa: A. Rastas, L. Huttunen, & O. Löytty (toim.) 2005. Suomalainen vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino, 16-40.
- Hyry, K. & Pentikäinen, J. 1999. Uskonnot maailmassa. 4. uud. p. Porvoo. WSOY.
- Jäppinen, M. 2016. Moninaisuuden kohtaaminen ja kulttuurisensitiivisyys sosiaalityössä. [Verkkojulkaisu]. Socca. [Viitattu 2.2.2017]. Saatavana: http://www.socca.fi/files/5848/Moninaisuuden_kohtaaminen_ja_kulttuurisensitiivisyys_sosiaalityossa_Maija_Jappinen_31.10.2016.pdf
- Kauhavan kaupunki. 2014. Yleisesittelydiat. [Verkkojulkaisu]. Kauhava. [Viitattu 1.3.2017]. Saatavana: http://www.kauhava.fi/files/11021/Kauhava_esitysdiaat_2014.pdf
- Kauhavan kaupunki. 2015. Kaupungin hallituksen pöytäkirja 28.9.2015. [Verkkojulkaisu]. Kauhava. [Viitattu 12.2.2017]. Saatavana: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:-lhYM3Ac6sJ:www.kauhava.fi/dynasty/kokous/20152058-2.PDF+&cd=3&hl=fi&ct=clnk&gl=fi>
- Kettumäki, R. 2015. HS-kysely: Suomalaisten asenteet maahanmuuttoa kohtaan ovat kiristyneet. [Verkkoartikkeli]. Yle. [Viitattu 26.3.2017]. Saatavana: <http://yle.fi/uutiset/3-8395975>
- Komiat. 2016. Kauhavan vok supistuu 50 paikan verran kesän aikana. [Verkkoartikkeli]. Kauhava. [Viitattu 21.11.2016]. Saatavana: <http://www.komiatlehti.fi/uutiset/online-uutiset/kauhavan-vok-supistuu-50-paikan-verran-kes%C3%A4n-ai- kana-1.2059005>
- Koponen, R. 2010. Yksi ohimenevä kohtaaminen koulun arjessa. Teoksessa: T. Sotkasiira, P. Harinen & J. Ronkainen (toim.) Meille saa tulla. [Verkkojulkaisu]. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, 13-14. [Viitattu 1.1.2017]. Saatavana: http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0284-9/urn_isbn_978-952-61-0284-9.pdf

- Korkiamäki, R. 2014. "Jos mä nyt voisin saada ystäviä": Ulkopuolisuus vertaissuhteissa nuorten kokemana. Teoksessa: Nuoruus toisin sanoen: Nuorten elinolot – vuosikirja 2014. [Verkkoartikkeli]. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos (THL). [Viitattu 21.11.2016]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201411182323>
- Kumpula, M. 2012. Nuorten sosiaalisenpääoman muotoutuminen kaverisuhteissa. [Verkkojulkaisu]. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Pro gradu -työ. [Viitattu 21.11.2016]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201206181169>
- Kuula, A. 2015. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uud. p. Tampere: Vastapaino.
- Kylänpää, R. 2016. Kauhavan vastaanottokeskus oli sotilaallisissa käsissä: Nyt Ilkka Peura eroaa. [Verkkoartikkeli]. Suomen kuvalehti. [Viitattu 21.11.2016]. Saatavana: <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/han/kauhavan-vastaanotto-keskus-oli-sotilaallisissa-kasissa-nyt-ilkka-peura-eroaa/>
- L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.
- L 27.1.2006/72. Nuorisolaki.
- L 746/2011. Vastaanottolaki.
- Lasonen, J., Teräs, M., Oksanen, M. Kärkkäinen, K. & Hakala, K. 2013. Materiaalia maahanmuuttotyötä tekeville ja heidän kouluttajilleen: Oppimisen ja onnistumisen elämyksiä muuttuvassa monikulttuurisessa maailmassa. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Viitattu 26.3.2017]. Saatavana: <https://ktl.jyu.fi/julkaisut/julkaisuluettelo/julkaisut/2013/F030.pdf>
- Lehtinen, I., Abdellahi, E. & Telaranta, M. 2003. Islam yhteinen uskomme. Helsinki: Opetushallitus.
- Lehtola, T. 2010. Meitä on moneksi -koulutusmateriaali. [Verkkojulkaisu]. Turun aikuiskoulutuskeskus. [Viitattu 21.12.2016]. Saatavana: https://www.turunakk.fi/download/attachments/655376/MOM_koulutusmateriaali.pdf
- Liebkind K. (toim.) 1994. Maahanmuuttajat: kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Löytty, O. 2005. Kuinka tutkia kohtaamisia ja valtaa. Teoksessa: A. Rastas, L. Huttunen, & O. Löytty (toim.) 2005. Suomalainen vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino, 161-189.

- Maahanmuuttovirasto. 2016a. Mitä vastaanottokeskus tuo paikkakunnalle. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.11.2016]. Saatavana: http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/mita_vastaanottokeskus_tuo_paikkakunnalle_61880
- Maahanmuuttovirasto. 2016b. Turvapaikanhakijoiden vastaanoton strategia 2020. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 21.11.2016]. Saatavana: http://www.kauhava.fi/files/12180/Vastaanoton_strategia_2020.pdf
- Maahanmuuttovirasto. 2016c. Turvapaikka- ja pakolaistilastot. [Verkkosivu]. [Viitattu 21.11.2016]. Saatavana: http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka- ja_pakolaistilastot
- Maahanmuuttovirasto. 2017. Maahanmuuttoasioiden vastuunjako. [Verkkosivu]. [Viitattu 24.3.2017]. Saatavana: http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/maahanmuuttoasioiden_vastuunjako
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. Mediakasvatus. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.1.2017]. Saatavana: <http://www.mll.fi/kasvattajille/mediakasvatus/>
- Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. 2013. Suomi muuttuu kun Suomeen muutetaan. Teoksessa: T. Martikainen, P. Saukkonen & M. Säävälä (toim.) Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus, 13-19.
- Mediakompassi. Ei päiväystä. Mediakompassi 7+luokkalaisille. [Verkkosivu]. Yle. [Viitattu 10.1.2017]. Saatavana: <http://yle.fi/vintti/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/7-luokkalaiset.htm>
- Mediataitokoulu. 2015. Medialukutaito. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.1.2017]. Saatavana: http://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=324&Itemid=415&lang=fi
- Miettinen, M. 2016. Maahanmuuttajat. [Verkkosivu]. Helsinki: Väestöliitto. [Viitattu 5.10.2016]. Saatavana: http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/
- Mononen, M. 2016. Työllistäminen turvapaikanhakijoiden kotoutumisen tukena. Taidoista työpoluiksi–projektin kokemuksia. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Libris Oy. Rinnekodin julkaisusarja, 3. [Viitattu 26.3.2017]. Saatavana: http://www.taidoistatyopoluiksi.fi/files/6614/7938/2021/Tyollistaminen_turvapaikanhakijoiden_kotoutumisen_tukena.pdf
- Muhammed, H. 2011. Yhtä erilaiset. Islam ja suomalainen kulttuuri. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.

- Myllyniemi, S. 2010. Maahanmuutto. Teoksessa: S. Myllyniemi (toim.) Puolustus-kannalla: Nuorisobarometri 2010. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Nuorisotutkimus-verkosto/Nuorisotutkimusseura 107, 89-98. [Viitattu 21.11.2016]. Saatavana: <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2010/>
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.
- Nurmi, J-E., Ahonen T., Lyytinen H., Lyytinen P., Pulkkinen L. & Ruoppila I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Oikeusministeriö. 2017. Kohti monimuotoisuutta: Vähemmistöt, syrjintä ja syrjimät-tömyys Suomessa. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 10.1.2017]. Saatavana: <https://www.yhdenvertaisuus.fi/@Bin/114832/koulutusmateriaali-SEIS.pdf>
- Opetushallitus. Ei päiväystä. Kulttuurit kohtaavat. [Verkkosivu]. [Viitattu 5.3.2017]. Saatavana: <http://www02.oph.fi/etalukio/historia/kulttuurit/kulttuurit.html>
- Opetushallitus. Ei päiväystä. Uskonto, yhteiskunta ja kulttuuri. [Verkkosivu]. [Vii-tattu 5.3.2017]. Saatavana: <http://www02.oph.fi/etalukio/historia/kulttuurit/yh-teiskunta.html>
- Orpo, P. 2016. Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvapaikanhakijoiden uskonto-taustasta. Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 149/2016 vp [Verkoartikkeli]. Helsinki. [Viitattu 5.3.2017]. Saatavana: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysy-mys/Documents/KKV_149+2016.pdf
- Pakolaisapu. 2017. Pakolaisuus Suomessa. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 3.1.2017]. Saatavana: <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/pakolaisuus-suomessa/>
- Pakolaisneuvonta. 2016. 10 väitettä ja faktaa turvapaikanhakijoista ja pakolaisista. [Verkkosivu]. [Viitattu 5.3.2017]. Saatavana: <http://www.pakolaisneu-vonta.fi/?lid=90>
- Poliisihallitus. 2016. Ulkomaan kansalaisten osuus rikoksesta epäiltyinä raiskauksissa ja pahoinpitelyissä on noussut: Vastaanottokeskusten häiriöt teettävät poliisilla töitä. [Verkkosivu]. Poliisi. [Viitattu 10.1.2017]. Saatavana: https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/tiedotteet/1/1/ulkomaan_kansalais-ten_osuus_rikoksesta_epailtyina_raiskauksissa_ja_pahoinpitelyissa_on_nousut_-_vastaanottokeskusten_hairiot_teettavat_poliisilla_toita_44006
- Puusaari, H. 1997. Kulttuurimuutos koettelee maahanmuuttajaa: Psykososiaalinen kohtaaminen. Teoksessa: P. Pitkänen (toim.) Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen. Helsinki: Edita, 21-32.
- Ravensbergen, S., Lokate, M., Cornish, D., Kloeze, E., Ott, A., Friedrich, A., van Hest, R., Akkerman, O., Delange, W., van der Wert, T., Bathorn, E. & Stienstra, Y. 2015. High prevalence of infectious diseases and drug-resistant

microorganisms in asylum seekers admitted to hospital; no carbapenemase producing enterobacteriaceae until september 2015. [Verkkoartikkeli]. Plos. [Viitattu 19.1.2017]. Saatavana: <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0154791>

Ryösö, H. 2016. Kulttuuri-identiteetti ja kotoutuminen arabialaisesta kulttuurista saapuvien nuorten sopeutuminen suomalaiseen kulttuuriin. [Verkkajulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Viitattu 26.3.2017]. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/49187/URN:NBN:fi:jyu-201603241937.pdf?sequence=1>

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammi.

Saarinen, M. 2013. Pelko uutiskuvassa. [Verkkajulkaisu]. Tampere: Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Pro gradu-työ. [Viitattu 12.1.2017]. Saatavana: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-24064>

Saarivuori, H. & Vaurio, M. 2011. Porin suomalaisen yhteislyseon lukion toisen vuoden opiskelijoiden suhtautuminen maahanmuuttajiin. [Verkkajulkaisu]. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Erityisryhmien ohjauksen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 20.11.2016]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201103032825>

Salmenkangas, M. 2005. Muutu. Puutu: Oppilaitoksen yhdenvertaisuusopas. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: SEIS-hanke, Euroopan Unioni. [Viitattu 4.1.2017]. Saatavana: <http://yhdenvertaisuus-fi-bin.directo.fi/@Bin/837e57625db0be1e8606ad8d1a0dd40c/1483539246/application/pdf/114855/Muutu.Puutu.pdf..pdf>

Salomäenpää, M. 2015. Vastaanottokeskus suunnitteilla entisen lentosotakoulun tiloihin: Kauhavalla rajua vastustusta mutta myös auttamishalua. [Verkkoartikkeli]. Yle. [Viitattu 12.3.2017]. Saatavana: <http://yle.fi/uutiset/3-8276920>

Sisäministeriö. 2013. Maahanmuuttostrategia 2020. [Verkkajulkaisu]. Valtioneuvosto. [Viitattu 21.11.2016]. Saatavana: https://issuu.com/sisaministerio/docs/maahanmuuton_tulevaisuus_2020_low-r?e=0/6174010

Sisäministeriö. 2016a. Maahanmuuttopolitiikka. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 14.11.2016]. Saatavana: <http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka>

Sisäministeriö. 2016b. Usein kysytyt kysymykset turvapaikanhakijoista. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 26.10.2016]. Saatavana: <http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat/ukk>

- Sisäministeriö. 2017a. Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2017. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sisäministeriö. [Viitattu 3.3.2017]. Saatavana: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79281/Maahanmuuton%20tilannekatsaus%202017.pdf?sequence=3>
- Sisäministeriö. 2017b. Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 3.3.2017]. Saatavana: <http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>
- Sisäministeriö. Ei päiväystä. Maahanmuuttopolitiikka perustuu yhteisiin linjauksiin ja sopimuksiin. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 24.3.2017]. Saatavana: <http://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka>
- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 7.1.2017]. Saatavana: <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/5e8f1ef1-7a5b-4dfb-a629-0ea09dbfe904>
- Souto, A-M. 2011. Arkipäivän rasismi koulussa Etnograafinen tutkimus suomalais- ja maahanmuuttajanuorten ryhmäsuhteista. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 110.
- Sumuvuori, J., Vähäsöyrinki, A., Eerolainen, T., Lindvall, J., Pasternak, R., Syrjälä, M. & Talvela, A. 2016. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat sanomalehdissä. Vertaileva selvitys Helsingin Sanomien ja Aamulehden (FI, The Guardianin ja The Timesin (UK) sekä Le Soirin ja De Morgenin (BE) julkaisemista teksteistä aikavälillä 1.-31.1.2016 [Verkkajulkaisu]. The Finnish institut in London. [Viitattu 10.1.2017]. Saatavana: http://www.finncult.be/wp-content/uploads/2016/04/Pakolaiset_ ja_turvapaikanhakijat_sanomalehdissä% C3%A4.pdf
- Suomen pankki. 2015. Maahanmuuton vaikutus julkiseen talouteen riippuu työllistymisestä. [Verkkosivu]. [Viitattu 3.3.2017]. Saatavana: <http://www.eurojatalous.fi/fi/2015/5/maahanmuuton-vaikutus-julkiseen-talouteen-riippuu-tyollistymisesta/>
- Suoninen, A., Kupari, P. & Törmäkangas K. 2010. Nuorten yhteiskunnalliset tiedot, osallistuminen ja asenteet: Kansainvälisen ICCS-2009-tutkimuksen päätulokset. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Sutela, H. & Larja, L. 2015. Yli puolet Suomen ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perhesyistä. [Verkkootikkeli]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 7.4.2017]. Saatavana: http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html
- Söderling, I. 2013. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa: A. Ali-tolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä. Olemme muuttaneet –kotoudumme.

Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Vaasa: Väestöliitto, 15-31.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL). 2017. Käsitteet. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 3.3.2017]. Saatavana: <https://www.thl.fi/sv/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/tyokalut/kasitteet>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7. uud. p. Helsinki: Tammi.

Tuominen, S., Tebest, T., Rissanen, J. & Ricks, S. 2013. Islamin suuntaukset kartalla: muslimeja hiertää kaikkien aikojen perintöriita. [Verkkosivu]. Yle. [Viitattu 10.1.2017]. Saatavana: <http://yle.fi/uutiset/3-6887486>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Keskeiset käsitteet. [Verkkosivu]. Valtioneuvosto. [Viitattu 11.4.2017]. Saatavana: <http://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet>

Työ- ja elinkeinoministeriö. Ei päiväystä. Kotouttaminen.fi. [Verkkosivu]. Valtioneuvosto. [Viitattu 26.10.2016]. Saatavana: http://www.kotouttaminen.fi/kotouttamisen/pakolaisten_vastaanotto/turvapaikanhakijat/vastaanottokeskukset

Valtioneuvosto. Ei päiväystä. Hallitus ja viranomaiset seuraavat muuttoliikettä. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 3.3.2017]. Saatavana: <http://valtioneuvosto.fi/muuttoliike>

Vasantola, S. 2016. Nuorten mediataidoissa isoja eroja—moni ei tunnista kaupallista tekstiä mainokseksi. [Verkkoartikkeli]. Helsingin sanomat. [Viitattu 2.1.2017]. Saatavana: <http://www.hs.fi/kotimaa/art-200002883307.html>

Väestöliitto. 2017. Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 3.3.2017]. Saatavana: http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/yhteisollinen_ja_yksilollinen_ku/

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

LIITE 1 Kyselylomake

Hei, sinä 9-luokkalainen!

Olemme sosionomi-opiskelijoita Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä aiheesta **Turvapaikanhakijat kauhavalaisen nuoren silmin**. Haluamme tietää sinun mielipiteesi aiheesta.

Vastaa meille aiheeseen liittyviin kysymyksiin, jotka käsittelemme täysin luottamuksellisesti. Merkitse vastauslomakkeeseen vain sukupuolesi. Henkilöllisyytesi ei tule missään vaiheessa julki. Aineistoa käsittelevät vain allekirjoittaneet.

Aihe

Suomeen saapui 2015 vuoden aikana 32 478 turvapaikanhakijaa. Kansainväliset sopimukset velvoittavat Suomea ja muita EU-maita ottamaan vastaan kansainvälistä suojelua tarvitsevia turvapaikanhakijoita. Kauhavalla avattiin vastaanottokeskus syksyllä 2015, missä turvapaikanhakijat asuvat väliaikaisesti.

Vastaa seuraaviin kysymyksiin erilliselle vastauspaperille. Muistathan numeroida vastaukset.

1. Mikä sinun mielestäsi turvapaikanhakija on?
2. Mistä he tulevat?
3. Miksi he lähtevät kotimaastaan?
4. Millainen paikka vastaanottokeskus on?
5. Kerro mielipiteesi turvapaikanhakijoista.
6. Millaisia eroja näet suomalaisten ja turvapaikanhakijoiden kulttuureissa?
7. Onko turvapaikanhakijoiden tulo Kauhavalle tuonut muutoksia elämääsi, jos on, niin millaisia (esim. perhe, ystävät, vapaa-aika)?

Kiitos mielipiteestäsi!

